

โรงเรียนชาวนากับ การจัดการความรู้ชุมชน

หลากหลายเรื่องราวฯ ฉบับนี้ ผมขอเล่าถึงการรื้อฟื้นการทำนาแบบดั้งเดิมที่ผมได้มีโอกาสเดินทางลงพื้นที่ไปเยี่ยมชมโรงเรียนชาวนา อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี พร้อมกับท่านสปีนนท์ เกตุทัต ประธานคณะกรรมการอำนวยการธนาคารสมอง และเจ้าหน้าที่ สศช. เพื่อดูการจัดการความรู้ชุมชน

ซึ่งโรงเรียนชาวนาได้ปรับเปลี่ยนการทำนาข้าวเป็นระบบเกษตรยั่งยืนโดยการลด ละ เลิกการใช้สารเคมีทุกชนิด ทั้งปุ๋ยและยาฆ่าแมลง และหันกลับมาใช้การเกษตรอินทรีย์ทั้งการจัดการศัตรูพืชโดยวิธีชีวภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน โดยไม่ใช้สารเคมี และการพัฒนาพันธุ์ข้าวใหม่ให้เหมาะกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

ผมเห็นว่า โรงเรียนชาวนามีกิจกรรมต่างๆ มากมายที่น่าสนใจ จึงนำมาเล่าสู่กันฟังครับ

จุดกำเนิดมูลนิธิข้าวขวัญ

คุณเดชา ศิริภัทร ประธานมูลนิธิข้าวขวัญ เล่าให้คณะทำงานฟังว่า มูลนิธิข้าวขวัญตั้งขึ้นครั้งแรกเมื่อปี 2527 ดำเนินงานภายใต้สมาคมเทคโนโลยีที่เหมาะสม จากนั้นในปี 2532 จึงได้แยกตัวมาตั้งเป็นองค์กรใหม่ชื่อ “ศูนย์เทคโนโลยีเพื่อสังคม” ดำเนินการพัฒนาพันธุ์ข้าว ส่งเสริมและให้คำแนะนำเทคนิควิธีการทำเกษตรกรรมยั่งยืนแบบไม่ใช้สารเคมีแก่เกษตรกรในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งประสบผลสำเร็จมาโดยตลอด

แต่เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาแนะนำชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรีกลับไม่ประสบผลสำเร็จ ชาวนาส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าการทำนาแบบใช้สารเคมีได้ผลดีกว่า สามารถเห็นผลทันตา สะดวกสบาย หาซื้อได้ง่าย และไม่ต้องเหนื่อยแรง ชาวนาจึงไม่ยอมเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการทำนา จนกระทั่งปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงมากขึ้น

ต่อมาในปี 2541 จึงได้จดทะเบียนจัดตั้งมูลนิธิข้าวขวัญ มีสำนักงานและ

พื้นที่ปฏิบัติงานภาคสนามในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของการผลิตอาหารที่มีมาตั้งแต่อดีต และตั้งอยู่ในเขตเกษตรก้าวหน้าที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการเกษตรแบบปฏิวัติเขียว ที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตจากภายนอก เช่น พันธุ์ข้าวจากรัฐบาล ปุ๋ย และยาฆ่าแมลง จนเป็นต้นเหตุของปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค

กิจกรรมส่วนใหญ่จึงมุ่งให้เกษตรกรและชุมชนได้รับความรู้และเรียนรู้จากภายนอก และฟื้นฟูความรู้ดั้งเดิมมาจัดการอย่างบูรณาการ เพื่อให้เกิดระบบการเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก และสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น

รวมทั้งประสานเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคให้เห็นคุณค่าการเกษตรแบบยั่งยืนที่เน้นวิถีชีวิต สังคม สุขภาพและสิ่งแวดล้อม อันเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนากระบวนการเกษตรกรรมกับการพัฒนาวิถีชีวิตอย่างเป็นสุข

มูลนิธิข้าวขวัญได้ร่วมกับสถาบันจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) สนับสนุนและส่งเสริมการทำเกษตรแบบดั้งเดิมโดยใช้ภูมิปัญญาของชาวนาไทยที่มีอยู่ ซึ่งเป็นความรู้ที่ฝังลึก โดยนำแนวคิดของกระบวนการ “การจัดการความรู้” และนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้

จึงได้จัดทำ “โรงเรียนชาวนา” ขึ้นเมื่อต้นปี 2547 ภายใต้โครงการส่งเสริมการจัดการความรู้เรื่องการทำนาข้าวในระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของชาวนา และเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูองค์ความรู้ดั้งเดิมของชาวนาผสมผสานกับความรู้ใหม่เพื่อให้ชาวนาได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างอิสระ สร้างความรู้และเทคโนโลยีของตนเอง

จนเกิดเป็นชุมชนชาวนาที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเชื่อมโยงการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น นับเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะนำพาให้ชาวนากลุ่มหนึ่งได้มีชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นแบบอย่างให้กับชาวนาที่อื่น ๆ ได้ต่อไป

เน้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ในช่วงแรกของการดำเนินงาน มูลนิธิฯ ได้ตั้งโจทย์ปัญหาเพื่อเรียนรู้ร่วมกันกับชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรีใน 4 พื้นที่ คือ อำเภอเมือง อำเภออู่ทอง อำเภอบางปลาม้า และอำเภอดอนเจดีย์ มีชาวนาเข้าร่วมกิจกรรมกว่า 150 คน ซึ่งแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สภาพพื้นที่เพาะปลูก และการชลประทาน ขณะเดียวกัน ก็มุ่งเป้าไปที่การเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยกระบวนการในการจัดการความรู้ชาวนานั้น จะใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองและกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนชาวนาแต่ละคนได้คิด/ฝึกร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และคอยช่วยเหลือกัน เพื่อหลอมความรู้เดิมและองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมมาปฏิบัติหรือปรับใช้ตามบริบทที่แตกต่างกัน

โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ 3 เวที คือ **เวทีชาวบ้าน** เน้นการอภิปรายและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความรู้ และมุมมองจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละกลุ่มจะช่วยกันตรวจสอบ ส่งผลดีต่อกระบวนการเรียนรู้และนำไปสู่สิ่งที่พึงปรารถนา **เวทีวิชาการ** วิทยากรจะเป็นผู้ประสานและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้จากตำราและภายนอกมาสู่นักเรียน

ตลอดจนเป็นผู้ให้ข้อมูลและสอนเทคนิควิชาการที่ถูกต้อง โดยวิทยากรจะให้การบ้านนักเรียนกลับไปทำ ซึ่งโจทย์ที่ให้ไปนั้นจะเป็นสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันของการทำนา และให้ส่งในครั้งต่อไป และ**เวทีอื่นๆ** เช่น การศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้นอกชุมชน และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาในเวทีต่างๆ เป็นต้น

สิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต
และการทำงานของนักเรียนชาวนา

คือ ต้องยึดหลักคุณธรรม

ความซื่อสัตย์ ความพอดี

พอเพียง และความอดทน

หลากหลายพื้นที่ ต่างวัฒนธรรม ร่วมจัดการความรู้

หลังจากนั้น ตัวแทนนักเรียนชาวนา ได้สรุปภาพรวมของพื้นที่และการทำงานของ กลุ่ม ซึ่งพบว่า ตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอเมือง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม สามารถทำนาได้ ทั้งนาปีและนาปรัง มีบึงและคลองไหลผ่าน บ้านเรือน เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับบริโภค และอุปโภคของชุมชนมีประปาครบทุกหมู่บ้าน และไฟฟ้าร้อยละ 98 ประชากรส่วนใหญ่มี เชื้อสายเขมร ประกอบอาชีพทำนาและ รับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพหลัก และผลิตภัณฑ์ จากผักตบชวาและจักสานไม้ไผ่เป็นอาชีพรอง มีชาวนาที่เข้าร่วมโครงการนี้ จำนวน 32 คน

ตำบลบ้านดอน อำเภออุ้มทอง พื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มและที่ดอนในบางแห่ง มีคลอง สงน้ำชลประทานตัดผ่านสามารถทำนาปีและ นาปรังได้ ประชากรส่วนใหญ่เชื้อสายไทยดำ หรือลาวโซ่งอาชีพหลักคือทำนาและทำสวนผัก อาชีพเสริมคือเลี้ยงสัตว์ มีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้าน มีบ่อน้ำตื้นและบ่อโยก ชาวนาที่เข้าร่วม

โครงการ จำนวน 60 คน

ตำบลวัดดาว อำเภอบางปลาม้า พื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม คลองส่งน้ำเข้าถึง หมู่บ้าน ทำให้น้ำอุดมสมบูรณ์ ฤดูแล้งปริมาณน้ำลดน้อยลงแต่ยังเพียงพอสำหรับ ทำนา สามารถทำนาปีและนาปรังได้ สาธารณูปโภคมีครบทุกหมู่บ้าน ประชากร ส่วนใหญ่เชื้อสายไทยแท้ ส่วนใหญ่ทำนาเป็นอาชีพหลัก และรับจ้างเป็นอาชีพเสริม ชาวนาที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในโครงการ จำนวน 50 คน

ตำบลไร่รถ อำเภอดอนเจดีย์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขต ชลประทานและเขตจัดรูปที่ดิน มีแม่น้ำไหลผ่านกลางตำบล แต่โรงเรียนชาวนา บ้านหนองแวง มีพื้นที่ทำนาเป็นเขตนํ้าฝน ระบบชลประทานยังไม่ถึง ทำนาได้ ปีละครั้ง ช่วงฤดูแล้งพื้นที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ มีไฟฟ้าและประปาใช้เพียง บางหมู่บ้านยังไม่ครบทุกครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่เชื้อสายลาวเวียง ส่วน ใหญ่ทำนาทั้งเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริมคือ เพาะเห็ดนางฟ้า ทอผ้า ทำน้ำพริก และปลูกผัก ชาวนาบ้านหนองแวงเข้าร่วมเป็นสมาชิก จำนวน 30 คน

นักเรียนชาวนายังได้เล่าถึงการจัดการความรู้ของโรงเรียนชาวนาว่านักเรียน ที่เข้าเรียนทั้งหมดเป็นชาวนาโดยกำเนิด ตั้งแต่รุ่นคุณตาคุณยาย พ่อแม่ จน กระทั่งเยาวชน โดยใช้ศาลาวัด ได้ทุนบ้าน และแปลงนาของชาวนาเป็นศูนย์การ เรียนรู้ มีการเรียนในห้องเรียนควบคู่กับการลงมือปฏิบัติจริง ชาวนาจะถูกฝึกให้ เป็นนักทดลอง นักคิด ลงมือทำ และพิสูจน์ให้เห็นด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ที่ได้ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยเน้นนักเรียนชาวนาเป็นศูนย์กลางแห่งการ เรียนรู้

ร่วมกันวางกติกาก่อนเริ่มหลักสูตร

ก่อนเริ่มหลักสูตรการเรียนรู้ นักเรียนชาวนาจะร่วมกันวางกติกาเพื่อเป็น หลักเกณฑ์ของโรงเรียน เช่น เรียนทุกวันอาทิตย์ 3 ชั่วโมง ในช่วงเช้า 9.00-12.00 น. นักเรียนต้องมาเรียนสม่ำเสมอ หากมาไม่ได้ต้องแจ้งให้เพื่อนทราบหรือส่งตัวแทน มา ต้องมีแปลงทดลองในไร่นาของตนเองและนำอุปกรณ์ของตนเองมาทุกครั้ง ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน แก้ปัญหาร่วมกันและเอื้ออาทรต่อกัน แล้วนำ ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนกลับไปใช้ในไร่นาของตนเอง สิ่งสำคัญในการดำเนิน ชีวิตและการทำงานของนักเรียนชาวนา คือ **ต้องยึดหลักคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความพอดี พอเพียง และความอดทน**

จากนั้นนักเรียนชาวนาจึงร่วมกันสะท้อนปัญหาที่เกิดจากการทำนา เช่น ปัญหาต้นข้าว สภาพของดินในนา อันตรายจากสารเคมีที่กระทบต่อชีวิตและ สิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า **หัวใจของการทำนาคือ เมล็ดพันธุ์ การเตรียมดิน ปุ๋ย และจุลินทรีย์**

เสร็จแล้วก็นำปัญหาต่างๆ มาวิเคราะห์ร่วมกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิข้าวขวัญ และนักวิชาการ รวมทั้งสำรวจชุมชนว่าจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้

บ้างหรือไม่ ซึ่งพบว่า นักเรียนชาวนาจะ**ต้อง**
ลด ละ และเลิกใช้สารเคมีในระบบ
เกษตรทั้งหมด เพื่อการแก้ไขปัญหาอย่าง
ได้ผลชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3 หลักสูตรกับปัญญาชาวนา เรียนรู้ด้วยตนเองทุกขั้นตอน

สำหรับหลักสูตรการเรียนการสอน
ของโรงเรียนชาวนา ประกอบด้วย 3
หลักสูตรๆ ละ 18 สัปดาห์ๆ ละ 3 ชั่วโมง เนื้อหา
ของแต่ละหลักสูตร ประกอบด้วย **หลักสูตร**
การจัดการศัตรูพืชโดยชีววิธี (ระดับ
ประถมศึกษา) เรียนรู้เกี่ยวกับอันตรายและ
พิษภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พืชสมุนไพร
ในท้องถิ่นที่ใช้กำจัดศัตรูพืช การ
แยกแยะประเภทของแมลงดีและแมลงร้าย
ในแปลงนา และระบบนิเวศในแปลงนา

หลักสูตรการปรับปรุงบำรุงดิน **โดยไม่ใช้สารเคมี (ระดับมัธยมศึกษา)**

เรียนรู้โครงสร้างของดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน
เทคนิคและวิธีการปรับปรุงดินโดยวิธีธรรมชาติ
ตลอดจนการฟื้นฟูดินธรรมชาติประเพณีที่
มีความสำคัญกับดิน **หลักสูตรการพัฒนา**
พันธุ์ข้าวใหม่ให้เหมาะสมกับระบบ
เกษตรกรรมยั่งยืน (ระดับอุดมศึกษา)
เรียนรู้วิธีการคัดพันธุ์ข้าว การเพาะและวิธี
การผสมพันธุ์ข้าว ซึ่งนักเรียนชาวนาทุกคน
จะต้องเรียนให้ครบทั้ง 3 หลักสูตร

หลักสูตรประถม : ไขปัญหา ท้องถิ่นกำจัดแมลงร้าย

สำหรับกิจกรรมและสิ่งที่ได้รับจาก
โรงเรียนชาวนานั้น นักเรียนชาวนาจะเริ่ม
เรียนหลักสูตรแรกคือการจัดการศัตรูพืช
โดยชีววิธี ซึ่งจะเรียนรู้เรื่องแมลงเป็นเรื่องแรก
โดยชาวนาต้องลงไปตรวจตราว่ามีสิ่งมีชีวิต

อะไรอาศัยอยู่บ้างและจับแมลงในแปลงนาของตน แล้วนำมาแยกประเภทของ
แมลงว่าเป็นแมลงดีหรือแมลงร้าย วาดภาพ เก็บข้อมูลที่แต่ละคนพบและบันทึกไว้
เพื่อนำมาวิเคราะห์แลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่ม และได้เชิญผู้รู้มาให้ความรู้เกี่ยวกับ
วงจรชีวิตของแมลงต่างๆ และการเดินทางไปดูงานภายนอกพื้นที่

สิ่งที่ชาวนาพบคือ ในแปลงนาแต่ละแปลงมีแมลงมากกว่า 2,000 ชนิด ใน
จำนวนนี้ ส่วนใหญ่เป็นแมลงที่ดีมีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อแปลงนาที่ช่วย
ควบคุมแมลงร้ายไม่ให้มากัดกินต้นข้าว และมีแมลงร้ายที่เป็นศัตรูข้าวเพียงไม่กี่
ชนิดเท่านั้นดังนั้นหากชาวนายังคงใช้สารเคมีฉีดไล่แมลงต่อไปก็จะทำให้แมลงดีตาย
และคนฉีดก็ตายไปด้วย

แนวทางแก้ไขคือ การนำภูมิปัญญาชาวบ้านและความรู้ดั้งเดิมที่มีอยู่มา
ใช้กำจัดแมลงร้าย โดยการนำพืชสมุนไพรพื้นบ้าน เช่น สะเดา คุน ข่า ตะไคร้
หอม มาผลิตเป็นน้ำยากำจัดศัตรูพืชแทนการใช้สารเคมี และการแก้ปัญหาหอย
เชอร์รี่ในนาข้าว โดยการนำหอยเชอร์รี่ที่ตายแล้วมาตากแดดให้แห้ง พอมีกลิ่นเหม็น
ก็นำมาบดละเอียดผสมกับน้ำปล่อยเข้านา จะทำให้หอยไม่เข้ามาในนาข้าวอีก
เป็นต้น

ขณะเดียวกัน ได้มีการผสมผสานความรู้ใหม่ในการทำนา และเรียนรู้การ
ทำบันทึกรายรับ-รายจ่าย ทำให้ในช่วง 6 เดือนของการเรียนรู้หลักสูตรประถมนี้
ชาวนาบางส่วนเลิกใช้ยาฆ่าแมลงอย่างเด็ดขาด ส่งผลให้ต้นทุนการทำนาและหนี้สิน
ลดลง ส่วนผลพลอยได้คือ ชาวนามีสุขภาพกายและใจดี ลดปัญหาการเจ็บป่วย
มีเวลาว่างมากขึ้น สามารถเข้าร่วมกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม เกิดความสามัคคี
ของชุมชน และระบบนิเวศที่ดีได้กลับคืนมาอีกครั้งหนึ่ง

หลักสูตรมัธยม : พิสูจน์คุณภาพดิน

หลังจากจบหลักสูตรประถมศึกษาแล้ว นักเรียนได้เข้าศึกษาในหลักสูตรที่
2 คือการปรับปรุงบำรุงดิน เนื่องจากดินเป็นหัวใจของระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่
เกี่ยวข้องกันหลายมิติ ทั้งด้านกายภาพ ด้านสังคม (วัฒนธรรมประเพณี) และด้าน

จิตวิญญาณอย่างละเอียด จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์ปัญหาและเรียนรู้ความสมบูรณ์ของดินในแปลงนาของตนเอง

เข้าใจโครงสร้างและส่วนประกอบของดิน และปรับปรุงบำรุงดินได้อย่างเหมาะสมด้วยปุ๋ยหมักชีวภาพและเชื้อจุลินทรีย์ โดยเรียนรู้ผ่านทางต้นข้าว ตัวแมลง และเครื่องมือทดสอบทางวิทยาศาสตร์ เช่น **การทดสอบดิน** โดยสุ่มเก็บตัวอย่างดินตามจุดต่างๆ ในแปลงนาของนักเรียนแต่ละคนมาทดสอบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อตรวจวัดความเป็นกรด-ด่าง ธาตุอาหารในดิน และเรียนรู้สิ่งมีชีวิตในดินที่อุดมสมบูรณ์จากสื่อต่างๆ

การทดลองปลูกข้าวในกระถาง โดยนักเรียนแต่ละคนต้องขุดดินที่คิดว่าอุดมสมบูรณ์หรือดีที่สุดในการนำมาใส่กระถาง แล้วนำพันธุ์ข้าวมาทดลองปลูกเพื่อทดสอบสภาพดิน โดยแบ่งเป็น 3 กระถางคือ ดินที่หมักรวมกับฟางและผสมปุ๋ยเคมี ดินที่ผสมกับการเผาฟาง และดินที่ผสมกับปุ๋ยชีวภาพ จากนั้นทุกคนต้องสังเกต และจดบันทึกรายละเอียดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับดินและข้าวในกระถางของตนเองและ เพื่อนนักเรียน

เพื่อเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของต้นข้าวในดินที่ต่างกัน เป็นการค้นหาคำตอบด้วยตนเองและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่ม ทำให้แต่ละคนได้เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นและค้นพบสิ่งใหม่ๆ มากขึ้น สามารถแก้ปัญหาได้เอง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เพื่อนชานาด้วยกันเองได้ ขณะเดียวกันนักเรียนชานายังได้ฝึกทักษะการเขียนภาษาไทย การคำนวณ และวาดภาพประกอบในสมุดบันทึก เพื่อเป็นข้อมูลของตนเองและผู้อื่นสามารถนำไปศึกษาได้

การเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน โดยใช้

วิธีธรรมชาติคือ ย่ำและหมักฟางในแปลงนา หรือใส่ปุ๋ยคอกและไถหมักในแปลง รวมทั้งเทคนิคการนำวัสดุจากธรรมชาติที่มีอยู่มาทำปุ๋ยหมัก และนำหมักชีวภาพ เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมี และการเก็บเชื้อจุลินทรีย์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเพาะเลี้ยง เพื่อช่วยในการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ

การให้ความสำคัญในเรื่องของจิตวิญญาณ ถือเป็นหัวใจของการทำนา โดยชานาจะให้ความเคารพและศรัทธาต่อจิตวิญญาณทางการเกษตร ทั้งพระแม่โพสพ พระแม่ธรณี และพระแม่คงคา รวมทั้งการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นกับวัฒนธรรมประเพณีในการทำนา เช่น การทำขวัญข้าว การไหว้พระแม่โพสพ การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น

เมื่อนักเรียนชานาได้เรียนรู้และเข้าใจถึงปัญหาดินในนา การเชื่อมโยงต้นพืชกับดิน การเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงนา สิ่งมีชีวิตในดินที่อุดมสมบูรณ์ ประโยชน์และหน้าที่ของจุลินทรีย์ และการใช้เครื่องมือตรวจวัดสภาพดิน ทำให้นักเรียนชานาบางส่วนเลิกใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเด็ดขาด ส่งผลให้ชานามีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นว่ากระบวนการเรียนรู้การทำนาที่เน้นให้ทุกคนรู้จักคิดลงมือปฏิบัติ และการสร้างความร่วมมือเป็นเครือข่าย

รวมทั้งให้ความสำคัญกับการผลิตที่มีคุณภาพ พอดี พอเพียง ทำให้สามารถเลิก ละการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี อีกทั้งยังสามารถนำภูมิปัญญาดั้งเดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่อย่างเป็นขั้นตอนและปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นขุมความรู้ที่ทรงคุณค่าที่สร้างความเข้มแข็งแก่ตนเองและชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม เหมือนเช่นในอดีตที่ผ่านมา

หลักสูตรปริญญา : คัด เพาะ และผสมพันธุ์ข้าว

ภายหลังจากสอบผ่าน 2 หลักสูตรแรกไปแล้ว **หลักสูตรสุดท้ายคือการพัฒนาพันธุ์ข้าว** เดิมชานาในจังหวัดสุพรรณบุรีปลูกข้าวพันธุ์พื้นบ้านเป็นหลักและทำนาเพียงปีละครั้ง ทำให้ดินมีเวลาพักตัว ประกอบกับวิธีการทำนาที่ใช้วัวควายไถนา มูลวัวควายที่ถ่ายออกมาเป็นปุ๋ยให้กับดิน จึงไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมี ต่อมาได้เปลี่ยนพันธุ์ข้าวจากพันธุ์พื้นบ้านมาเป็นข้าวพันธุ์ใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตสูงถึงกว่าร้อยละ 100 และปลูกได้ปีละหลายครั้ง เช่น ข้าวสุพรรณบุรี ข้าวชัยนาท ข้าวปทุม เป็นต้น

แต่เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งผลผลิตที่ได้เริ่มลดลง เกษตรกรต้องใช้ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และยาฆ่าหญ้ามากขึ้น เนื่องจากดินขาดธาตุอาหารจากการทำนาหลายครั้ง และไม่มีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกวิธี อีกทั้งพันธุ์ข้าวที่ซื้อจากพ่อค้าคุณภาพไม่ดี มีท้องไข มีข้าวแดงและสิ่งเจือปน ไม่ต้านทานโรคและแมลง และต้องการปุ๋ยเคมีมาก

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนชานาจึงมีแนวคิดที่จะนำข้าวพันธุ์พื้นบ้านกลับมาปลูก

อีกครั้ง เช่น พันธุ์หอมมะลิ บางมด และข้าวสังหยด เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับระบบเกษตรกรรมยั่งยืนที่เน้นการทำการเกษตรโดยไม่ใช้สารเคมี

ปัจจุบันนักเรียนชาวนาอยู่ระหว่างการเรียนหลักสูตรนี้ โดยเรียนรู้วิธีการคัดพันธุ์ข้าว และการปรับปรุงพันธุ์ข้าวจากการคัดข้าวกลิ้ง ซึ่งเมล็ดข้าวที่ดีต้องเป็นเมล็ดข้าวที่ยาว ตรงไม่บิดเบี้ยว ไม่ร้าว เป็นมัน มีจมูกข้าวเล็กๆ และไม่มีท้องไขหรือท้องปลานักเรียนต้องคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวและนำไปปลูกแบบพืชสวนครัว

ขณะนี้มูลนิธิข้าวขวัญได้ปลูกและคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวให้นักเรียนนำไปปลูกเป็นพันธุ์ข้าวแล้ว จากนั้นจึงจะเรียนรู้วิธีการผสมพันธุ์ข้าว เมื่อจบหลักสูตรนี้แล้ว จังหวัดสุพรรณบุรีก็จะมีข้าวพันธุ์พื้นบ้านและข้าวพันธุ์ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นไว้บริโภคจำหน่าย และเป็นแหล่งผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ

สัมผัสพื้นที่จริงกับนักเรียนชาวนา

ในช่วงบ่าย คณะเดินทางลงพื้นที่เพื่อเยี่ยมชมกิจกรรมของนักเรียนชาวนา ณ ตำบลบ้านดอน อำเภออู่ทอง ประกอบด้วย การเตรียมหัวเชื้อจุลินทรีย์ แบ่งเป็น จุลินทรีย์ที่เพาะเลี้ยงเอง โดยการนำเศษพืชผัก ผลไม้ ปลา และกุ้ง มาหมักกับกากน้ำตาล และจุลินทรีย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

โดยการนำดินจากพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่น ห้วยขาแข้ง และน้ำตกไซเบอร์ มาทำการเพาะขยายพันธุ์เพื่อให้ได้ปริมาณมากขึ้น โดยผสมกับดินจอมปลวก รำ

และคลุกเคล้ากับกากน้ำตาล คลุมด้วยใบไม้ หมักทิ้งไว้ประมาณ 7 วัน จะเกิดเชื้อราสีขาวมีกลิ่นหอมเหมือนเห็ดโคน ซึ่งหัวเชื้อจุลินทรีย์แต่ละแบบจะมีลักษณะและกลิ่นต่างกัน

จากนั้น เดินทางไปยังแปลงนาพัฒนาพันธุ์ข้าวปลอดสารพิษ ที่เป็นแปลงสาธิตการดำเนินงานแบบต้นเดียว ซึ่งดำเนินไปเพียง 7 วัน ก็พบสาหร่ายที่ชาวบ้านเรียกว่า “เทา” อยู่ในแปลงนา มักพบในดินที่มีความสมบูรณ์เท่านั้น สาหร่ายชนิดนี้สามารถนำมารับประทานได้ จากนั้นได้เยี่ยมชมห้องเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันของชาวนาเป็นที่สุดท้าย

ทั้งนี้ ปัจจัยการจัดการความรู้สู่ความสำเร็จประกอบด้วย คุณธรรม ความรอบรู้ที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ และความมุ่งมั่นในงานอย่างจริงจัง ควบคู่กับการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

บทสรุป : ร่วมสานฝันการทำเกษตรกรรมแบบยั่งยืน

กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนักเรียนชาวนาที่มีความแตกต่างกันด้านพื้นฐานความรู้ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม มิได้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการความรู้ของโรงเรียนชาวนาแต่อย่างใด การนำความรู้ที่ฝังลึก (Tacit Knowledge) และความรู้ที่แจ้งชัด (Explicit Knowledge) ผสมผสานกับนวัตกรรมใหม่ๆ ภายใต้กระบวนการจัดการความรู้ มาถ่ายทอดโรงเรียนชาวนาให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

ทำให้นักเรียนชาวนานำองค์ความรู้ที่มีอยู่มาจัดการอย่างเป็นขั้นตอน และสามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของตนเองอย่างเหมาะสม โดยนักเรียนชาวนาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เป็นทั้งครูและนักเรียนตามแต่โอกาสและเวลา นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการทำแบบพึ่งตนเองบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการสร้างระบบภูมิคุ้มกัน สังคมมีความสามัคคีและเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้ชาวนายังเข้าใจถึงพิษภัยจากสารเคมี หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากขึ้น

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรสนับสนุนให้เกษตรกรทำการเกษตรแบบไร้สารเคมีให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานต่างๆ และชุมชนนำกระบวนการจัดการความรู้ไปใช้อย่างแพร่หลาย

โดยให้โรงเรียนชาวนาเป็นตัวอย่างหนึ่งของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ที่สร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงด้านวิถีชีวิต สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมให้แก่ชุมชน และควรมีการถอดบทเรียนจากเนื้อหาในแต่ละหลักสูตรของโรงเรียนชาวนา เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับผู้สนใจได้นำไปปฏิบัติตามแนวทางเกษตรยั่งยืนต่อไป

♦♦♦♦♦

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

เครื่องชี้ทิศทางเศรษฐกิจ

เป็น

ที่ยอมรับกันว่าการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจย่อมส่งผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้าง ช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองภาคธุรกิจจะขยายกิจการรองรับความต้องการซื้อสินค้าที่เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ ทั้งยังช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น

ในทางกลับกัน เศรษฐกิจตกต่ำกลับลดทอนผลกำไรจากการประกอบการ ภาคธุรกิจขาดทุนจนอาจเลิกกิจการ สร้างปัญหาการว่างงานและภาวะความขัดสนที่นำไปสู่ผลกระทบทางสังคม ดังเช่น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียช่วงปี 2540

การติดตามภาวะเศรษฐกิจนอกจากจะทำให้เข้าใจสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นแล้ว ยังช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ รวมทั้งช่วยสร้างโอกาสหากสามารถประเมินทิศทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้อง

เครื่องบ่งชี้ภาวะเศรษฐกิจที่สะท้อนความเจริญเติบโตหรือความถดถอยทางเศรษฐกิจที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งภาคธุรกิจ นักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ แม้กระทั่งประชาชนที่สนใจข่าวสารทางเศรษฐกิจ คือ **ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่แสดงถึงระดับผลผลิตรวมของชาติ**

พัฒนาการของระบบบัญชีประชาชาติ

ก่อนการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติ กระบวนการตัดสินใจในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจำกัดและแยกส่วน ในช่วงทศวรรษ 1930 แนวคิดในการกระตุ้นอุปสงค์รวมเพื่อแก้ปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก (The Great Depression) ที่มีเป้าหมายในการสร้างดุลยภาพในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ความจำเป็นในการค้นหาวិธีการวัดระดับการ

ผลิตรวมหรืออุปทานรวมทวีความสำคัญมากขึ้น

เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่ใช้ในขณะนั้นยังคงมีเพียง ดัชนีราคาหุ้น ปริมาณการขนส่งสินค้าทางเรือ ปริมาณการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมบางชนิด ซึ่งไม่สามารถบ่งบอกภาพรวมทางเศรษฐกิจได้

ศาสตราจารย์ไซมอน คูซเน็ตส์ (Simon Kuznets) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ขณะทำงานวิจัยที่สำนักงานวิจัยเศรษฐกิจแห่งชาติ (National Bureau of Economic Research: NBER) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาระบบบัญชีประชาชาติที่ใช้เพื่ออธิบายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อันนำไปสู่ความเข้าใจในโครงสร้างอันซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจ

ผลงานดังกล่าวถูกนำเสนอต่อรัฐสภาสหรัฐอเมริกาในปี 1937 ภายใต้ชื่อว่า **รายได้ประชาชาติ (National Income)** ปี 1929-1935 และถูกใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของประธานาธิบดีฮูเวอร์รวมถึงประธานาธิบดีรูสเวลท์

ในเวลาไล่เลี่ยกัน **เซอร์ ริชาร์ด สโตน (Sir Richard Stone)** แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ได้พัฒนาระบบบัญชีประชาชาติที่ใช้เป็นเครื่องมือพื้นฐานของการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจเช่นกัน กระทั่งในปี 1942 จึงได้มีการเผยแพร่ตัวเลข **ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) รายปี**ขึ้นเป็นครั้งแรก

ผลงานการสร้างระบบบัญชีประชาชาติได้รับการประกาศจากสำนักงานวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ (Bureau of Economic Analysis: BEA) แห่งสหรัฐอเมริกา ยกย่องให้เป็นประดิษฐ์กรรมที่ยิ่งใหญ่แห่งศตวรรษที่ 20 ขณะที่ศาสตราจารย์ไซมอน คูซเน็ตส์ และ เซอร์ ริชาร์ด สโตน ต่างได้รับการยกย่องให้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในภายหลัง

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 สำนักบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ : พัฒนาจากรายปี...สู่รายเดือน

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การคำนวณรายได้ประชาชาติ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความจำเป็นที่ต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบ การตัดสินใจทางเศรษฐกิจ รวมถึงการติดตามภาวะเศรษฐกิจทำให้การรายงานข้อมูลรายได้ประชาชาติมีความถี่สูงขึ้นถึงระดับรายไตรมาส และรายเดือน

ครอบคลุมการรายงานข้อมูลในระดับภูมิภาค รายสาขาอุตสาหกรรม รวมถึงข้อมูลระหว่างประเทศ ระบบบัญชีประชาชาติยังได้รับการพัฒนาให้สามารถวัดระดับผลผลิตที่แท้จริงตลอดจนระดับราคาที่ใช้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ (Quality-Adjusted Price) รวมถึงการคำนวณมูลค่าที่แท้จริงของบริการและนวัตกรรมการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

แนวคิดพื้นฐานในการคำนวณ รายได้ประชาชาติ

ปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งภาวะการว่างงาน ภาวะเงินเฟ้อ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทิศทางอัตราดอกเบี้ย ดัชนีราคาหลักทรัพย์ ดุลการค้า แม้กระทั่งการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน

ความผันผวนของปรากฏการณ์เหล่านั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพทางเศรษฐกิจ ในการวัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะระดับการผลิต ฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ ตลอดจนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นักเศรษฐศาสตร์จะใช้ข้อมูลจากระบบบัญชีประชาชาติเป็นหลักในการวิเคราะห์ ระบบบัญชีประชาชาติก่อให้เกิดตัวเลขซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญหลายตัว

โดยเฉพาะตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ที่แสดงถึงมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการของ

ประเทศ สะท้อนศักยภาพในการผลิต การจ้างงาน ระดับรายได้ การใช้จ่าย ตลอดจนโครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยภาพรวม

การวัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวคิดในการพัฒนาระบบบัญชีประชาชาติอาศัยความสัมพันธ์ของวงจรกระแสหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ (Circular Flow) หน่วยธุรกิจผลิตสินค้าและบริการโดยใช้ปัจจัยการผลิตจากหน่วยครัวเรือนและจ่ายผลตอบแทนปัจจัยการผลิตให้ เป็นสิ่งแลกเปลี่ยน

ขณะที่หน่วยครัวเรือนอาศัยรายได้จากผลตอบแทนปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปจ่ายซื้อสินค้าและบริการจากหน่วยธุรกิจ ทำให้หน่วยธุรกิจสามารถซื้อปัจจัยการผลิตมาผลิตสินค้าได้ใหม่ เป็นเช่นนี้ในรอบต่อไป

เมื่อพิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยเศรษฐกิจตามวงจรดังกล่าว พบว่า มูลค่าสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นย่อมเท่ากับรายจ่ายซื้อสินค้าและบริการนั้น และยังเท่ากับรายได้จากผลตอบแทนปัจจัยการผลิตที่ใช้เพื่อผลิตสินค้าและบริการเหล่านั้นด้วย

ความสัมพันธ์ดังกล่าวถือเป็นหลักการพื้นฐานของการคำนวณรายได้ประชาชาติว่า การคำนวณรายได้ประชาชาติสามารถคำนวณได้ 3 แนวทาง คือ **การคำนวณด้านผลผลิตจากมูลค่าสินค้าและบริการ การคำนวณด้านรายจ่ายในซื้อสินค้า และการคำนวณด้านรายได้จากผลตอบแทนปัจจัยการผลิตที่ได้รับ** แม้ว่าจะคำนวณจากด้านใดก็ตามผลลัพธ์ย่อมเท่ากันเสมอเป็นสมการเอกลักษณ์

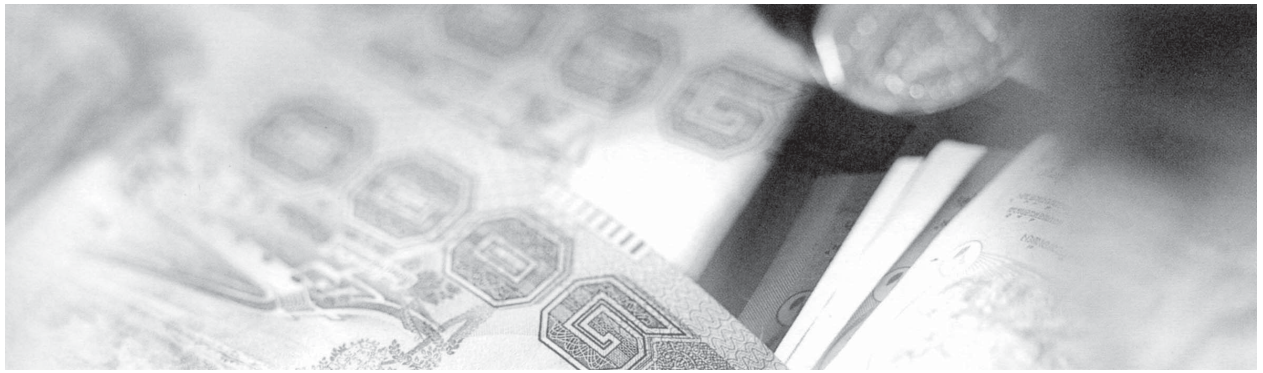
การคำนวณรายได้ประชาชาติด้านผลผลิต (Production Approach)

ใช้ผลรวมของมูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง สินค้าขั้นสุดท้าย (Final Goods) เป็นสินค้าที่ใช้เพื่อการบริโภคหรือเพื่อการลงทุน แต่มิได้ใช้เป็นสินค้าขั้นกลาง (Intermediate Goods) ในการผลิตสินค้าอื่นต่อหรือขายต่อ การคำนวณเฉพาะมูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายมีจุดมุ่งหมายในการป้องกันการนับซ้ำ (Double Counting) ซึ่งอาจทำให้มูลค่าสูงเกินจริง

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านผลผลิตจะใช้วิธีการคำนวณมูลค่าเพิ่ม (Value Added) โดยนำมูลค่าการผลิต (Gross Output) หักด้วยค่าใช้จ่ายขั้นกลาง (Intermediate Cost) มูลค่าเพิ่มจึงเกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าและบริการหรือขั้นตอนการผลิตนั้น ทั้งยังไม่ก่อให้เกิดปัญหาการนับซ้ำ

การคำนวณรายได้ประชาชาติด้านรายจ่าย และ ด้านรายได้

สำหรับการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านรายจ่าย (Expenditure Approach) นั้น เป็นผลรวมของรายจ่ายซื้อสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายของหน่วยครัวเรือน หน่วยธุรกิจ รวมถึงรัฐบาล และภาคต่างประเทศ เรียกอีกนัย

หนึ่งว่าอุปสงค์รวม (Aggregate Demand) ประกอบด้วย การบริโภค การลงทุน การใช้จ่ายภาครัฐบาล และการส่งออกสุทธิ

ส่วนการคำนวณรายได้ประชาชาติด้านรายได้ (Income Approach) จะใช้ผลรวมของรายได้จากผลตอบแทนปัจจัยการผลิต ซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้าง ค่าเช่า ดอกเบี้ย และกำไร

การประมวลผลรายได้ประชาชาติในแต่ละด้านข้างต้น ล้วนสามารถวัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน แต่ด้วยองค์ประกอบพื้นฐานที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถมีมุมมองในการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจได้อย่างหลากหลาย

ข้อมูลรายได้ประชาชาติด้านผลผลิตแสดงศักยภาพการผลิตของภาคเศรษฐกิจจริงและโครงสร้างเศรษฐกิจรายสาขา ขณะที่ข้อมูลรายได้ประชาชาติด้านรายจ่ายถูกใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่มุ่งเน้นการจัดการด้านอุปสงค์รวม และข้อมูลรายได้ประชาชาติด้านรายได้สามารถสะท้อนการจัดสรรและการกระจายรายได้รวมทั้งแสดงฐานะทางเศรษฐกิจของหน่วยเศรษฐกิจในแต่ละระดับ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ : ยึดพื้นที่ตั้งเป็นหลัก

ตัวเลขเศรษฐกิจที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจล้วนมีรากฐานจากการคำนวณรายได้ประชาชาติ ตัวเลขหลักที่ใช้แสดงภาพรวมทางเศรษฐกิจคือตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงมูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่

ผลิตขึ้นภายในประเทศในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นการผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตของคนชาตินั้นหรือชาวต่างชาติ เพียงแต่ธุรกรรมนั้นต้องเกิดขึ้นจำกัดเฉพาะแต่ภายในอาณาเขตประเทศเท่านั้น

การคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงเป็นการยึดพื้นที่ตั้ง (Location-Based) เป็นหลัก แม้ว่าองค์ประกอบส่วนหนึ่งจะเป็นการผลิตโดยชาวต่างชาติ ในทางตรงข้าม หากคำนวณเฉพาะมูลค่าสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้น โดยใช้ทรัพยากรของประเทศหรือใช้ปัจจัยการผลิตของคนชาตินั้นแต่เพียงอย่างเดียวจะได้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) เป็นอีกตัวเลขหนึ่ง

ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่เป็นเจ้าของบรรษัทข้ามชาตินาขนาดใหญ่กระจายการลงทุนในต่างประเทศจึงมักจะใช้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติแสดงขนาดเศรษฐกิจ ขณะที่ประเทศซึ่งต้องพึ่งพาการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศควรใช้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพื่อสะท้อนภาพทางเศรษฐกิจ

มูลค่าผลิตภัณฑ์ : คำนวณจากราคาตลาด

โดยเหตุที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศคำนวณจากมูลค่าสินค้าและบริการที่ซื้อขายในราคาตลาด (Market Price) การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงอาจเปลี่ยนแปลงด้วยสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรืออาจเป็นการเปลี่ยนแปลงของราคา อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงด้านราคาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศอาจบิดเบือนหลักในการวัดระดับการผลิตรวมที่มุ่งคำนวณเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพเท่านั้น

ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ : คำนวณจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง

การคำนวณค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่วัดการเปลี่ยนแปลงโดยขจัดอิทธิพลทางราคาซึ่งเรียกว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) จึงเป็นเครื่องมือในการวัดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในทางปฏิบัติการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงจะนำตัวเลข

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เป็นตัวเงิน (Nominal GDP) มาหารด้วยตัวปรับลดอิทธิพลทางราคา (GDP Deflator)

กล่าวได้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เป็นตัวเงิน คำนวณมูลค่าผลผลิต ณ ระดับราคาตลาดในขณะนั้นหรือราคาปัจจุบัน (At Current Price) ขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง คำนวณมูลค่าผลผลิตโดยใช้ราคาปีฐาน ไม่ว่าจะคำนวณผลผลิต ณ ช่วงเวลาใดก็ตาม จึงเป็นการคำนวณ ณ ราคาคงที่ (At Constant Price)

ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ : สะท้อนมาตรฐานการครองชีพ วัฏจักรธุรกิจ และเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงในระยะยาวจะพบว่าแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอด **สะท้อนมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living)** ที่เพิ่มขึ้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว จึงเป็นผลจากการขยายกำลังแรงงานและการสะสมทุนซึ่งล้วนเป็นปัจจัยการผลิต รวมถึงการพัฒนาผลิตภาพการผลิต

อย่างไรก็ตามในระยะสั้น ค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เกิดขึ้นจริง (Actual GDP) จะมีค่าผันผวนขึ้นลงรอบค่าแนวโน้มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว หรือค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศศักยภาพ (Potential GDP) ภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจดังกล่าวเรียกว่า **วัฏจักรธุรกิจ (Business Cycle)**

ในกรณีที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่

เกิดขึ้นจริงสูงกว่าค่าแนวโน้มระยะยาว จากการเพิ่มชั่วโมงทำงาน การทำงานล่วงเวลา หรือการเพิ่มกะการผลิต เศรษฐกิจจะอยู่ในช่วงขยายตัวหรือรุ่งเรือง ในทางตรงข้ามหากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าค่าแนวโน้มระยะยาว เป็นการใช้กำลังการผลิตไม่เต็มศักยภาพหรือมีการว่างงาน เศรษฐกิจจะอยู่ในช่วงถดถอยหรือตกต่ำ

ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงเป็นเครื่องวัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่แสดงทิศทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจจึงใช้ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในการติดตามภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจในระยะสั้นและพยากรณ์แนวโน้มความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ทั้งนี้ ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศนอกจากจะใช้วัดระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะการผลิตแล้ว ยังแสดงถึงมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจึงมักถูกใช้เป็นเป้าหมายในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจด้วย

บทส่งท้าย

ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ นับเป็นข้อมูลพื้นฐานในการติดตามภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ในฐานะเครื่องเตือนภัยทางเศรษฐกิจ แต่การใช้เครื่องมือดังกล่าวไม่อาจจะถูกใช้เป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพชีวิต เนื่องจากโดยข้อเท็จจริงแล้วตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศวัดระดับผลผลิต เช่น การทำงานหนักที่วัดจากจำนวนชั่วโมงทำงานที่มากขึ้น ซึ่งบ่งบอกถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าคุณภาพชีวิตจะดีขึ้น

นอกจากนี้การคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือการคำนวณรายได้ประชาชาติยังมีข้อจำกัดจากการคำนวณที่ยังมิได้นับรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่อยู่ในระบบตลาด ไม่สามารถนับรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจผิดกฎหมาย เศรษฐกิจนอกระบบที่ขาดการบันทึกธุรกรรม ทั้งยังเป็นการยากที่จะวัดการเปลี่ยนแปลงคุณภาพสินค้าหรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ดังนั้นการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ โดยใช้ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นเป้าหมาย จึงควรตระหนักถึงข้อจำกัด ดังกล่าวด้วย

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

การพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการผลักดันสู่การปฏิบัติ

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นกระแสการพัฒนาที่มีบทบาทในประชาคมโลก ซึ่งได้ตระหนักถึงการพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมโยงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ถูกนำมาใช้ในการผลิตทางเศรษฐกิจและการอุปโภคบริโภคอย่างมากมาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

กรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อผลักดันสู่การปฏิบัติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอกรอบแนวคิดและประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เพื่อผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อให้การพัฒนาประเทศมุ่งสู่ความยั่งยืนมากที่สุด โดยมีกรอบแนวคิดเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 2 เรื่อง ได้แก่

การปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่สาขาบริการมากขึ้น สาขาบริการเป็นสาขาที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 52 ของมูลค่า GDP ในปี 2547 และจากประสบการณ์ของประเทศหลายๆ ประเทศที่พัฒนาแล้วชี้ให้เห็นว่า

“การที่ประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างยั่งยืนพร้อมๆ กับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีนั้น โครงสร้างการผลิตของประเทศจะมีสัดส่วนภาคบริการสูงกว่าการผลิตอื่นค่อนข้างมาก ซึ่งภาคบริการมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และก่อให้เกิดมลพิษน้อย แต่กลับสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง”

ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงควรมุ่งปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่ภาคบริการมากขึ้น และจำเป็นต้องเป็นการบริการที่สะอาด

การสนับสนุนให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เนื่องจากกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ส่งผลให้สภาพวิถีชีวิตในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการบริโภคทรัพยากรฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น มีการใช้ทรัพยากรในการผลิตสินค้าจำนวนมาก และก่อให้เกิดของเสียจากการบริโภคที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่การกำจัดและทำลายไม่สามารถจัดการได้ทันกับปริมาณของเสียที่เพิ่มขึ้น

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคของคนในสังคมที่มุ่งสู่ความยั่งยืน โดยการส่งเสริมการผลิตและบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศได้ในที่สุด

ซึ่งภายใต้กรอบแนวคิดทั้งสองเรื่องดังกล่าว ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ด้านที่ควรผลักดัน คือ

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตของประเทศสู่ภาคบริการที่สะอาด ประสบการณ์จากประเทศทั้งหลายที่พัฒนาแล้ว ได้ชี้ให้เห็นว่า การที่ประชาชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี เศรษฐกิจมีการเติบโตอย่างยั่งยืนไปพร้อม ๆ กับคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีด้วยนั้น โครงสร้างการผลิตของประเทศจะมีสัดส่วนภาคบริการสูงกว่าภาคการผลิตอื่นมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้มีการขยายภาคบริการที่สะอาด ซึ่งภาคบริการที่ควรมุ่งส่งเสริม ได้แก่ การขนส่ง การศึกษานันทนาการ วัฒนธรรม และการกีฬา

โดยมีแนวทางการส่งเสริมภาคบริการดังกล่าวที่สำคัญ คือ **ภาคการขนส่ง** เช่น สนับสนุนการใช้เครื่องยนต์ที่สะอาด ส่งเสริมการใช้พลังงานที่สะอาด เป็นต้น **ภาคการศึกษา** เช่น การบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาเข้าไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนของระดับประถมและมัธยมศึกษา ส่งเสริมการสอนด้านการผลิตและการบริการที่สะอาด (CP) ในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม เช่น กำหนดขีดความสามารถในการรองรับการใช้ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ การสร้างความรู้ ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแก่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว การสนับสนุนให้เกิดผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (Green OTOP) เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียนที่สะอาด ประเทศไทยต้องพึ่งพาพลังงานนำเข้าจากต่างประเทศจำนวนมากโดยเฉพาะน้ำมัน นอกจากนี้น้ำมันปิโตรเลียมไม่ใช่พลังงานที่สะอาด ก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ

ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุดโดยการหาพลังงานที่สะอาดที่มีศักยภาพมาใช้แทน คือ การนำวัสดุเหลือทิ้งจากอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรมาผลิตพลังงานไฟฟ้าจากชีวมวล และการนำผลผลิตการเกษตรที่มีศักยภาพมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ ได้แก่ **เอทานอล** โดยสามารถผลิตจากอ้อย และมันสำปะหลัง และ **ไบโอดีเซล** จากพืชน้ำมัน

โดยมีแนวทางส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานหมุนเวียนที่สะอาด ได้แก่ การกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยชีวมวล และส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเป็นน้ำมันชีวภาพ รวมทั้งราคาและต้นทุนการผลิตน้ำมันชีวภาพ เพื่อเป็นพลังงานทดแทน โดยอยู่บนพื้นฐานของเป้าหมายการประหยัด แข่งขันได้ มีความเป็นธรรม และสร้างความมั่นคงในระยะยาว

ยุทธศาสตร์การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐสำหรับสินค้าและบริการที่สะอาด ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการ

ส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผลักดันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการผลักดันนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสินค้าและบริการที่สะอาดในระยะต้นจะมีต้นทุนสูง เพราะตลาดมีจำกัด

สศช. ได้เสนอนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียวของภาครัฐบรรจุในแผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2548-2551 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อเดือนเมษายน 2548 โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ ขอบข่ายของสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คัดเลือกผลิตภัณฑ์ให้รัฐจัดซื้อในบางกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีความพร้อมก่อนปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ และสร้างมาตรการจูงใจแก่หน่วยงานและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อ

ยุทธศาสตร์การจัดทำบัญชีประชาชาติที่คำนึงถึงต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม บัญชีประชาชาติที่ไทยใช้เป็นดัชนีวัดการเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นการมองต้นทุนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังไม่ได้นำต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องจัดทำบัญชีประชาชาติสีเขียวที่คำนึงถึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อม (Green GDP) เพื่อใช้วัดผลสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยมีแนวทาง (Road Map) ในการจัดทำ Green GDP ได้แก่ จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำบัญชีแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการไหลเวียน (Flow) ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ครอบคลุมสินค้าและบริการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัจจัยด้านระบบนิเวศ และวัสดุเหลือใช้ จัดทำบัญชีแสดงค่าใช้จ่ายในการปกป้องคุ้มครองทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ปรับ GDP ด้วยกิจกรรมที่คำนวณต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นมาโดยเฉพาะเรื่องเร่งด่วนพร้อมทั้งระดมความคิดเห็นต่อผลการจัดทำโดยการสัมมนาและศึกษาเปรียบเทียบกับผลการจัดทำในต่างประเทศ และพิจารณานำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดทำบัญชีประชาชาติต่อไป

ความเห็นคณะกรรมการฯ

ในภาพรวม

- การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องใหญ่ควรพิจารณาให้ครอบคลุมทุกมิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องดูแลให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถใช้ประโยชน์ได้ต่อไป รวมถึงแก้ไขปัญหาสินค้าสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นอาจส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีของประชาชนในระยะยาว ดังนั้นแนวทางสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องมีความชัดเจนในเรื่องการดูแลการบริโภคและการดูแลทรัพยากรธรรมชาติที่สูญสิ้นและเสื่อมโทรมไป

- เห็นควรให้มีการผลักดันเรื่องนโยบายสะอาด (Green Policy) เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในทุกสาขา (sector) โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจจะต้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสังคมที่อาจเกิดขึ้นผนวกไว้ในกระบวนการตัดสินใจให้มากขึ้น

รวมถึงการติดตามประเมินผลนโยบายของรัฐที่ผ่านมาต้องดำเนินการอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง หากโครงการใดที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรให้ความสำคัญต่อนโยบายนั้น ๆ อย่างจริงจังและเข้มงวด ไม่ใช่ดำเนินการตามกระแสนิยม เช่น การเปิดพื้นที่ธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

- ความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพื่อให้คน

เป็นคนเก่ง คนดี และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ต้องให้ความรู้กับคนผ่านการพัฒนากระบวนการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประชาสัมพันธ์ การสร้างกระแส และการปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนในสังคมเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น นอกจากนี้ เจตนารมณ์และความแน่วแน่ทางการเมืองก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันให้นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง

● **เห็นด้วยกับแนวทางในการผลักดันยุทธศาสตร์ทั้ง 4 แนวทาง** คือ การส่งเสริมให้มีภาคบริการที่สะอาด การส่งเสริมการใช้พลังงานที่สะอาด การจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ภาครัฐเป็นผู้นำ และการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและมอบหมายให้ สศช. ในฐานะฝ่ายเลขานุการนำกรอบแนวคิดเหล่านี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้นโยบายของรัฐในการพัฒนาประเทศมุ่งไปสู่การพัฒนาประเทศที่สะอาดต่อไป

ในระดับยุทธศาสตร์

● **การปรับโครงสร้างการผลิตสู่ภาคบริการมากขึ้น** ไม่ควรกำหนดว่าจะให้ภาคบริการขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนเท่าใดของ GDP เนื่องจากไม่มีเกณฑ์มาตรฐานกำหนดว่าการขยายตัวของภาคบริการเป็น Indicator ของความเจริญ ในขณะที่เดียวกับการพัฒนาไม่ควรละเลยภาคการผลิต แต่ต้องทำให้เป็นการผลิตที่สะอาดด้วย โดยสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด เพื่อลดปริมาณของเสีย หรือนำของเสียกลับมาเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตซ้ำอีกครั้ง

สำหรับด้านท่องเที่ยวต้องสนับสนุนให้เป็นภาคบริการที่สะอาดตลอดทั้งห่วงโซ่การบริการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ต้องมีการสร้างองค์ความรู้เรื่องเทคโนโลยีที่สะอาด โดยต้องสนับสนุนการวิจัย รวมทั้งเผยแพร่ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนี้ สำหรับภาคการศึกษาซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้คนมีความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรแยกหัวข้อเกี่ยวกับการศึกษาไว้ต่างหาก

● **การจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** ควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่สะอาดเช่นเดียวกับภาครัฐ

● **การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม** ซึ่งเป็นดัชนีวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่คำนึงถึงต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมที่มีการนำมูลค่าการเสื่อมโทรมหรือสูญเสียของทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหักลบออกจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) อาจมีผลทำให้ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไม่ได้สูงอย่างที่เห็น

ทั้งนี้ **ต้องมีการแยกสาระทางเทคนิคและสาระทางนโยบาย และควรนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการกำหนดนโยบาย ทิศทาง การวางแผนพัฒนาประเทศต่อไป**

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้สำนักงานฯ รับความเห็นของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการปรับปรุงกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ และแนวทางการผลักดันไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความชัดเจนและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

◆◆◆◆◆

IIWBพัฒนา กับสภาพพัฒนา

ประเทศไทยได้จัดแผนพัฒนาประเทศ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 หรือ 44 ปีต่อเนื่องมาแล้ว แผนพัฒนาประเทศได้มีวิวัฒนาการมาเป็นระยะๆ ทั้งในด้านสาระและวิธีจัดทำแผน ในด้านสาระที่เดิมมีเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 1 และ 2

ต่อมา ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 3 ได้มีการนำแนวทางพัฒนาด้านสังคมเข้ามารวมด้วยเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจนถึงปัจจุบัน ในแต่ละแผนพัฒนา มีช่วงเวลา 5 ปี ยกเว้นแผนพัฒนา ฉบับที่ 1 มีช่วงเวลา 6 ปี ในแต่ละช่วงแผนพัฒนา ก็มีจุดเน้นต่างๆ กัน ตามสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนวิธีจัดทำแผน ก็มีวิวัฒนาการเช่นกัน จากเดิมที่เคยทำมาจากภาคราชการฝ่ายเดียว ต่อมาได้มีการจัดทำแผนโดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม จนกระทั่งในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 และ 9 มีกระบวนการจัดทำแผน โดยให้ประชาชนทั่วประเทศเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แผนพัฒนา กับการบริหารประเทศ

แผนพัฒนา เป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งในการบริหารประเทศ เป็นแนวทางให้เดินไปข้างหน้า เพื่อจะให้มีการจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนา การลงทุน และการจัดสรรทรัพยากรในการบริหารให้เหมาะสม สอดคล้อง ประสานกัน รวมทั้งเป็นกรอบในการทำงานให้แก่หน่วยปฏิบัติที่จะต้องไปจัดทำแผนปฏิบัติการในแต่ละช่วงเวลาต่อไป

*ความสำเร็จในการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับ
กับการมีแผนที่ดีอย่างเดียว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่
ควบคุมได้และไม่ได้อีกมากมายที่มีบทบาท
สำคัญในการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาจะมี*

* อดีตเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ.2542 – 2545) , กันยายน 2548

ความสำคัญหรือถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับคณะรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัย

ในระยะเวลาที่ผ่านมา แผนพัฒนาฯ มีบทบาทสำหรับบริหารงานที่สำคัญ เช่น เป็นแนวทางในการพัฒนาในช่วง 5 ปีข้างหน้า ใช้อ้างอิงในการจัดทำงบประมาณแผ่นดิน ใช้อ้างอิงในการกู้เงินลงทุนโดยเฉพาะการกู้เงินจากต่างประเทศ ใช้อ้างอิงในการจัดทำโครงการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการของภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ และใช้เป็นแนวทางในการจัดลำดับความสำคัญของแผนงานของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น

แผนพัฒนาฯ กับนโยบายรัฐบาล

แผนพัฒนาฯ และนโยบายของรัฐบาลในหลักการแล้ว ควรจะไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีความขัดแย้งกัน ในอดีต รัฐบาลเปลี่ยนบ่อยครั้งและหลายครั้งเปลี่ยนในช่วงเวลากลางแผนหรือได้ประกาศใช้แผนไปแล้ว

ดังนั้น รัฐบาลจะใช้แผนพัฒนาฯ มาประกอบการจัดทำนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาและประชาชน หากรัฐบาลเข้ามาในช่วงกำลังจัดทำแผนพัฒนาฯ ก็จะมีบทบาทกำหนดแนวนโยบายของตนได้ในแผนฯ ได้มากขึ้น

ในปัจจุบันและอนาคตพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งทางวิชาการมากขึ้น มีการศึกษา วิจัย แนวทางการพัฒนาประเทศภายในพรรคของตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาฯ ก็สามารถกำหนดมาจากพรรคการเมืองได้มากขึ้นเช่นกัน

อย่างไรก็ตามแนวทางและสาระของแผนพัฒนาฯ จะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ด้วย เช่น ดังที่ได้กล่าวไว้เบื้องต้นแล้วว่า ระยะเวลาหลังการจัดทำแผนพัฒนาฯ ใช้วิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น และเข้ามามีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาฯ มากขึ้น ซึ่งในกระบวนการนี้ ต้องใช้เวลาจัดทำแผนมากกว่าในอดีต

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาที่ผ่านมา

แผนพัฒนาฯ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นแผน 5 ปี ซึ่งถือว่าเป็นแผนระยะปานกลาง การจัดทำโดยปกติจะใช้เวลาประมาณ 2 ปีเศษก่อนประกาศใช้ อย่างเช่น แผนพัฒนาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) จะสิ้นสุดในปี 2549 เป็นต้น

ดังนั้น หากจะมีแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ออกมา และประกาศใช้ให้ทันในปีงบประมาณ 2550 (ตุลาคม 2549) แล้ว ต้องทำแนวทางเบื้องต้นที่มีรายละเอียดพอสมควรให้แล้วเสร็จสิ้นปีงบประมาณ 2548 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการเตรียมจัดทำงบประมาณ และแผนการลงทุนสำหรับปีงบประมาณ 2550 ซึ่งกระบวนการจัดทำงบประมาณจะเริ่มประมาณต้นปี 2549 นี้

หมายความว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ต้องเริ่มยกวางในช่วงต้นปี 2548 และหากต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม ก็ต้องใช้เวลาเริ่มเนิ่นกว่านั้น ในทางปฏิบัติ หน่วยงานวางแผนจะมีการประเมินผลการพัฒนาเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่องดังนั้น กระบวนการจัดทำแผนในชั้นแนวทางสามารถเริ่มได้ในต้นปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับได้

ในอดีต **การประกาศใช้แผนให้ทันเวลาและจัดสรรทรัพยากรในการพัฒนาในปีแรกของแผน อาจจะนำมาใช้ไม่ได้เต็มที่ เพราะในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มักจะอยู่ระหว่างการจัดทำรายละเอียดของแผนฯ ซึ่งเป็นจุดอ่อนข้อหนึ่งในวิธีการจัดทำแผนพัฒนาที่ผ่านมา**

แผนพัฒนาฯ ต้องมีพระบรมราชองค์การโปรดเกล้าฯ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ในทางปฏิบัติที่ผ่านมา เมื่อจัดทำรายละเอียดเสร็จแล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ จากนั้น ทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย และทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้แผนพัฒนาฯ ได้อย่างเป็นทางการ

แผนพัฒนาฯ ไม่ได้เป็นกฎหมาย จึงไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภา แผนพัฒนาฯ ได้จัดส่งไปยังหน่วยงานต่างๆ

ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ไว้ใช้ประโยชน์ในการบริหารงานต่อไป

แผนพัฒนาฯ ควรจัดทำต่อไปหรือไม่

ในระยะข้างหน้า ประเทศไทยยังควรมีแผนพัฒนาฯ ในลักษณะเดิม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานอยู่หรือไม่ เป็นเรื่องที่น่าจะนำไปขบคิดกันให้กระจ่าง คงขึ้นอยู่กับความจำเป็นและประโยชน์ของการที่จะนำแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวไปใช้

หากมีแผนฯ ก็ต้องพิจารณาว่า สารและรายละเอียดควรเป็นแบบใด ในเชิงเปรียบเทียบ บางประเทศก็มีแผนพัฒนาฯ อย่างบ้านเรา บางประเทศก็ไม่มี การบริหารประเทศก็พัฒนาไปได้ ในเรื่องนี้มีความเห็นว่า **การมีแผนที่เป็นภาพรวม เมื่อนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ น่าจะยังเป็นประโยชน์อยู่ จะได้มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน มีการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการได้ หน่วยงานภาคปฏิบัติสามารถนำไปเป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการได้**

แผนพัฒนาฯ ระยะต่อไป : ควรยึดหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนพัฒนาฯ ที่จะจัดทำต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 น่าจะได้นำ **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งเป็นหลักการเดินสายกลาง มุ่งพัฒนาให้มีความสมดุล มีแนวดำเนินชีวิตที่มีความพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองและสังคม หากคนส่วนใหญ่ในประเทศมีแนวดำเนินชีวิตที่พอเพียง ไม่โลภซื้อสยดสจริตมีความเพียร ประเทศก็จะพัฒนาไปในทางที่สร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งขึ้น

ดังนั้น **ควรมีการประเมินผลก่อนการจัดทำแผนพัฒนาในระยะต่อไป** ว่า ที่ผ่านมา การพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้น อยู่ในแนวทาง **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** หรือไม่อย่างไร และหากแผนพัฒนาฯ ในช่วงต่อไป ยังคงให้ความสำคัญกับปรัชญาฯ นี้อยู่ จะหาทางปรับปรุงและขยายผลการพัฒนาให้อยู่ในแนวทางของปรัชญาฯ นี้ให้ได้มากขึ้นต่อไปได้อย่างไร

ทั้งนี้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ เป็นวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในอนาคต 20 ปี ไว้ให้เป็น **“สังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน”** ซึ่งเป็นความเห็นพ้องต้องกันของประชาชนทั่วประเทศ ที่ร่วมอยู่ในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

ดังนั้น ก่อนทำแผนพัฒนาฯ ต่อไป ก็ต้องสำรวจดูว่า การพัฒนาที่ผ่านมา มุ่งไปสู่สังคม 3 ด้าน นั้นหรือไม่ อย่างไร หากต้องทำให้ได้ผลมากขึ้น จะทำอย่างไร วิถีทางสังคมที่มีอยู่ขณะนี้ จะมีหนทางแก้ไขอย่างไร จะพัฒนาให้มี **“ทุนทางสังคม”** ที่เข้มแข็งได้อย่างไร

การพัฒนาควรมุ่งสู่ความสมดุลให้เกิดความยั่งยืน

เรื่องที่มีความสำคัญและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงจัง คือเรื่อง **ความสมดุล**ที่ทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพและเติบโตอย่างมีคุณภาพ มากกว่าการให้ความสำคัญกับการเติบโตที่มีอัตราสูงๆ

ความสมดุลของระบบทุนนิยมที่ต้องดูแลคนในสังคมให้ได้รับความเป็นธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับประโยชน์สุขอย่างทั่วถึง เป็นการคืนทุนกลับสู่สังคม

ความสมดุลที่นำไปสู่การกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึง ความสมดุลระหว่างวัตถุนิยม บริโภคนิยม กับพอเพียงนิยม ความสมดุลในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าอยู่ ความสมดุลในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ในด้านความรู้ คุณธรรม เป็นต้น

ควรชี้แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ไว้

นอกจากนี้ แผนพัฒนาฯ ระยะข้างหน้าควรชี้แนวทางปฏิบัติ และวิธีปฏิบัติในมาตรการต่างๆ ให้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งหมายถึงรูปแบบและวิธีเขียนแผน คงต้องแตกต่างไปจากแผนพัฒนาฯ เดิมๆ ที่กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาในลักษณะแนวทางกว้างๆ ไว้เป็นส่วนใหญ่

หากทำได้จะช่วยให้การทำแผนปฏิบัติการและการแปลงแผนสู่ภาคปฏิบัติ มีความชัดเจนมากขึ้น เช่น ในเรื่องการพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง มีตัวอย่าง ดีๆ อยู่หลายแห่งที่สามารถนำมาประมวลจัดทำเป็นแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม มีการพัฒนาอย่างบูรณาการได้ จะทำให้การขยายผลเป็นไปได้อย่างกว้างขวาง มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

แผนพัฒนาฯ ระยะข้างหน้า อาจพิจารณาให้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาระยะยาวในลักษณะของแผนระยะยาว 10 ปี หรือ 15 ปี ไปด้วย ซึ่งส่วนนี้ จะเกี่ยวข้องกับการวางบทบาทของประเทศว่าจะให้เป็นอย่างไร จะมีบทบาทใน ภูมิภาคและในโลกอย่างไร

การกำหนดแนวทางพัฒนาและโครงการลงทุนใหญ่ๆ ที่ต้องใช้เวลาดำเนิน งานในระยะยาวไว้ มีการจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้อง กับผลการพัฒนาระยะยาว อย่างไรก็ตาม แผนที่ดีต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร และควรตั้งอยู่ในความพอประมาณ ไม่เสี่ยงเกินไป และไม่พึ่งพาสายลมมากเกินไป อันจะทำให้ประเทศมีภูมิคุ้มกันที่ดี

บทบาทสหภาพพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ ที่ เรียกกันโดยทั่วไปว่า “**สภาพัฒน์**” เป็นหน่วยงานที่ตั้งมานานกว่า 50 ปี ซึ่ง บทบาทของสภาพัฒน์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นระยะๆ บางยุคสมัยก็มี บทบาทที่สำคัญ บางยุคก็ลดความสำคัญลง ขึ้นอยู่กับรัฐบาลที่จะใช้ประโยชน์ จากสภาพัฒน์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สภาพัฒน์ต้องรักษาไว้ก็คือ **การคำนึงถึง ประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ และการเสนอความเห็นอย่างเป็นกลาง**

สภาพัฒน์มีขีดความสามารถที่จะมองเรื่องในแง่มุมต่างๆ ได้ครบทุกด้าน เพราะมีหน่วยงานภายในรองรับ และสามารถประสานกับภายนอกได้อย่างกว้าง ขว้าง ซึ่งจะสามารถทำให้รอบคอบได้ แต่ต้องใช้เวลามากขึ้นซึ่งในบางครั้งอาจจะ ไม่ทันใจในการตัดสินใจด้านบริหาร อย่างเช่น เรื่องการวิเคราะห์โครงการลงทุน สำคัญๆ เป็นต้น

5 ภารกิจสำคัญของสภาพัฒน์

ในอนาคต สภาพัฒน์อาจจะต้องปรับบทบาทให้เหมาะสม สอดคล้องกับ การพัฒนาทางด้านการเมืองการปฏิรูประบบราชการ งานบางเรื่องที่เคยทำอาจ จะลดลงหรือหมดความจำเป็น แต่คิดว่ามีงานสำคัญอยู่บางประการที่ยังควร รักษาไว้ให้กับสภาพัฒน์ทำและต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ

ประการแรก งานด้านพัฒนาระบบข้อมูลของประเทศ และการสร้างตัวชี้ วัดทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ควรจะพัฒนาให้ประเทศมีฐานข้อมูลที ละเอียดทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก พัฒนาให้มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ดี สามารถ

นำมาจัดทำตัวชี้วัดได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ ถูกรวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อการพัฒนาด้วย

ประการที่สอง งานด้านประเมินผล การพัฒนาประเทศโดยรวม และเป็นเรื่อง สำคัญของหน่วยงานกลางอย่างสภาพัฒน์ที่ ต้องรับผิดชอบ ดำเนินการให้ต่อเนื่องเป็นที่ ยอมรับ

ประการที่สาม งานด้านศึกษาวิจัย เพื่อการพัฒนา ควรเป็นหน่วยประสานงาน วิจัยต่างๆ ทั้งที่สามารถทำเองได้และให้ สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยอื่นๆ เป็นผู้ ทำให้ เพื่อประโยชน์ในการรู้ลึก และรู้เท่าทัน เรื่องต่างๆ

ประการที่สี่ เป็นหน่วยงานที่มีขีด ความสามารถในการให้คำปรึกษาในเรื่องการ พัฒนาในด้านต่างๆ ที่มีความเห็นอย่างเป็นก กลาง รวมทั้งให้คำปรึกษากับสภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในกรณีที่สภาที่ ปรึกษา ต้องการคำปรึกษาด้วย

ประการที่ห้า เป็นหน่วยงานที่มี ความสามารถในการประสานการพัฒนาให้ เกิดความสำเร็จ เช่นในอดีตที่เคยมีบทบาท ร่วมกับทางกระทรวงการคลัง สำนักงาน ประมาณ และธนาคารแห่งประเทศไทยใน การจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ และจัดสรรเงินลงทุนให้เหมาะสม รวมทั้งติดตาม เปรียบเทียบ ให้งานต่างๆ ดำเนินไป ตามแผนการลงทุนได้

หวังว่า สภาพัฒน์และแผนพัฒนาฯ จะมีวิวัฒนาการไปในทางที่ดี มีการดำเนินงานที่เน้นคุณภาพสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ สังคมไทย เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและ ระดับสากล อันจะเป็นสิ่งที่เราจะเชิดหน้าชูตาให้ แก่ประเทศไทยต่อไป

♦♦♦♦♦

เมื่อเกิดคลื่นสึนามิควรรับมือ

ประเทศต่างๆ ที่ต้องเผชิญกับภัยของคลื่นสึนามิ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการเรียนรู้ในการรับมือกับ “คลื่นสึนามิ” ทั้งทางด้านการสร้างระบบป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์เมื่อต้องเผชิญกับคลื่นสึนามิในขณะที่อยู่บนฝั่งหรืออยู่บนเรือนั้น ควรทำอย่างไรบ้าง

แต่สำหรับประเทศไทยแล้วกล่าวได้ว่า เพิ่งจะเริ่มมีการสร้างระบบป้องกัน และสร้างความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้ง การเตรียมความพร้อมในการแก้ไขสถานการณ์ให้กับประชาชนในจังหวัดต่างๆ ตามชายฝั่งทะเลอันดามัน หลังจากการเกิดคลื่นสึนามิเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ที่ผ่านมานี้เอง

ความจริงเกี่ยวกับคลื่นสึนามิ

ก่อนที่จะพูดถึงการรับมือสึนามิที่ดำเนินการในโลกเป็นอย่างไร ควรจะทำความเข้าใจ หรือรู้จักความจริงเกี่ยวกับคลื่นยักษ์สึนามิ เพื่อการรับมือหรือการบรรเทาภัยจะสามารถทำได้ถูกต้อง โดยลักษณะการเกิดคลื่นสึนามิ จะมีข้อสังเกตที่สำคัญ ๆ ดังนี้

- คลื่นสึนามิที่เกิดขึ้นนั้นส่วนใหญ่เกิดจากแผ่นดินไหวในทะเลทั้งในระยะใกล้และไกล เช่นกรณีแผ่นดินไหวที่แรงที่สุดที่ 9.5 ริกเตอร์ ที่ชายฝั่งประเทศชิลีในปี 2503 ซึ่งให้เกิดคลื่นสึนามิเดินทางขึ้นฝั่งประเทศญี่ปุ่นที่อยู่ไกลออกไปถึง 17,000 กิโลเมตรได้ และใช้เวลาเดินทางนานถึง 24 ชั่วโมง ด้วยยอดคลื่นที่สูงถึง 7 เมตร
- คลื่นสึนามิอาจสูงหลายสิบเมตรและมีความเร็วสูงเช่นในกรณีประเทศชิลีที่คลื่นมีความเร็วถึง 710 กิโลเมตร ต่อชั่วโมง และในกรณีสึนามิที่เมืองเม็กซิโกที่

ในปี 2439 กับที่ชายฝั่งมลรัฐอลาสกา ในปี 2507 ที่คลื่นมีความสูงถึง 30 เมตร

- พื้นที่ต่ำชายทะเลเป็นเขตที่มีความเสี่ยงสูงต่อคลื่นสึนามิ เพราะคลื่นสามารถซัดถล่มพื้นที่ต่ำชายทะเลได้ทั้งหมด
- คลื่นสึนามิไม่ใช่คลื่นเดียว แต่เป็นระลอกคลื่น ซึ่งแต่ละคลื่นจะห่างกัน 10 ถึง 45 นาที และบางครั้งกว่าจะหมดทั้งอนุกรมคลื่น อาจใช้เวลาหลายชั่วโมงเลยทีเดียว นอกจากนั้นคลื่นระลอกแรกไม่จำเป็นว่าจะ เป็นระลอกใหญ่ที่สุด

¹ วิชาการผู้อำนวยการสำนักวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- ความเร็วของคลื่นสึนามิในทะเลที่สูงถึง 700 กม./ชม.ในทะเลลึก และคลื่นสึนามิที่กระทบฝั่งอาจมีความเร็วกว่าคนวิ่งได้

เกิดเมื่อไรก็ได้ บางลูกมีความรุนแรง ทำให้น้ำทะเลลดลงอย่างรวดเร็วได้

นอกจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคลื่นสึนามิดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีลักษณะของการเกิดคลื่นสึนามิที่ควรเข้าใจอีกบางประการ คือ

- คลื่นสึนามิบางลูกมีความรุนแรงมาก จนสามารถพัดพาเรือขนาดใหญ่ขึ้นฝั่งได้ เป็นระยะไกล และสามารถทำลายอาคารที่ทำด้วยวัสดุที่แข็งแรง เช่น อาคารโรงแรมเสียหายได้ รวมทั้ง อาจทำให้น้ำทะเลลดจนเห็นพื้นทะเล เช่น กรณีเมื่อ 26 ธันวาคม 2547 ที่น้ำทะเลชายหาดด้านอันดามันถดถอยลงเป็นระยะทาง 100 เมตร เป็นเวลา 5 นาที เป็นต้น
- คลื่นสึนามิ สามารถเกิดเมื่อใดก็ได้ เช่น กรณี 26 ธันวาคม 2547 คลื่นสึนามิเกิดในเวลากลางวัน แต่กรณีที่เกิดที่หมู่เกาะฮาวาย เมื่อ 23 พฤษภาคม 2503 คลื่นยักษ์ เกิดขึ้นประมาณเที่ยงคืน เป็นต้น
- คลื่นสึนามิ สามารถเคลื่อนไปตามแม่น้ำลำคลองที่เชื่อมต่อกับทะเลได้

2 ระบบเตือนภัยสึนามิที่สำคัญ

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสึนามิ ดังกล่าวข้างต้นจะสามารถช่วยในการปฏิบัติตัวได้เหมาะสมและเอาชีวิตรอดในเวลาที่เกิดสึนามิได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และบรรเทาภัยจากสึนามิ การเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเป็นสิ่งจำเป็น

ประเทศไทยได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกระบบเตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิก (Pacific Tsunami Warning System : PTWS) ที่มีศูนย์อยู่ที่ฮาวายรับผิดชอบพื้นที่ภาคพื้นแปซิฟิก ซึ่งเป็นหนึ่งในสองระบบเตือนภัย โดยอีกระบบหนึ่งนั้นเป็นระบบเตือนภัยอลาสกา

ขณะนี้ มีประเทศสมาชิกทั้งหมด 26 ประเทศ และการปฏิบัติของศูนย์เตือนภัยทั้ง 2 ระบบ จะทำหน้าที่เป็นศูนย์เตือนภัยในภูมิภาคของประเทศในเขตมหาสมุทรแปซิฟิก โดยจะแจ้งเตือนอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากสึนามิตันทีเมื่อเข้าเกณฑ์เสี่ยง

ศูนย์เตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิก : แจ้งเตือนภัยอย่างไร

ศูนย์เตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิกถูกจัดตั้งขึ้นมาเพื่อตรวจสอบแหล่งและประมาณความเป็นไปได้ของสึนามิเมื่อมีแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในภูมิภาคแปซิฟิกและเมื่อได้รับข้อมูลแผ่นดินไหวจะตรวจสอบตำแหน่งกับขนาดว่า เข้าเกณฑ์เสี่ยงหรือไม่ ถ้าเข้าเกณฑ์เสี่ยง ศูนย์ฯ จะแจ้งเตือนภัยโดยรอบ

พร้อมทั้งประมาณเวลา และให้ข้อมูลกับประเทศหรือบริเวณที่คลื่นสึนามิจะถึงในเวลาอีก 2-3 ชั่วโมง หรือในกรณีศูนย์ฯ ตรวจสอบพบสึนามิขนาดใหญ่

จะแจ้งสมาชิกทุกประเทศในภูมิภาคแปซิฟิกทราบทันที

ศูนย์เตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิกนี้ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยศูนย์ข้อมูลสึนามิระหว่างชาติ ทำให้มีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินผลกระทบจากคลื่นยักษ์ และการกระจายข่าวไปยังประเทศสมาชิก ระบบเตือนภัยสึนามิ

โดยวิธีการในการติดต่อสื่อสารนั้นมีในหลายรูปแบบ ตั้งแต่การออกเป็นวารสาร ส่งให้กับผู้ใช้ทั้งในท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ซึ่งเสร็จแล้วจะมีการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้ต่อไปยังสาธารณะชน ผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์

มีการกระจายเสียงผ่านระบบวิทยุพยากรณ์อากาศ NOAA (National Oceanographic and Atmospheric Administration) ของสหรัฐอเมริกา ส่งตรงไปยังผู้ฟังทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการกระจายสัญญาณเตือนภัยทางทะเลและสึนามิผ่าน US Coast Guard ไปยังผู้ใช้ทั่วไปตามชายฝั่งด้วยคลื่นวิทยุทางทะเลความถี่ระดับกลางและระดับสูง

หน่วยงานท้องถิ่นและฝ่ายจัดการเหตุการณ์ฉุกเฉินของท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการอพยพคนในบริเวณเตือนภัยคลื่นสึนามิ ดังนั้นสาธารณะชนควรจะติดตามฟังวิทยุท้องถิ่น เมื่อการออกคำเตือนการอพยพเนื่องจากคลื่นสึนามิ

ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดคลื่นสึนามิ : กรณีอยู่บนฝั่ง ต้องรีบหนีไปอยู่ในที่สูงให้เร็วที่สุด

แม้ว่าจะมีระบบเฝ้าระวังดังกล่าวก็น่าเชื่อถือ แต่ประชาชนก็ควรเตรียมความพร้อมด้วยเช่นกัน และรู้วิธีปฏิบัติตนเมื่อรู้ว่าจะเกิดสึนามิ ซึ่งรู้ได้จากการได้ยินการเตือนภัยว่าจะเกิดสึนามิ หรือเห็นคลื่นสูงผิดปกติเคลื่อนเข้ามา หรือเห็นน้ำทะเลลดลงจนเห็นพื้นทะเล เป็นต้น ถิวดา มิตรพันธุ์ ได้แปลแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดสึนามิในกรณีที่อยู่บนฝั่งควรปฏิบัติ ดังนี้

- ในกรณีที่อยู่ในโรงเรียนและได้ยินเสียงเตือนภัยเกี่ยวกับคลื่นสึนามิ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำของอาจารย์หรือบุคลากรท่านอื่น ในโรงเรียนแม้ว่าจะสงสัยว่า เป็นสัญญาณเตือนภัยจริงหรือไม่ก็ตาม หรือแม้คิดว่าอันตรายจากคลื่นผ่านไปแล้วก็ตาม ก็ควรปฏิบัติตามคำแนะนำอย่างเคร่งครัด

ตัวอย่างเกิดขึ้นมาแล้วในชิลี ปี 2503 เมื่อมีการแปลความหมายของไซเรนผิดพลาดทำให้เข้าใจผิดว่าอันตรายผ่านไปแล้ว แต่จริง ๆ แล้วเป็นสัญญาณเตือนว่าคลื่นกำลังมาทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 60 คน

- ในกรณีที่อยู่ในบ้านและได้ยินเสียงเตือนภัยเกี่ยวกับคลื่นสึนามิ ควรแน่ใจว่าทุกคนในครอบครัวของทั้งหมดได้ยินเสียงเตือนภัยนั้น ถ้าอยู่ในบริเวณที่จะได้รับอันตรายจากคลื่นสึนามิ ควรอพยพครอบครัวด้วยความรีบร้อน สงบ และปลอดภัยไปยังสถานที่อพยพ หรือสถานที่ที่ปลอดภัยนอกเขตอันตราย รวมทั้งควรปฏิบัติตามคำแนะนำของประกาศภาวะฉุกเฉินในท้องถิ่น หรือกฎหมายที่ประกาศบังคับใช้

- ในกรณีที่อยู่ชายหาดหรือใกล้มหาสมุทรและรู้สึกว่าแผ่นดินสั่นสะเทือน หรือเห็นน้ำทะเลขึ้นสูงอย่างรวดเร็ว หรือลดจนเห็นพื้นทะเล ควรไปยังพื้นที่ที่สูงกว่าโดยทันที และอยู่บนที่สูงนั้นโดยไม่ต้องรอเสียงประกาศเตือนภัย เนื่องจากคลื่นสึนามิที่เกิดจากแผ่นดินไหวในท้องถิ่นสามารถโจมตีใน

บางบริเวณก่อนที่จะมีการประกาศเตือน นอกจากนี้ควรอยู่ห่างจากแม่น้ำหรือลำธารที่ไหลลงมหาสมุทร และเมื่อคลื่นสึนามิเกิดขึ้น ควรอยู่ห่างจากชายหาดและมหาสมุทร

- คลื่นสึนามิที่เกิดในสถานที่ที่ห่างไกลออกไป จะทำให้มีเวลาพอที่จะอพยพไปอยู่บนที่สูง จึงไม่ควรรีบร้อนหรือตื่นตระหนกเกินไป แต่สำหรับคลื่นสึนามิที่เกิดภายในเมืองริมชายฝั่งทะเล ซึ่งอาจรู้สึกได้ว่าแผ่นดินสั่นสะเทือน อาจมีเวลาเพียงไม่กี่นาทีที่จะไปอยู่บนที่สูง

อยู่ในโรงแรมหรือบ้านควร ทำอย่างไร

- มีโรงแรมคอนกรีตที่สูงหลายชั้น ตั้งอยู่บนบริเวณชายฝั่งในระดับต่ำหลายแห่ง ในกรณีที่มีเสียงเตือนภัย และไม่สามารถหนีเข้าฝั่งไปยังพื้นที่สูงด้วยความเร็วได้ **ชั้นบน หรือหลังคาของโรงแรมเหล่านี้เป็นสถานที่ปลอดภัยที่สามารถใช้หลบภัยได้**

อย่างไรก็ตาม บ้านและอาคารขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในบริเวณชายฝั่งระดับต่ำ ไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อต้านทานแรงกระแทกของคลื่นสึนามิ ดังนั้น จึงไม่ควรอยู่

ในสถานที่เหล่านี้ เมื่อมีการเตือนภัย หากไม่มีทางเลือกอื่นการปีนขึ้นต้นไม้ใหญ่อาจช่วยได้

- **กรณีที่ถูกซัดออกทะเล**ให้พยายามยึดเกาะสิ่งที่ลอยได้ เช่น ท่อนซุง ซึ่งใช้ได้ผลมาแล้วในกรณีที่คลื่นที่ดันไม้ลอยน้ำได้ช่วยชีวิตหญิงสาวคนหนึ่งไว้ แต่เธอต้องลอยคออยู่จนรุ่งเช้า หลังจากคลื่นมีใจตื้อจนราวเที่ยงคืน

อย่าห่วงข้าวของ และความสะดวก หนีห่างบริเวณที่ต่ำ

- **อย่าห่วงข้าวของ** ทั้งนี้เพื่อชีวิตที่ปลอดภัย ไม่ใช่ข้าวของปลอดภัย
- **อย่าคาดหวังกับการอพยพที่สะดวก** เพราะแผ่นดินไหวก่อนสึนามิ อาจทำให้ถนน สะพาน และระบบคมนาคมใช้การไม่ได้
- **หินโสโครกนอกชายฝั่งและพื้นที่ดินเลน**อาจช่วยพยุงกำลังของคลื่น สึนามิได้ แต่คลื่นที่มีขนาดใหญ่และอันตรายก็ยังคงเป็นสิ่งที่คุกคามผู้อยู่อาศัยริมฝั่งในบริเวณเหล่านั้น ดังนั้น คำแนะนำที่ปลอดภัยที่สุดเมื่อมีการเตือนภัยเกี่ยวกับคลื่นสึนามิ คือ **ควรอยู่ห่างจากบริเวณที่ต่ำให้มากที่สุด**

เจ้าหน้าที่และเจ้าของเรือเมื่อต้องเผชิญกับคลื่น สึนามิควรอย่างไร

สำหรับเจ้าหน้าที่และเจ้าของเรือเมื่อต้องเผชิญกับการเกิดคลื่นสึนามิขึ้นนั้น ได้มีข้อแนะนำที่พึงปฏิบัติกัน ดังนี้

- **ท่าเรือขนาดใหญ่ส่วนใหญ่**อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ประจำท่าเรือ และ/หรือระบบเส้นทางเดินเรือ หากมีการคาดการณ์ว่าคลื่นสึนามิจะเกิดขึ้น **เจ้าหน้าที่เหล่านี้ควรกำกับการดำเนินการในช่วงที่มีความพร้อม และกำกับการเดินเรือหากเห็นสมควร** ในกรณีที่มีการเดินเรืออยู่ในความควบคุมดูแล ควรรักษาการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท่าเรือ
- **ท่าเรือขนาดเล็ก**อาจไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ประจำท่าเรือ ถ้าได้ยินเสียงเตือนภัยและมีเวลาที่จะเคลื่อนย้ายเรือไปยังน้ำลึก ควรกระทำด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและคำนึงถึงเรือลำอื่น

วิธีที่ปลอดภัยที่สุดสำหรับเจ้าของเรือขนาดเล็กโดยเฉพาะเมื่อคลื่นสึนามิเกิดขึ้นในท้องที่ คือ **จอดเรือไว้ที่ท่าแล้วขึ้นฝั่งไปยังพื้นที่สูง** สภาพภูมิอากาศที่เลวร้าย (ทะเลที่มีคลื่นจัดนอกท่าเรือ) ทำให้เรือขนาดเล็กอยู่ในอันตรายมากขึ้น ดังนั้น การย้ายไปอยู่บนพื้นที่สูงจึงเป็นหนทางเดียวที่ปลอดภัยที่สุด

- **คลื่นสึนามิและกระแสน้ำ**ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ สามารถส่งผลกระทบต่อท่าเรือในระยะเวลาหนึ่ง หลังจากที่มีผลกระทบที่รุนแรงต่อชายฝั่งในระยะแรก ดังนั้น ควรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของท่าเรือก่อนที่จะกลับไปยังท่าเรือ เพื่อตรวจสอบว่า**สภาพภูมิอากาศที่ท่าเรือปลอดภัยต่อการเดินเรือ และจอดเรือ**มากน้อยเพียงใด

บทสรุป

หลังจากเกิดคลื่นสึนามิในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ซึ่งส่งผลเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นวงกว้าง ทั่วโลกมีการตื่นตัวและหาทางรับมือกับการเกิดคลื่นสึนามิมากขึ้น แม้แต่ในประเทศไทยเองก็ได้มีการดำเนินการสร้างศูนย์เตือนภัย และมีการฝึกซ้อมประชาชนในกรณีเกิดคลื่นสึนามิในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงด้วย

อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพเปลือกโลก ซึ่งก่อให้เกิดแผ่นดินไหวค่อนข้างบ่อยครั้งในปัจจุบันเป็นเครื่องชี้ว่าคลื่นสึนามิอาจเกิดขึ้นได้บ่อยครั้งกว่าในอดีต ดังนั้น **ประชาชนควรได้รับความรู้ และความเข้าใจในการป้องกันตัวเองเมื่อเกิดคลื่นสึนามิอย่างเป็นระบบ รวมทั้งควรมีการสร้างเครือข่ายในการศึกษา วิเคราะห์ ถึงโอกาส และเงื่อนไขในการเกิดคลื่นสึนามิอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ และสร้างการเตรียมพร้อมรับภัยธรรมชาติ** ดังกล่าว

♦♦♦♦♦

สึนามิเกิดขึ้นได้อย่างไร

คนไทยส่วนใหญ่เพิ่งรู้จักคำว่า "สึนามิ" กันมากขึ้น ภายหลังที่เกิดเหตุการณ์ในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 แต่จะมีคนไทยสักเท่าไรที่จะรู้ว่า สึนามิ เกิดขึ้นได้อย่างไร ที่ผ่านมามีโลกได้เกิดคลื่นสึนามิบ่อยครั้ง มีความรุนแรง และผู้เสียชีวิตกันมากน้อยแค่ไหน รวมทั้ง การเกิดคลื่นสึนามิที่รุนแรงที่สุดเท่าที่โลกได้มีการบันทึกไว้ในช่วงเกือบ 500 ปีที่ผ่านมา เกิดขึ้นที่ไหน ตลอดจนการเกิดคลื่นสึนามิที่ประเทศไทยได้ประสบเป็นครั้งแรกนั้น มาจากสาเหตุอะไร

สึนามิ (Tsunami) คืออะไร

สึนามิในภาษาญี่ปุ่น นั้น แปลตรงตัวว่าคลื่นท่าเรือ หรือคลื่นฝั่งทะเล แต่เนื่องจากเป็นคำเก่าแก่ที่อาจไม่ตรงกับ ความหมายในปัจจุบัน เพราะประชาชนทั่วไปในสมัยก่อนนั้น ใช้คำว่าสึนามิ เพียงเพื่อการพูดถึงคลื่นที่เกิดทั่วไปตามชายหาด ที่เป็นการเกิดตามปกติ เนื่องจากการขึ้นลงของกระแสน้ำที่มี แรงลมมาผสมทำให้เกิดกลายเป็นคลื่นที่มีความเร็ว และขนาดแตกต่างกันไป

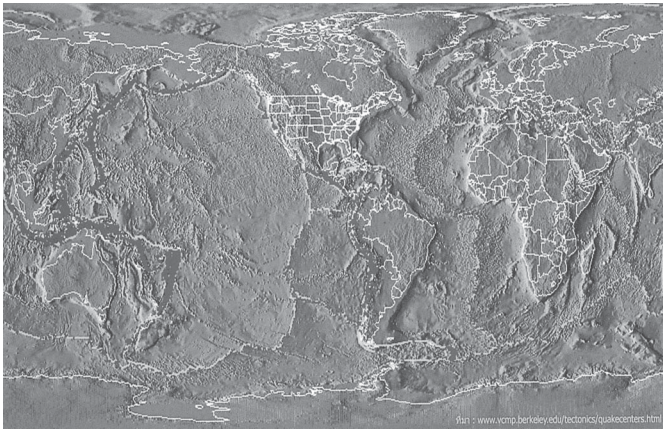
กล่าวโดยสรุป สึนามิเกิดขึ้นจากปัจจัยต่างๆ คือ กระแส

น้ำ และแรงลม โดยสึนามิที่เกิดขึ้นในอดีต ส่วนใหญ่มาจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกได้ทะเล

แต่ในปัจจุบันทั้งประชาชนทั่วไป และนักวิทยาศาสตร์ เห็นว่า คลื่นสึนามิไม่ได้ขึ้นอยู่กับการกระแสน้ำและแรงลมอีกต่อไป โดยอาจเป็นคลื่นที่เกิดจากปัจจัยอื่น คือ เกิดจากแผ่นดินไหว ในทะเลหรือมหาสมุทร เกิดจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลก

แม้แต่เกิดจากการระเบิดขนาดใหญ่ใต้ทะเล เช่น การระเบิดของภูเขาไฟ หรือการทดลองระเบิดปรมาณูใต้ทะเล

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 สำนักงานวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

หรือเกิดจากเหตุการณ์อุกกาบาตตกลงในทะเลหรือมหาสมุทร แล้วมีผลทำให้เกิดเป็นคลื่นขนาดใหญ่ขึ้นในทะเลอย่างเช่นใน ภาพยนตร์ เรื่อง Deep Impact เป็นต้น นอกจากนั้น อาจเกิดขึ้นจากการที่แผ่นดินชายฝั่งถล่มลงสู่ová หรือการยุบตัวของพื้นผิวท้องทะเล

คลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้อย่างไร

คลื่นยักษ์สึนามิที่เกิดขึ้นนั้น กล่าวได้ว่า เกิดจาก 2 สาเหตุหลักด้วยกัน คือ **จากการที่น้ำในทะเลซึ่งมีจำนวนมหาศาล เคลื่อนตัวขึ้นลงในแนวดิ่งหรือแนวดัง กับอีกสาเหตุหนึ่ง คือ เกิดจากผลกระทบรุนแรงต่อผิวน้ำ ทำให้เกิดคลื่นขนาดใหญ่กระจายออกไปจากจุดกำเนิดของสาเหตุ**

การเคลื่อนตัวของผิวโลกใต้ทะเลที่ก่อให้เกิดแผ่นดินไหว และก่อให้เกิดการกระเพื่อมของน้ำนั้นเนื่องมาจากการเคลื่อนตัวของน้ำให้กลับมามีอยู่ในสภาพปกติ หลังจากการปรับเปลี่ยนเคลื่อนย้ายที่เป็นผลจากการเคลื่อนตัวของเปลือกโลก

การกระเพื่อมของน้ำที่เกิดจากแผ่นดินไหวนี้มีจำนวนมาก และการเคลื่อนตัวเพื่อกลับสู่สภาวะปกติภายในเวลาอันรวดเร็ว จึงมีผลกระทบกับน้ำทะเลโดยรอบ โดยมีคลื่นกระจายออกไปจากจุดกำเนิดของคลื่นนั้น

การเกิดคลื่นเช่นนี้หากเกิดในมหาสมุทรที่เป็นทะเลเปิดแล้ว จะมีคลื่นที่ไม่สูงมากนักแม้ว่าปริมาณของน้ำที่ได้รับผลกระทบมีปริมาณมหาศาลก็ตาม จนกระทั่งการสังเกตเมื่ออยู่บนเรือในทะเลไม่สามารถรับรู้ได้

ตรงกันข้ามกับคลื่นที่เกิดจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่มีสิ่งที่มีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมากมาปะทะกับผิวน้ำ เช่น กรณีอุกกาบาตกระทบผิวน้ำทะเลบนโลก เป็นต้น จะทำให้

คลื่นที่เกิดใกล้แหล่งจะมีความรุนแรงมากอย่างเห็นได้ชัด แต่จะลดความรุนแรงลงเมื่อไกลจากแหล่งมากขึ้น

การเคลื่อนตัวของคลื่นสึนามิ : ยาวกว่า 100 กิโลเมตร

คลื่นที่เกิดจากแผ่นดินไหวนั้นถึงแม้ว่าจะไม่สูง เช่น อาจสูงเพียง 50 เซนติเมตรจนไม่สามารถรู้สึกได้เมื่ออยู่บนเรือในมหาสมุทร แต่คลื่นจะเคลื่อนตัวเข้าสู่แผ่นดินด้วยน้ำทะเลจำนวนมาก การเคลื่อนตัวจากทะเลลึกสู่ชายฝั่งจะทำให้ปริมาตรน้ำที่กระเพื่อมมาจากแหล่งกำเนิดมีความเร็วของคลื่นที่เชื่อว่าประมาณ 700 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

พร้อมด้วย**ความยาวของคลื่นที่ยาวกว่า 100 กิโลเมตร** กับระยะระหว่างคลื่นที่ห่างกัน 10 ถึง 45 นาที เมื่อคลื่นเคลื่อนเข้าใกล้ชายฝั่งที่ตื้นขึ้นเรื่อยๆ ความเร็วของการเคลื่อนที่จะช้าลง แต่เนื่องจากคลื่นที่ตามมามีความเร็วจึงส่งผลให้คลื่นมีความสูงมากขึ้น จนสร้างความเสียหายได้อย่างมาก

ความรุนแรงของคลื่นสึนามินั้น มีปัจจัยที่เข้ามากำหนด และเป็นสิ่งที่ควรรู้คือ คลื่นจะกระจายออกไปจากแหล่ง เช่น แผ่นดินไหวในทะเลลึกในทุกทิศทาง โดยทิศทางหลักจะถูกกำหนดโดยแนวเคลื่อนตัวของเปลือกโลก

ความเร็วของคลื่นสึนามิ : 500 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมง

ส่วนความเร็วนั้นจะแปรผันไปตามระดับความลึกของน้ำทะเลในทะเลลึก ประมาณ 4 กิโลเมตร และเป็นทะเลเปิด นั้นแทบไม่น่าเชื่อว่า คลื่นสึนามิสามารถเคลื่อนตัวด้วย**ความเร็วระหว่าง 500 ถึง 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมง** ซึ่งเร็วเกือบเท่าเครื่องบินโดยสาร แม้ว่าจะด้วยความเร็วขนาดดังกล่าว แต่คลื่นจะสูงเพียงประมาณครึ่งเมตรเท่านั้นเองจนไม่สามารถสังเกตได้

แต่ด้วยการเคลื่อนตัวของคลื่นสึนามินั้นเป็นการเคลื่อนตัวของน้ำทะเลตั้งแต่ผิวน้ำจนถึงพื้นน้ำ ซึ่งต่างกับคลื่นปกติทำให้ปริมาณน้ำที่เคลื่อนตัวนั้นเป็นจำนวนมหาศาล และผลกระทบมีความรุนแรง ความสูงของคลื่นเมื่อกระทบฝั่งขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำที่เสริมขึ้นมาจากคลื่นลูกถัดๆ มา ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะความชันของพื้นทะเล แนวชายฝั่งทะเล และคลื่นลูกแรกๆ ด้วย

ทั่วโลกเกิดขึ้นทุกปีและญี่ปุ่นเกิดมากที่สุด

เชื้อหรือไม่กี่ตามปรากฏว่า **ไม่มีปีใดเลยที่ไม่มีการเกิดสึนามิ** แต่**ว่าเป็นแบบไม่รุนแรงและไม่ส่งผลเสียหายเป็นส่วนใหญ่** ปีที่มีการเกิดมากที่สุดคือ พ.ศ. 2481 ที่มีถึง 19 ครั้ง จากสถิติของศูนย์เตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิกพบว่าในช่วง 101 ปี ระหว่างปี 2443 ถึง 2544 มีสึนามิเกิดขึ้น 796 ครั้ง ซึ่ง 117 ครั้ง ทำความเสียหายเพียงในบริเวณที่เกิดเท่านั้น และมีเพียงมี 9 ครั้ง ที่ทำให้เกิดความเสียหายในภาคพื้นแปซิฟิก

การเกิดสึนามิพบว่า ประมาณร้อยละ 17 เกิดในหรือใกล้ประเทศญี่ปุ่น ร้อยละ 15 อเมริกาใต้ ร้อยละ 13 หมู่เกาะนิวกินี ร้อยละ 11 อินโดนีเซีย และร้อยละ 10 ทั้งในเม็กซิโก อเมริกา กลาง และหมู่เกาะคูริล ร้อยละ 9 ในฟิลิปปินส์ ร้อยละ 7 ใน นิวซีแลนด์เท่ากับในเขตอเมริกาถึงอลาสกา และเพียงร้อยละ 3 ใน เขตฮาวาย

ความรุนแรง และผู้เสียชีวิตจากคลื่นสึนามิในช่วง 500 ปี

สำหรับขนาดความรุนแรง และความเสียหายจากคลื่นสึนามิที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่มนุษย์ในช่วง 480 ปีที่ผ่านมา นั้น สุวิทย์ โคสุวรรณ และศูนย์เตือนภัยฯ ได้รวบรวมสรุปไว้ดังนี้

- **ปีพุทธศักราช 2000** เกิดสึนามิที่สำคัญ 1 ครั้งในปี พ.ศ. 2067 ที่ รัฐมหาราษฏรี อินเดีย ไม่มีข้อมูลผู้เสียชีวิตหรือความรุนแรง

- **ปีพุทธศักราช 2200** เกิดแผ่นดินไหวและสึนามิ ในปี พ.ศ. 2298 ตามแนวชายฝั่งประเทศโปรตุเกส สเปน และโมร็อกโก มีผู้เสียชีวิตรวม 60,000 คน

- **ปีพุทธศักราช 2300** เกิดเหตุการณ์สำคัญ 2 ครั้ง คือ ในปี พ.ศ. 2340 เกิดแผ่นดินไหวขนาด 8.4 ริคเตอร์ ทำให้เกิดสึนามิในประเทศอินโดนีเซีย มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 300 คน และ ในปี พ.ศ. 2376 เกิดแผ่นดินไหว ขนาด 8.7 ริคเตอร์ นอกฝั่ง เกาะสุมาตรา อินโดนีเซีย ทำให้เกิดสึนามิขนาดใหญ่แต่ไม่ทราบความเสียหาย

- **ปีพุทธศักราช 2400** เกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหว ซึ่งทำให้เกิดสึนามิที่สำคัญรวม 6 ครั้งดังนี้

- ❖ พ.ศ. 2424 เกิดแผ่นดินไหวขนาด 7.9 ริคเตอร์ ที่หมู่เกาะอันดามัน ทำให้เกิดคลื่นสูง 1 เมตร เข้าชายฝั่ง

คาบสมุทรอินเดีย แต่ไม่ทราบความเสียหาย

- ❖ พ.ศ. 2426 ภูเขาไฟกรากะตัวในอินโดนีเซีย ระเบิดต่อเนื่อง 3 ครั้ง ทำให้เกิดสึนามิต่วมมหาสมุทรอินเดีย ที่ เกาะชวา และสุมาตรา มีความสูงคลื่น 15-42 เมตร มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 36,000 คน

- ❖ พ.ศ. 2439 เกิดสึนามิที่เมือง เมจิซันริจู คลื่นสูง 30 เมตร มีผู้เสียชีวิต 27,000 คน บาดเจ็บมากกว่า 9,000 คน บ้านเรือนเสียหาย 10,600 หลัง

- ❖ พ.ศ. 2484 แผ่นดินไหวขนาด 7.7 ริคเตอร์ ระหว่าง หมู่เกาะนิโคบาร์-อันดามัน ก่อให้เกิดสึนามิสูง 1 เมตร มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 5,000 คน

- ❖ พ.ศ. 2488 แผ่นดินไหวขนาด 8.9 ริคเตอร์ ที่ตอนใต้เมืองหลวงประเทศปากีสถาน ทำให้เกิดสึนามิแต่ไม่ทราบความเสียหาย

- ❖ พ.ศ. 2489 แผ่นดินไหวชายฝั่งอลาสกา เกิดคลื่นสึนามิในฮาวายสูง 16 เมตร สิ่งก่อสร้างเสียหาย และมีผู้เสียชีวิตราว 160 คน

คริสต์วรรษของพุทธศักราช 2500 : เกิดถี่รุนแรง และมีผู้เสียชีวิตมากขึ้น

ในช่วงปี พ.ศ. 2500 – 2547 โลกได้เกิดแผ่นดินไหวที่ทำให้เกิดคลื่นสึนามิที่สำคัญรวม 11 ครั้ง ซึ่งได้เกิดแผ่นดินไหวที่มีขนาดความรุนแรงมากที่สุดถึง 9.5 ริคเตอร์ ในปี พ.ศ. 2503 และมีผู้เสียชีวิตมากที่สุดกว่า 230,000 คน ในปี 2547 ที่ผ่านมา ทั้งนี้ได้มีการบันทึกการเกิดคลื่นสึนามิในช่วงระยะเวลาและสถานที่สำคัญๆ ดังนี้

- ❖ พ.ศ. 2503 แผ่นดินไหวที่ชายฝั่งชิลีขนาด 9.5 ริคเตอร์ ก่อให้เกิดสึนามิต่วมชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก คลื่นมีความเร็ว 710 กม./ชม. มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 1,000 คน โดยประเทศญี่ปุ่นที่อยู่ไกลถึง 17,000 กม. รับคลื่นสูง 7 เมตร ทำให้ชาวญี่ปุ่นเสียชีวิต 140 คน

- ❖ พ.ศ. 2535 เกิดสึนามิที่ประเทศนิการากัว คลื่นสูง 10 เมตร มีผู้เสียชีวิต 170 คน บาดเจ็บ 500 คน

- ❖ พ.ศ. 2535 เกิดแผ่นดินไหวขนาด 7.5 ริคเตอร์ และสึนามิสูง 26 เมตร ที่เกาะฟลอเรส มีผู้เสียชีวิต 1,000 คน

- ❖ พ.ศ. 2536 เกิดแผ่นดินไหวขนาด 7.6 ริคเตอร์ และ

สึนามิสูง 30 เมตร ที่เกาะฮอกไกโด ประเทศญี่ปุ่น มีผู้เสียชีวิต 200 คน

❖ พ.ศ. 2537 เกิดแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิ รวม 3 ครั้ง (1) หมู่เกาะชวา ขนาด 7.2 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูง 14 เมตร มีผู้เสียชีวิต 220 คน (2) หมู่เกาะคูริล ขนาด 8.1 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูง 11 เมตร มีผู้เสียชีวิต 11 คน และ (3) มิโดโร ขนาด 7.1 ริกเตอร์ที่ คลื่นสึนามิสูง 7 เมตร มีผู้เสียชีวิต 70 คน

❖ พ.ศ. 2539 แผ่นดินไหว ขนาด 7.5 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูง 5 เมตร ที่เปรู มีผู้เสียชีวิต 12 คน

❖ พ.ศ. 2541 แผ่นดินไหวขนาด 7.0 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูง 15 เมตร ที่นิวินี มีผู้เสียชีวิต 200 คน

❖ พ.ศ. 2544 แผ่นดินไหวขนาด 8.3 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูง 5 เมตร ที่เปรูให้มีผู้เสียชีวิต 50 คน

❖ พ.ศ. 2547 แผ่นดินไหวขนาด 9.3 ริกเตอร์ คลื่นสึนามิสูงกว่า 10 เมตร ที่อินโดนีเซีย ทำให้ประเทศต่างๆ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ไทย ศรีลังกา เป็นต้น มีผู้เสียชีวิตรวมกว่า 230,000 คน

สาเหตุการเกิดคลื่นยักษ์ 26 ธันวาคม 2547

สำหรับการเกิดสึนามิ เมื่อ 26 ธันวาคม 2547 นั้น กรมธรณีวิทยาของสหรัฐอเมริกา (USGS) รายงานว่า แผ่นดินไหวมีขนาด 9.0 ริกเตอร์ ที่ระดับความลึกจากพื้นท้องทะเล 28.6 กิโลเมตร มีศูนย์กลางในทะเลตอนเหนือเกาะสุมาตราประเทศอินโดนีเซีย เกิดสึนามิตามมาในมหาสมุทรอินเดีย และเข้าถล่มชายฝั่งประเทศต่างๆ ที่อยู่โดยรอบ

แผ่นดินไหวครั้งนี้เกิดจากการเคลื่อนที่ของมวลหินเป็นแนวยาว 1,200 กิโลเมตร ขนานกับแนวมุดตัวของเปลือกโลกอินเดียเข้าใต้แผ่นเปลือกโลกย่อยพม่า โดยมวลหินที่เคลื่อนครอบคลุมพื้นที่ ขนาด 100 x 400 ตารางกิโลเมตร และมีการยกตัวในแนวดิ่งเฉลี่ย 10 เมตร ส่งผลให้มวลน้ำทะเลถูกยกขึ้นเป็นบริเวณกว้าง และกระจายออกเป็นคลื่นสึนามิ

ต่อมานักธรณีวิทยาของมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์นสหรัฐอเมริกา ได้วิเคราะห์ใหม่ พบว่า แผ่นดินไหวมีขนาด 9.3 ริกเตอร์ และการเคลื่อนที่ของมวลหินครอบคลุมพื้นที่ 400 x 1,200 ตารางกิโลเมตร ซึ่งตัวเลขสูงกว่าที่ประมาณการครั้งแรกเพราะสร้างความเสียหายได้มากมาย

นอกจากนี้ สำนักข่าว BBC ของอังกฤษ ยังรายงานผลการสำรวจพื้นที่ท้องทะเลนอกชายฝั่งเกาะสุมาตรา ด้วยคลื่นโซนาร์พบว่า นอกจากแผ่นดินไหวขนาด 9.3 ริกเตอร์ แล้ว ยังมีดินถล่มของภูเขาใต้ทะเลร่วมด้วยหลายตำแหน่ง บางตำแหน่งมีความยาวกว่า 2 กิโลเมตร และสูงกว่า 100 เมตร

บทสรุป

การเกิดคลื่นสึนามิ นับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทุกปี ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา (ปี 2433 – 2544) โดยเกิดขึ้นถึง 796 ครั้ง แต่ส่วนใหญ่ยังเป็นไปในลักษณะที่ไม่รุนแรง หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและมนุษย์มากนัก

อย่างไรก็ตาม จากสถิติของศูนย์เตือนภัยสึนามิภาคพื้นแปซิฟิกชี้ให้เห็นว่า คลื่นสึนามิได้มีความรุนแรง และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด รวมทั้งผลกระทบของความเสียหายดังกล่าว ได้ขยายไปยังประเทศใหม่ๆ ที่ไม่เคยประสบกับภัยคลื่นสึนามิมาก่อนเรื่อยๆ ในช่วงครึ่งศตวรรษพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา

ปรากฏการณ์เหล่านี้ น่าจะเป็นสิ่งที่สร้างความตระหนักให้โลกรู้ว่า กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ หรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์เอง ที่ก่อให้เกิดคลื่นสึนามิที่เป็นภัยต่อมนุษย์มากยิ่งขึ้น ซึ่งประเทศต่างๆ ควรเอาใจใส่ ให้ความร่วมมือกัน และควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งป้องกัน และแก้ไขสถานการณ์บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นระบบ จริงจัง และต่อเนื่อง

♦♦♦♦♦

ภาคเอกชน

เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 เวลาประมาณ 07.58 น. (ตามเวลาในประเทศไทย) ได้เกิดแผ่นดินไหว มีศูนย์กลางอยู่ที่บริเวณตะวันตกของหัวเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ขนาดความแรงประมาณ 9.3 ตามมาตราริกเตอร์ ส่งผลให้เกิดคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ที่เรียกว่า Tsunami (สึนามิ) ถล่มพื้นที่ชายฝั่งประเทศบังคลาเทศ หมู่เกาะอาเงะห์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา อินเดีย หมู่เกาะมัลดีฟส์ พม่า ไซมาเลีย

รวมถึงประเทศไทยแถบพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน 6 จังหวัด คือ ภูเก็ต กระบี่ พังงา ระนอง ตรัง และสตูล สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะความเสียหายต่อธุรกิจการท่องเที่ยวของผู้ประกอบการในพื้นที่กลุ่มจังหวัดดังกล่าว

ความสูญเสียของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว : ภาพรวม

ความสวยงามตามธรรมชาติของจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงติดอันดับโลกตลอดระยะนับสิบปีที่ผ่านมา ทำให้ในแต่ละปีสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมาสัมผัสและพักผ่อนกับธรรมชาตินับล้านคน โดยในปี 2547 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 6,480,731 คน สร้างรายได้แก่กลุ่มจังหวัด 91,596.72 ล้านบาท หรือประมาณเกือบ 1 ใน 3 ของรายได้ทั้งประเทศ จึงนับเป็นอุตสาหกรรมหลักที่นำมาซึ่งความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้กับ 6 จังหวัดเหล่านี้

¹ โสภณ จันทวัฒน์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 และ ธัชไท กิริตพงศ์ไพญญ์ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 3 สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แต่เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้น นอกจากจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องในเขตพื้นที่ดังกล่าวแล้ว ยังส่งผลไปถึงเศรษฐกิจของประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาวด้วย โดยจากการประเมินตัวเลขความสูญเสียเชิงธุรกิจในเบื้องต้น พบว่า **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีมูลค่าความเสียหายรวมทั้งสิ้นประมาณ 73,000 ล้านบาท เป็นความเสียหายในทันทีประมาณ 30,000 ล้านบาท และความเสียหายต่อเนื่องที่จะเกิดขึ้นในปี 2548 จากการยกเลิกการเดินทางของนักท่องเที่ยวอีกประมาณ 43,000 ล้านบาท**

ความสูญเสียที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนภายหลังเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคือ บุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเสียชีวิตอย่างน้อย 1 ใน 3 ของแรงงานทั้งหมดที่อยู่ในพื้นที่วิกฤต สถานประกอบการประเภทโรงแรมที่พักถูกทำลาย 239 แห่ง มีห้องพักเสียหายรวม 12,857 ห้อง หรือร้อยละ 27.4 ของจำนวนห้องพักในพื้นที่ และพื้นที่ได้รับความเสียหายรุนแรงมากที่สุด คือ แหล่งท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งทะเลของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่

นอกจากนี้ ยังมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอีกมากมายที่ได้รับความเสียหายไม่น้อยไปกว่ากันไม่ว่าจะเป็นธุรกิจร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ธุรกิจบันเทิง และการขนส่ง ซึ่งผลกระทบที่ตามมาคือการยกเลิกเที่ยวบิน ยกเลิกโปรแกรมการเดินทาง ซึ่งสุดท้ายคือการลดลงของจำนวนและรายได้จากการท่องเที่ยว และภาวะหนี้สินของผู้ประกอบการที่จะต้องหาเงินทุนมาปรับปรุงฟื้นฟูกิจการของตนเอง

มาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในระยะที่ผ่านมา

เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการในธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ใน 6 จังหวัดภาคใต้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วนทุกมิติ ทั้งการฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2548 และ 18 มกราคม 2548 ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 5 ชุด เพื่อดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ กำหนดมาตรการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาผู้ประกอบการ และบูรณะฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นมาอีก 12 คณะ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการ

สำหรับการช่วยเหลือผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ภัยธรณีพิบัติ นอกจากการดำเนินงานตามภารกิจหลักของหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายแล้ว กระทรวงการคลังที่มีภารกิจโดยตรงในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการ ได้มีมาตรการเร่งด่วนด้านการเงิน และมาตรการฟื้นฟูที่ครอบคลุมทุกด้านในระยะยาวดังนี้

- **มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม** โดยยกเว้นลดหย่อนการชำระภาษีอากรและค่าธรรมเนียม เช่น การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การขยายเวลาการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีธุรกิจเฉพาะ การยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน กรณีโรงเรือนเสียหาย ลดหย่อนค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม

- **การจัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุน 2 กองทุน** คือ กองทุนเพื่อการพัฒนาผู้ประกอบการ โดยระดมทุนจากสมาคมธนาคารไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน และธนาคารนครหลวงไทย วงเงิน 3,000 ล้านบาท และกองทุนร่วมลงทุน SMEs โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงมหาดไทย ธนาคารของรัฐ และ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วงเงิน 2,000 ล้านบาท เพื่อให้ความช่วยเหลือกิจการในด้านร่วมลงทุน (equity financing)

● **มาตรการทางด้านสินเชื่อและบริการทางการเงินของสถาบัน** การเงินต่างๆ เช่น การให้สินเชื่อเพิ่มเติม การพักชำระหนี้ การขยายเวลาชำระหนี้ การปรับลดอัตราดอกเบี้ย สนับสนุนสินเชื่อภายใต้เกณฑ์ผ่อนปรนสำหรับลูกค้าใหม่

● **การจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามัน** กระทรวงการคลังภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการจากธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank – ADB) ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามัน (The Regional Development Plan) ซึ่งครอบคลุมปัจจัยการพัฒนาพื้นที่ในระยะปานกลาง (ปี 2548 – 2552) และระยะยาว (ปี 2553-2563) ประกอบด้วยแผนระดับโครงสร้าง (เชิงนโยบาย) แผนระดับพื้นที่ และแผนรายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด คือ ภูเก็ต พังงา และกระบี่

ภาครัฐดำเนินการไปถึงไหน

สำหรับความก้าวหน้าของการดำเนินการตามมาตรการข้างต้น กระทรวงการคลังได้รายงาน สรุปการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติภัย ให้คณะรัฐมนตรี

ทราบเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

● **การให้สินเชื่อ** มีการเบิกจ่ายเม็ดเงินสู่ผู้ประกอบการและประชาชนจำนวน 7,477 ราย หรือร้อยละ 61.90 ของจำนวนรายที่อนุมัติทั้งหมด คิดเป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 40,397.36 ล้านบาท หรือร้อยละ 77.18 ของวงเงินที่อนุมัติ โดยแบ่งเป็นการให้สินเชื่อโดยสถาบันการเงินเฉพาะกิจและบริษัทบริหารสินทรัพย์ไทยจำนวน 5,591 ราย เป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 5,295.70 ล้านบาท

ส่วนการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์นั้น มีการเบิกจ่ายจำนวน 1,886 ราย คิดเป็นเงินที่เบิกจ่ายแล้ว 35,101.66 ล้านบาท และธนาคารแห่งประเทศไทย ได้อนุมัติวงเงินสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนให้กับสถาบันการเงินเพื่อนำไปปล่อยกู้กับลูกค้าแล้ว 2,363 ราย คิดเป็นวงเงิน 48,140.74 ล้านบาท

● **การลงทุนโดยกองทุนร่วมลงทุน** มีการอนุมัติร่วมลงทุนโดย**กองทุนร่วมลงทุนเพื่อผู้ประสบภัยสึนามิ (Tsunami SMEs Fund)** จำนวน 24 ราย หรือร้อยละ 17.65 วงเงิน 440.70 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.15 ของวงเงินที่ยื่นคำขอ และมีการเบิกจ่ายเม็ดเงินให้ผู้ประกอบการแล้ว 5 ราย จำนวน 215 ล้านบาท สำหรับ**กองทุนเปิดเพื่อฟื้นฟูและพัฒนากิจการที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ (Tsunami Recovery Fund)** มีการอนุมัติกรอบวงเงินให้ความช่วยเหลือประมาณ 2,290 ล้านบาท จำนวน 17 ราย

● **มาตรการภาษีและค่าธรรมเนียม** มาตรการที่มีผลบังคับใช้แล้ว ได้แก่

- ❖ การหักผลเสียหายในทรัพย์สินเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ
- ❖ การขยายกำหนดเวลายื่นแบบแสดงภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- ❖ การเสียภาษีของผู้เสียภาษีและผู้ประกอบการ ที่มีสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขต 6 จังหวัด
- ❖ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้ผู้ประกอบการ 6 จังหวัดภาคใต้สำหรับเงินได้พึงประเมินประจำปี พ.ศ. 2547
- ❖ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินบริจาคให้แก่ส่วนราชการ
- ❖ การยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับเงินบริจาคให้แก่ส่วนราชการโดยผ่านเอกชน
- ❖ การลดหย่อนค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมการโอนอสังหาริมทรัพย์

● **การจัดทำแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามัน (The Sub-regional Development Plan for Tsunami Affected Andaman Region)** เพื่อพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งอันดามันที่ได้รับผลกระทบจากธรณีพิบัติภัยอย่างยั่งยืนและบูรณาการ ขณะนี้ โครงการระยะที่ 1 ได้จัดทำโครงร่างของแผนพัฒนาภูมิภาคอันดามันแล้วเสร็จ เมื่อเดือนเมษายน 2548 สำหรับโครงการระยะที่ 2 ได้คัดเลือก

บริษัทที่ปรึกษาเพื่อดำเนินโครงการแล้ว และ
จะเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2548
จนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2549

ภาคเอกชนต้องการให้ฟื้นฟู อะไร

ภาคเอกชนโดยสภาหอการค้าแห่ง
ประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
สมาคมธนาคารไทย และสภาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เสนอมาตรการ
ฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ประสบ
ธรณิพิบัติภัยในกลุ่ม 3 จังหวัดอันดามัน
(ภูเก็ต พังงา กระบี่) ต่อที่ประชุมนายก
รัฐมนตรีกับภาคเอกชนเมื่อวันที่ 5 กันยายน
2548 ณ โรงแรมเซาท์เทค เซอร์วิส
จังหวัดพังงา 2 มาตรการหลัก คือ

- **พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ
สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุน
ภาคบริการและการท่องเที่ยวในกลุ่ม
จังหวัดอันดามัน** ประกอบด้วยข้อเสนอ 7 ข้อ
คือ การเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยว
ภายในกลุ่มจังหวัดอันดามันให้เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน การสนับสนุนโครงข่ายการท่องเที่ยว
และการขนถ่ายสินค้าระหว่างอันดามันและ
อ่าวไทย การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
เพื่อการอุปโภคบริโภคและภาคธุรกิจท่อง
เที่ยวของจังหวัดอันดามัน

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า
ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวใหม่ของอ่าวไร่เลย์
และเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ การพัฒนาระบบ
ขนส่งมวลชนรองรับความหนาแน่นของ
ปริมาณการจราจร จังหวัดภูเก็ต การก่อสร้าง
ท่าเทียบเรือและสะพานเชื่อมเกาะคอเขา
จังหวัดพังงา การสร้างท่าเทียบเรือไป
เกาะลันตาน้อยและเกาะลันตาใหญ่ จังหวัด
กระบี่

- **ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก** มีข้อเสนอของภาค
เอกชนทั้งสิ้น 8 ข้อ คือ การส่งเสริมมาตรการความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
การจัดกิจกรรมส่งเสริมการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ จัดพื้นที่สถานบริการ
เพื่อให้บริการเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การส่งเสริมกิจกรรมการ
ประชุมและการแสดงสินค้าในระดับนานาชาติ

การส่งเสริมมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวของคนไทย การส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนเค็ม จังหวัดกระบี่ โครงการพัฒนาเมืองลอง
สเตย์ ณ จังหวัดพังงา (Elite Privilege Long Stay city Development Project , Phang
nga) และปรับปรุงทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความ
เสียหายจากคลื่นสึนามิ

ภาครัฐตอบสนองต่อข้อเสนอของภาคเอกชนอย่างไร

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 ได้มีมติเห็นชอบตามมติการ
ประชุมนายกรัฐมนตรีกับภาคเอกชนกลุ่ม 3 จังหวัดอันดามัน โดยมอบหมายให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว
ชายฝั่งทะเลอันดามันเพิ่มเติม ดังนี้

- รัฐบาลจะจัดงานระลึกครบรอบ 1 ปีเหตุการณ์ธรณิพิบัติภัยสึนามิ ใน
วันที่ 26 ธันวาคม 2548 เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นานาชาติได้รับทราบถึงความ
ก้าวหน้าของการฟื้นฟูภัยพิบัติ และการวางระบบเตือนภัย ซึ่งรัฐบาลจะเป็นเจ้า
ภาพเชิญญาติผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บในเหตุการณ์มาร่วมงาน โดยจะมีการ
จัดกิจกรรมต่อเนื่องถึงต้นปีใหม่ 2549 ได้แก่ กิจกรรมกีฬาทางน้ำ กีฬาชายหาด และ
มหกรรมดนตรีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาสู่พื้นที่ทั้งนี้ได้มอบให้รองนายกรัฐมนตรี
(นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นประธานจัดงาน

- มอบหมายให้กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวงทรัพยากร
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (นายปลอดประสพ สุรัสวดี) เร่งให้มีการจัดตั้ง
หอเตือนภัยบริเวณชายหาดให้ครบตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยให้คำนึงถึง

การใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม และสร้างความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัย

การฟื้นฟูการท่องเที่ยวจังหวัดพังงา

สำหรับจังหวัดพังงาซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดนั้น รัฐบาลได้มอบหมายและสั่งการให้หน่วยงานต่างๆ เร่งดำเนินการ ดังนี้

- เร่งรัดการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพังงา โดยเฉพาะบริเวณเขาหลัก โดยมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) บูรณาการกับแผนงานด้านการท่องเที่ยวในภาพรวมที่มีอยู่แล้ว และให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เป็นฝ่ายเลขานุการ ทั้งนี้ ต้องรักษาความงามและความเป็นธรรมชาติไว้ ไม่ให้มีความเป็นเมืองมากเกินไป (Urbanization)

- การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และภาคธุรกิจท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามัน ซึ่งมีความต้องการใช้น้ำถึงปีละ 55 ล้านลูกบาศก์เมตร ให้เร่งดำเนินการ ดังนี้

- ❖ ระยะสั้น ให้กรมชลประทานผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา ที่มีเกินความต้องการในช่วงน้ำหลากส่งผ่านท่อมายังอ่างเก็บน้ำในจังหวัดภูเก็ต และให้เร่งรัดดำเนินการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองกระทะ และบางเหนียวดำ ที่คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแล้วให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

- ❖ ระยะยาว ให้มีการศึกษาความเป็นไปได้ในการผันน้ำจากเขื่อนรัชชประภาที่มีปริมาณน้ำเฉลี่ยปีละ 3,000 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) เป็น

ผู้กำกับดูแลเรื่องการจัดการน้ำของจังหวัดอันดามัน

- ❖ การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และมีคุณภาพหลังจากประสบอุบัติเหตุภัยสึนามิ มอบหมายให้กรมโยธาธิการเร่งรัดการปรับปรุงภูมิทัศน์และทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะหาดป่าตอง หาดกมลา เขาหลัก และเกาะพีพี ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดูแลการจัดหาพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับภูมิทัศน์ของท้องถิ่นมาปลูกเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

เพื่อเตรียมพร้อมการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจภาคใต้สู่นานาชาติ จึงได้มีประเด็นสั่งการดังนี้

- มอบหมายกรมทางหลวงพิจารณาเร่งรัดการก่อสร้างทางหลวงหมายเลข 4 ช่วงกระบี่ - อ่าวลึกตอนสอง ระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร วงเงิน 400 ล้านบาท และช่วงอ่าวลึก - ทับปุด ระยะทางประมาณ 21 กิโลเมตร วงเงิน 420 ล้านบาทให้แล้วเสร็จ โดยใช้งบประมาณในปี 2550

- ให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาควางสายเคเบิลไฟฟ้าจากอ่าวนางไปหาดไร่เลย์ และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พิจารณาอนุญาตให้การไฟฟ้าส่วนภูมิภาควางสายไฟฟ้าเคเบิลได้นำ ในส่วนที่ผ่านอุทยานแห่งชาติตามแนวทางที่สำรวจไว้

รวมทั้ง เร่งรัดการก่อสร้างสายเคเบิลได้นำไปยังเกาะพีพี โดยมอบหมายให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.) เป็นผู้ดูแลการพัฒนาเกาะพีพีทั้งระบบ เพื่อให้มีการพัฒนาเกาะพีพีอย่างยั่งยืนและไม่สร้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

- มอบหมายให้กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมการสร้างท่าเทียบเรือจากแผ่นดินใหญ่ไปยังเกาะลันตาน้อย และจากเกาะลันตาน้อยไปยังเกาะลันตาใหญ่ เพิ่มขึ้นอีกแห่งละ 1 ท่า

การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก

คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้หน่วยงานดำเนินการ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเลให้อยู่ในระดับโลก ดังนี้

- ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการ 3 เรื่อง คือ 1) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ เพื่อพัฒนาให้ 3 จังหวัด เป็นศูนย์กีฬาทางน้ำระดับโลกรวมถึงกีฬาในระดับนานาชาติอื่นๆ 2) เร่งรัดดำเนินโครงการจัดสร้างศูนย์ประชุมและ

ศูนย์แสดงสินค้าในจังหวัดภูเก็ต ทั้งนี้ ให้มีการประชุมหารือเพื่อหาข้อยุติเรื่องสถานที่และขยายการใช้ประโยชน์ของศูนย์ประชุมให้ครอบคลุมกิจกรรมมากขึ้น และ 3) จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดอันดามันเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง 3 ปี

- **ให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ อพท.** ศึกษารูปแบบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม รวมทั้งเชิญชวนเอกชนเข้ามาลงทุนในเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนเค็ม-น้ำตกร้อนในจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น และมีเพียงไม่กี่แห่งในโลก

- **ให้กระทรวงมหาดไทย** รับผิดชอบพิจารณาประกาศกำหนดเขตพื้นที่ผ่อนผันการเปิด-ปิดสถานบริการเฉพาะที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

- **ให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน** สนับสนุนสิ่งจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภค รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่ภาคเอกชนที่จะดำเนินโครงการพัฒนาเมืองลองสเตย์ ณ จังหวัดพังงา

- มอบหมายรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นเจ้าภาพดูแลและบูรณาการแผนร่วมกับภาคเอกชน รวมทั้งให้มีการศึกษาความต้องการของลูกค้า (Customer Survey) โดยมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงานให้การสนับสนุน โดยใช้กรณีศึกษาของจังหวัดภูเก็ต ที่ สศช. ได้ร่วมกับ Professor Michael E. Porter ศึกษาไว้ เพื่อใช้เป็นตัวอย่งในการศึกษากรณีจังหวัดพังงาและกระบี่

ความคืบหน้าในระยะ 2 เดือนที่ผ่านมา

หลังจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติออกมาปรากฏว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ได้มีการเตรียมการเพื่อเร่งดำเนินการตามมติที่ได้รับมอบหมาย ทั้งการประชุมเพื่อหารือถึงแนวทางการดำเนินงาน การประมวลรวบรวมข้อมูล การเตรียมการด้านการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และการเร่งรัดจัดทำแผนแม่บทและดำเนินโครงการสำหรับหน่วยงานที่มีแผนหรือยุทธศาสตร์ของกระทรวงอยู่แล้ว

ยกเว้น มาตรการด้านความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวมีความก้าวหน้ามากที่สุด เนื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบได้เร่งติดตั้งหอเตือนภัยใน 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แล้วเสร็จตามแผนงานที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ณ ต้นเดือนธันวาคมได้ติดตั้งไปแล้ว 11 จุด คาดว่าภายในสิ้นปีนี้จะติดตั้งได้อีก 24 จุด และจะติดตั้งให้ครบ 62 จุด ภายในเดือนมีนาคม 2549

ข้อสรุป

มาตรการฟื้นฟูและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติ นับเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยบรรเทาผลกระทบแก่ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นธุรกิจหลักของกลุ่มจังหวัดนี้ โดยเฉพาะมาตรการด้านการเงินการคลัง และมาตรการฟื้นฟูอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน

แต่อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของผู้ประกอบการยังคงเห็นว่ามาตรการที่ได้ดำเนินการนั้น ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ เช่น มาตรการด้านสินเชื่อที่ยังคงมีข้อจำกัดในแง่ของการกระจายความช่วยเหลือ เนื่องจากธุรกิจขนาดใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้ผลประโยชน์ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับธุรกิจขนาดเล็ก

ส่วนของมาตรการด้านการเงิน มีข้อจำกัดในแง่ของความไม่สอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและเผยแพร่ความพร้อมและความสวยงามภายหลังการฟื้นฟู ยังไม่ครอบคลุมทุกด้านและทุกพื้นที่

อย่างไรก็ดี เป้าหมายหลักของการกำหนดมาตรการ คือ ความมีเสถียรภาพและความมั่นคงของเศรษฐกิจในภาพรวม ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นของการดำเนินธุรกิจ การจ้างงาน ความเชื่อมั่นของนักลงทุน และความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

ดังนั้น **ควรให้ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยผลักดันมาตรการต่างๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น อันจะส่งผลดีต่อแนวทางการดำเนินงานของภาครัฐ เพื่อความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและการฟื้นฟูพัฒนาอย่างยั่งยืน**

♦♦♦♦♦

1 ปีสึนามิ : กับภูเก็ตรในวันนี้

นายอุดมศักดิ์ อัครวรางกูร
ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย **สึนามิ** เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ส่งผลกระทบต่อจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศที่ได้รับสมญา **“ไข่มุกแห่งอันดามัน”** ให้ได้รับความเสียหายทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดกว่าหมื่นล้านบาท

แต่ด้วยการทำงานอย่างบูรณาการของทุกฝ่าย ทำให้ภูเก็ตในวันนี้กลับฟื้นสู่สภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว และกำลังพัฒนาไปสู่ **World Class Tourism Destination** ซึ่ง **นายอุดมศักดิ์ อัครวรางกูร** ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานช่วยเหลือ ฟื้นฟู และแปรรูปให้เป็นโอกาสการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต ผ่านวารสารเศรษฐกิจและสังคมไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ภูเก็ต : ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ถล่มเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 นับเป็นภัยพิบัติที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ สูญหาย และทรัพย์สินเสียหายเป็นจำนวนมาก

จังหวัดภูเก็ตเป็น 1 ใน 6 จังหวัดที่ได้รับผลกระทบและความเสียหายจากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งแม้ภาพโดยรวมจะได้รับความกระทบโดยตรงจากคลื่นยักษ์สึนามิค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับอีกสอง

จังหวัด คือ จังหวัดกระบี่ และพังงา ที่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บค่อนข้างมาก แต่จังหวัดภูเก็ตได้รับความเสียหายเกี่ยวกับสถานที่พัก / ห้องพักของโรงแรม หรือเกตเฮาส์มีใช้น้อยเช่นกัน

เนื่องจากพื้นที่ที่ได้รับภัยพิบัตินั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด คือ หาดป่าตอง และหาดกมลา โดยภาคเอกชนได้ประเมินความสูญเสียของสถานที่พักในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอกะบุรี อำเภอเมือง และอำเภอถลาง มีประมาณ 10 % ของจำนวนห้องพักทั้งจังหวัด หรือประมาณ 3,000 ห้อง

สำหรับความสูญเสียต่อชีวิตมี 279 คน (คนไทย 158 คน และต่างชาติ 111 คน) ได้รับบาดเจ็บจำนวน 1,111 คน สูญหาย 641 คน และมีผู้ได้รับความเดือดร้อนประมาณ 18,376 คน หรือจำนวน 4,600 ครอบครัว (นับรวมทั้งผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยทางอ้อมจากการค้าขายไม่ได้) รวมทั้งมีบ้านที่ได้รับความเสียหายทั้งหมดจำนวน 223 หลังและเสียหายบางส่วนประมาณ 1,120 หลัง

นอกจากนี้ยังมีสถานที่ราชการ และอาคารโรงเรียนเสียหาย 4 แห่ง มีวัด ศาสนสถานเสียหาย ประกอบด้วย สำนักสงฆ์ 2 แห่ง มัสยิด 3 แห่ง และกุโบ 4 แห่ง รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ อาทิ ท่าเทียบเรือ ถนนและท่อระบายน้ำ ระบบไฟฟ้า โทรศัพท์ และอื่นๆ

ความเสียหายและผลกระทบต่อเศรษฐกิจ : สูญเสียกว่า 13,000 ล้านบาท

นอกจากความสูญเสียต่อชีวิต และทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นแล้ว คลื่นยักษ์สึนามิ ยังได้ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจเกี่ยวเนื่อง เช่น ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจของจังหวัดไม่น้อยกว่า 13,000 ล้านบาทเลยทีเดียว

“ระยะ 2 เดือนแรกไม่มีนักท่องเที่ยวเลย จากเดิมที่เดือนธันวาคม และมกราคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวนมาก แต่ในช่วงที่เกิดเหตุการณ์จะเหลือนักท่องเที่ยวเพียง 10% จากคนที่ได้จองห้องพักไว้แล้วเท่านั้น”

ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจการท่องเที่ยวพบว่า หากการท่องเที่ยวไม่สามารถฟื้นคืนได้ จะมีนักท่องเที่ยวหายไปประมาณ 5 ล้านคนใน 6 จังหวัด คิดเป็นรายได้ของประเทศที่ต้องสูญเสียไปประมาณ 43,000 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังมีธุรกิจประกันภัย วินาศภัย ที่ต้องนำเงินมาจ่ายชดเชยทรัพย์สินที่เสียหายและจ่ายให้ผู้เสียชีวิต รวมถึงเรื่องของทรัพย์สิน หรือการ

๑๑

คลื่นยักษ์สึนามิ ยังได้ส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และธุรกิจเกี่ยวเนื่อง เช่น ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านค้าของที่ระลึก เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจของจังหวัดไม่น้อยกว่า 13,000 ล้านบาท

๑๑

ประกอบอาชีพต่างๆ ได้แก่ พื้นที่เกษตร ปศุสัตว์ ประมง สถานประกอบการ

ผลกระทบด้านสังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทางด้านผลกระทบทางด้านสังคมที่ตามมาปรากฏว่า มีคนเจ็บป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมากขึ้น เด็กกำพร้ามากขึ้น เฉพาะพ่อเสียชีวิต 76 คน แม่เสียชีวิต 77 คน และเสียชีวิตทั้งพ่อและแม่ 5 คน รวม 169 คน

นอกจากนี้ยังเป็นผลต่อเนื่องไปถึงจิตวิทยา (Sociology) เกิดเป็นปัญหาทางจิตขึ้นในช่วงแรกๆ เพราะไม่รู้จะไปอยู่ที่ไหนต้องไปอาศัยอยู่ในที่พักชั่วคราว อาทิ เติ้นท์ อยู่บ้านญาติ ภายหลังรัฐได้สร้างบ้านถาวรให้ ซึ่งกว่าจะสร้างเสร็จก็ใช้เวลาถึง 2-3 เดือน จึงเกิดความรู้สึกไม่แน่นอนต่อชีวิตและกลายเป็นปัญหาสุขภาพจิตไป

ส่วนเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นพบว่า ทรัพยากรดินหรือพื้นที่การเกษตรที่จังหวัดนี้ได้รับเสียหายไม่มากนัก โดยได้รับผลกระทบเพียง 22 ไร่ ที่หมู่ 2 หมู่ 3 ตำบลคลองอำเภอเมือง หมู่ที่ 3 ตำบลสาคร และหมู่ที่ 4 อำเภอ

กลาง **ทรัพยากรน้ำผิวดิน** ทะเลเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด โดยพัดทรายและซากปรักหักพังเข้ามา ทำให้บ่อตื้น มีการปนเปื้อนน้ำเค็ม จึงต้องไปทำความสะอาดได้ทะเล

นอกจากนี้ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศวิทยา มีปลาแปลกใหม่ที่โดนคลื่นซัดเข้ามาจากใต้ทะเลลึกจำนวนมากขึ้น ตลอดจนทำให้ **ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** ได้แก่ ป่าชายเลนเสียหาย แนวปะการังเสียหายไปบางส่วน รวมทั้งป่าตามชายหาดมีสภาพยืนต้นตายมากขึ้น

จังหวัดภูเก็ตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างไร

จังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน อาทิ ด้านการสื่อสาร การคมนาคม และสาธารณูปโภคอื่นๆ รัฐบาลจึงได้มอบให้เป็นผู้บัญชาการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิอย่างเร่งด่วน โดยจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวและคลื่นซัดชายฝั่งทะเลอันดามัน” เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและบูรณาการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ 6 จังหวัด ประกอบด้วย ระนอง พังงา กระบี่ ตรัง สตูล และภูเก็ต

“การให้การช่วยเหลือในภาวะเร่งด่วน โดยช่วงแรกจะช่วยคนที่ยังมีชีวิตก่อน คือ การส่งคนกลับ 7 วันแรกส่งกลับโดยเครื่องบินของกองทัพอากาศและสายการบินประมาณ 5,000 คน ภายในระยะเวลา 4 วัน โดยส่งไปพักที่ศูนย์ธรรมศาสตร์รังสิตก่อนแล้วจึงส่งกลับ สำหรับผู้ที่เสียชีวิตได้ให้ความช่วยเหลือแก่ญาติในระยะเริ่มต้น จากนั้นทำการพิสูจน์ศพเพื่อเตรียมให้การช่วยเหลือต่อไป

ต่อมาเป็นการช่วยเหลือเป็นการเฉพาะหน้าไปก่อนอาทิมีการแจกข้าวแจกของที่ได้รับบริจาคมาให้ผู้ประสบภัยอย่างเพียงพอ โดยมีจังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลาง ร่วมกับการขาดและกระทรวงพัฒนาสังคม รวมทั้งป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และทหาร ซึ่งการให้ความช่วยเหลือจะเป็นไป

อย่างทั่วถึงและเป็นไปตามนโยบายรัฐบาล โดยถือคติว่า **“ให้เกินดีกว่าขาด”**

นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน 6 แห่ง ได้ให้การดูแลผู้ป่วยในช่วง 3 วันแรกประมาณ 1,500 คน โดยรัฐบาลรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด รวมทั้งให้สำนักงานสาธารณสุขตั้งศูนย์เฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดภายหลังการเกิดเหตุการณ์ “สึนามิ” เช่น การเฝ้าระวังในเรื่องของสิ่งแวดล้อม มีการกวดขันและประชาสัมพันธ์ให้คนบริโภคน้ำดื่มน้ำใช้อย่างระมัดระวัง เป็นต้น จึงทำให้สามารถควบคุมโรคระบาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ให้ความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้ประสบภัยและผู้ได้รับผลกระทบ รัฐบาล ภาคราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนตลอดจนองค์กรต่างประเทศ ได้ให้เงินโดยผ่านทางพื้นที่เพื่อใช้จ่ายในการบรรเทาความเดือดร้อนแก่ผู้ประสบภัยอย่างเพียงพอ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,467,758,018. บาท ประกอบด้วย

- การใช้เงินทศรพระราชทานเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลัง พ.ศ. 2546 โดยอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดจ่ายไป 2 ครั้ง เป็นเงิน 70,655,504 บาท โดยใช้จ่ายเป็นค่าจัดการศพ ช่วยเหลือผู้ได้รับบาดเจ็บ ฯลฯ

- การใช้เงินกองทุนช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรีจำนวน 91,145,000 บาท ใช้จ่ายช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย ผู้ว่างงาน เด็กกำพร้า ฯลฯ

- เงินช่วยเหลือฟื้นฟูของกระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจ โดยผ่านหน่วยงานในพื้นที่ประมาณ 1,003,635,622 บาท ใช้จ่ายในการสร้างบ้านถาวร ฯลฯ

- การใช้เงินงบประมาณจากองค์กรปกครองท้องถิ่น จำนวน 41,448,436 บาท

- ได้รับการช่วยเหลือจากเอกชนและมูลนิธิทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 260,873,454 บาท เช่น เจ้าฟ้าชายแอนดรู (อังกฤษ) และองค์กร Charm เป็นต้น ใช้จ่ายในการส่งเสริมอาชีพ ซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ ฯลฯ

“ค่าใช้จ่ายทั้งหมดทางจังหวัดได้รวบรวมไว้หมดว่า ใครมาช่วยเหลืออะไรไว้บ้าง เพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกเวลา นอกจากนี้เงินที่ทางจังหวัดได้รับบริจาคมา 17 ล้าน จากประชาชนในจังหวัดก็ให้คลังจังหวัดออกไปเสริมรับรองให้จำนวน 1,842 ราย และเบิกจ่ายตามขั้นตอนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อใช้ในการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต

จากการประเมินผลของสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 รายการ**“เรื่องเล่าเช้านี้”** รายงานว่าการช่วยเหลือในช่วงเดือนแรกครอบคลุมทุกครัวเรือน และผู้ได้รับความเดือดร้อนประมาณร้อยละ 90 พอใจ ในการให้ความช่วยเหลือ โดยเห็นว่าเป็นการช่วยคนที่เดือดร้อนจริง ๆ”

ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยครบทุกกลุ่ม

อย่างไรก็ตามในช่วงเดือนที่ 2 - 3 ต่อมา กลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้ไม่มีรายได้ จึงได้เข้ามาขอรับความช่วยเหลือเป็นจำนวนมากขึ้น เกิดปัญหาการขาดแคลนสิ่งของเพราะไม่มีการเก็บไว้ ซึ่งจังหวัดได้ให้ความช่วยเหลือผู้เดือดร้อนโดยเร่งด่วน

“ใช้เงินสนับสนุนของส่วนราชการต่างๆ เข้ามาช่วยระดับประคองคนไหนไม่มีงานทำก็จะนำไปฝึกอาชีพให้ จ่ายเงินให้วันละ 50 บาท เพื่อสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้ามาสำรวจว่าแต่ละครอบครัวเสียหายอะไรบ้าง จะจ่ายเงินให้ 8,000-15,000 บาท

กระทรวงแรงงานจ่ายให้ 8,000 บาท ทำให้มีเงินหมุนเวียนที่จะซื้อข้าวของตลอดเวลา ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนได้มาก พวกที่มีอาชีพประมงเมื่อได้ที่อยู่อาศัยที่ถาวรแล้ว จะนำเงินไปซ่อมแซมเรือเพื่อประกอบอาชีพ โดยประมงจังหวัดให้เงินสนับสนุนในการซื้อ เครื่องมือหาหิน เช่น แห อวน เป็นต้น”

สำหรับกรณีเด็กที่มีปัญหาทางครอบครัว ได้แก่ เด็กยากจนกว่า 2,000 คน เด็กกำพร้าจำนวน 169 คน เด็กในระบบโรงเรียนที่ได้รับผลกระทบกว่า 2,385 คน ก็ให้เขตการศึกษาพื้นที่ ภาชาดจังหวัด และพัฒนาสังคม 3 ส่วนร่วมกันทำ profile ของเด็กไว้ทั้งหมด ว่าเด็กแต่ละคนพ่อหรือแม่เสียชีวิต หรือเสียชีวิตทั้งคู่

ปัจจุบันอาศัยอยู่กับใคร ที่ไหน และสถานภาพเป็นอย่างไร

เมื่อต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ทุนการศึกษาเพื่อใช้เป็นทุนเล่าเรียนถึงจบ ปริญญาตรีจะจ่ายเงินเท่าไร เป็นต้น ทางจังหวัดจะได้ประสานและจัดหาทุนให้ต่อไป

“พอมาระยะที่ 2 ใครเดือดร้อนอะไร เช่น คนที่ทำนาถ้าง เลี้ยงหอย เลี้ยงปลา ซึ่งมีฐานะค่อนข้างดีก็มารับการช่วยเหลือด้วย โดยให้เหตุผลว่าตนเองได้รับความเดือดร้อนเหมือนกัน ในระยะแรกกฎระเบียบไม่เปิดโอกาสให้ มาระยะหลังพอเจอปัญหาอะไร รัฐบาลพยายามปรับกฎระเบียบเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือโดยเสมอภาคกันหมด เพราะฉะนั้น จึงมั่นใจว่าการให้ความช่วยเหลือที่ผ่านมาสามารถครอบคลุมผู้ที่ได้รับผลกระทบทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกันทุกราย”

การทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

ภูเก็ตซึ่งเป็นฐานในการกระจายทรัพยากร จะทำหน้าที่สองอย่าง คือ การช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนของภูเก็ตตามอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัด และการทำหน้าที่เป็นฐานในการกระจายทรัพยากรจากการช่วยเหลือจากทั่วประเทศหรือทั่วโลกไปให้จังหวัดต่างๆ ในพื้นที่อีกทางหนึ่งด้วย

การบริหารจัดการของภูเก็ตจะมีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นประจำ เพื่อที่จะเช็คและดูแลข้อมูลเหล่านี้ในเวลา 08.00 น และ 09.00 น. จากนั้นเวลา 10.00 น.ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็จะมาประชุม 6 จังหวัด โดยใช้สถานที่ของจังหวัดภูเก็ตเป็นฐานบัญชาการ เพื่อทำหน้าที่ในฐานะผู้อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้ง 6 จังหวัด

“ในส่วนของสนามบินก็มีคณะทำงานประกอบไปด้วย การบินไทย การท่าอากาศยาน และทหารอากาศ นำเครื่องบินมาช่วยลำเลียง องค์การขนส่งจะนำรถมาช่วย แพทย์เข้ามาดูแลด้านการรักษา ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เจ้าหน้าที่อยู่ในบริเวณสนามบิน เมื่อของมาถึงก็ทำหน้าที่ในการกระจายสิ่งของเหล่านี้ออกไปตามจังหวัดต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติสึนามิในทันที (กระจายจากสนามบินเลย) โดยจะมีกาชาด เด็กนักเรียน และอาสาสมัครมาช่วยแพ็ค ช่วยกระจายของออกไปเพื่อให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน”

การฟื้นฟู บูรณะ และพัฒนาพื้นที่ประสบภัย ธรณีพิบัติของภูเก็ต

การฟื้นฟู บูรณะ และพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ต เพื่อให้กลับมาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเกิดความยั่งยืน จำเป็นต้องเร่งดำเนินโครงการเร่งด่วนให้เกิดเป็นรูปธรรมภายในระยะเวลา 1-2 ปี

โดยรัฐบาลจะมีโครงการเร่งด่วน 2 โครงการ คือ โครงการพัฒนาอ่าวป่าตองเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มโอกาสและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และอ่าวกมลาเพื่อฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับโลก ซึ่งได้รับอนุมัติในหลักการไปแล้ว

แต่เม็ดเงินมาช้าก็เลยไม่ได้เป็นโครงการเร่งด่วนดังที่หวังไว้ แต่ขณะนี้กำลังทำอยู่ รวมทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณฟื้นฟูปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์หาดป่าตอง 193 ล้านบาท กมลา 96 ล้านบาท

“ปัจจุบัน รัฐบาลเร่งให้มีการเก็บกวาดพื้นที่ที่เสียหายให้สะอาด จึงเกิดโครงการเก็บกวาดและบูรณะซ่อมแซมพื้นที่ที่เสียหาย ซึ่งภูเก็ตได้มา 51 โครงการ เป็นเงิน 337 ล้านบาท โดยรัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณผ่านมาทางกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ให้เป็นผู้รับผิดชอบ”

นอกจากนี้ ยังมีโครงการประเภทที่ทำแล้ว แต่อาจจะเสร็จช้าเพราะการเป็นก่อสร้าง เช่น การปรับปรุงถนนริมหาด โดยกรมทางหลวง โรงเรียน

คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โดยมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ที่หาดกมลา โรงเรียนที่บ้านกระหลิมหาดกระหลิม โดยไอทีวีสร้างให้ เป็นต้น

ภาครัฐ เอกชน รวมพลังฟื้นฟูภูเก็ต

การช่วยเหลือและฟื้นฟูจังหวัดภูเก็ตที่ผ่านมาสามารถให้ความช่วยเหลือได้ครอบคลุมทั้งหมด เนื่องจากรัฐบาล ภาคราชการ และภาคเอกชนได้รวมพลังเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง รวมทั้งได้ติดตั้งระบบเตือนภัยเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวอย่างดี ทำให้จังหวัดภูเก็ตกลับสู่สภาพปกติได้ภายใน 1 ปี

“รัฐบาล โดยนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ได้เดินทางไปยังประเทศต่างๆ เพื่อเจรจาหรือไปสร้างความเชื่อมั่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งการไปขอความช่วยเหลือของรัฐบาลไทยนั้น ไม่ได้ไปขอความช่วยเหลือในรูปของเงิน แต่จะไปขอความช่วยเหลือในรูปของการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแทน เช่น ประเทศจีน ญี่ปุ่น เกาหลี ฯลฯ เป็นต้น

สำหรับทางจังหวัดก็มีหน้าที่เตรียมความพร้อมในการฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยว และเมืองภูเก็ต ในช่วงระยะปานกลาง (1-2 ปี) อาทิ ร้านค้า โรงแรม ตามสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ให้ภาพรวมของจังหวัดดูดีขึ้น ในส่วนของภาคเอกชนเองได้รับเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไปปรับปรุงฟื้นฟูกิจการให้เข้าสู่สภาวะปกติให้เร็วขึ้น รวมทั้งได้ไปจัดโรดโชว์ต่างประเทศ เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวเข้ามาอีกทางหนึ่ง”

จึงถือได้ว่าความสำเร็จของการฟื้นฟูจังหวัดภูเก็ต ที่ได้รับผลกระทบให้กลับฟื้นได้อย่างรวดเร็ว เป็นผลจากการร่วมมือกันของ 3 ฝ่าย ประกอบด้วย ภาคราชการ ภาคเอกชน และรัฐบาล จึงทำให้การช่วยเหลือของจังหวัดครอบคลุม อย่างทั่วถึงภายใน 1 ปี

โดยภาพรวมแล้วการท่องเที่ยวของภูเก็ตได้กลับเข้าสู่สภาพเดิมแล้วในปัจจุบัน และสามารถสร้างมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ดีขึ้น แต่ยังคงเหลือปัญหาเดิมๆ ที่ฝังรากลึกลง เช่น ระบบบริการต่างๆ อาทิ ค่ารถแท็กซี่ รถรีโมทิ่ง รถตุ๊กตุ๊ก ตลอดจนระบบการให้บริการของสนามบินในเรื่องของการตรวจคนเข้าเมือง ที่เข้ามาแล้วยังไม่มีความพร้อมพอเพียงต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวได้

แบรวิฤตเป็นโอกาสพัฒนาภูเก็ตสู่ความยั่งยืน

จังหวัดภูเก็ตได้เสนอไปว่าถ้าจะทำให้ภูเก็ตฟื้นฟูลุกขึ้นมา และสามารถทำวิฤตเป็นโอกาสจึงได้เสนอ Mega Project การพัฒนาภูเก็ต ซึ่งเป็นโครงการที่ทางจังหวัดได้เตรียมไว้ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ เพราะถ้ามีการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ในจังหวัดภูเก็ต และมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของจังหวัด ก็จะทำให้ภูเก็ตเป็น World Class Tourism Destination ในเรื่องการท่องเที่ยว เรื่อง Marina Tourism การเป็น Mice หรือ Long Stay ที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด

โดยให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน 100 % และมีรัฐบาลคอยควบคุมและปรับเงื่อนไขของกฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการลงทุน ให้เป็นไปตามกฎหมายของไทย เช่น การก่อสร้างอาคารในอ่าวภูเก็ตที่ต้องไม่เกิน 80 เมตร ตามประกาศของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะต้องขอยกเว้นเป็นการเฉพาะที่ไปเป็นต้น

ปัจจุบันมีประเทศญี่ปุ่นได้ทำโครงการเสนอมา คือ โครงการ Phuket International City Development Project โดยมีจุดเด่นคือ เป็นโรงแรม 2,000 ห้องที่มีแหล่งบันเทิงครบวงจรอยู่ในที่เดียวกัน เช่น Sport complex Mice และ Marina Tourism ฯลฯ เป็นต้น

บทส่งท้าย

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ ในครั้งนี้ ทำให้ประเทศไทย จำเป็นจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ในเรืองของการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ชัดเจน โดยผู้มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญจริง เพราะการเปลี่ยนแปลงของโลกจะมีอยู่ตลอดเวลา และมีระยะความถี่มากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะโลกร้อนขึ้น

จึงต้องเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ และมีการวางระบบความปลอดภัยโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทะเล ตั้งแต่ระบบดาวเทียมในทะเล บ้านพัก ไปจนถึงโรงแรมทั้งหมด โดยถือเป็นมาตรการที่จำเป็นของเมืองท่องเที่ยว

รวมทั้งต้องมีการลงทุนเพื่อให้นักท่องเที่ยวปลอดภัย เช่น การสร้างหอเตือนภัยของภูเก็ต การฝึกซ้อมการให้ความช่วยเหลือ โดยเตรียมพร้อมตลอดทั้งกลางวัน และกลางคืน ตลอดจนกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยและเส้นทางหนีไว้อย่างชัดเจน เป็นต้น

นอกจากนี้จังหวัดภูเก็ตยังต้องทำการศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาจังหวัดที่นอกเหนือจากการเป็นเมืองท่องเที่ยวแล้วว่า ควรจะมีอะไรเพิ่มเติมเข้ามา ทั้งนี้เพื่อความอยู่รอด และสามารถเกิดการพัฒนาภูเก็ตที่ยั่งยืนต่อไป

♦♦♦♦♦

ท่องเที่ยวอันดามัน ฟื้นตัวหรือยัง

คลื่นสึนามิที่เกิดขึ้นทางฝั่งทะเลอันดามัน ได้ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ในประวัติศาสตร์ของประเทศ โดยเฉพาะบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน คือ ชายหาดป่าตอง เกาะพีพี และเซาหลัก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและได้รับความเสียหายมากที่สุดด้วย

นอกจากหาดทราย ชายทะเล ที่เป็น Magnet สำคัญจนได้รับการขนานนามให้เป็น “มรกตเมืองใต้” ถูกทำลายแล้ว ธุรกิจที่ตั้งอยู่ในพื้นที่วิกฤตและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว ต่างได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจโรงแรมที่พัก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจบันเทิง ร้านอาหาร บริษัทสายการบิน เรือท่องเที่ยว และได้มีการประมาณการว่าประเทศไทยจะสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวนับเป็นจำนวนเงินหลายหมื่นล้านบาทเลยทีเดียว

ความสูญเสียที่เกิดขึ้น : เสี่ยงสะท้อนจากภาคธุรกิจ

ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 หนึ่งสัปดาห์ผ่านไป ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้ออกเสารถึงความเสียหายของธุรกิจและผลกระทบโดยรวมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยดังนี้

นายพัฒน์พงษ์ เอกวานิช นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตกล่าวว่า “การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเสียหายจากภัยสึนามิอย่างมาก ห้องพักกว่า 3,000 ห้องถูกถล่มภายในพริบตา หนักที่สุดคือบริเวณหาดป่าตอง เสียหายไปกว่า 1,500 ห้อง และคาดว่านักท่องเที่ยวจะหายไปกว่า 60% ทำให้จังหวัดภูเก็ตสูญเสียรายได้

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ได้ไปกว่าหมื่นล้านบาท”

ส่วนนายสุภวัฏพงษ์ เกี่ยวข้อง ประธานหอการค้าจังหวัดกระบี่ กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นในจังหวัดกระบี่ว่า “พื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายมากที่สุด เห็นจะเป็นเกาะพีพี ส่วนใหญ่เป็นร้านค้าที่พักริมน้ำทะเล และกลุ่มเรือโดยสารขนาดเล็ก รวมยอดความเสียหายแล้วจะอยู่ที่ประมาณ 5 พันล้านบาท ส่วนธุรกิจโรงแรม ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ห้องพักริมน้ำทะเล 3,000 ห้อง จาก 20,000 ห้องเสียหายจากภัยพิบัติดังกล่าว”

ทางด้านจังหวัดพังงา นาย **ยรรยงค์ ข้อเพชร** กรรมการสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดพังงา เปิดเผยว่า “ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคลื่นยักษ์ถล่มชายหาดเขาหลัก ทำให้โรงแรมและบังกาโลบริเวณชายหาดเขาหลักเสียหายทั้งหมด โดยเฉพาะโรงแรม รีสอร์ทที่ตั้งอยู่ติดชายหาด ได้รับ ความเสียหายทั้งที่เป็นตัวอาคารและโครงสร้างพื้นฐานทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 15,000 ล้านบาท

หากรวมรายได้จากการท่องเที่ยวที่ต้องสูญเสียไปด้วย คาดว่าไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านบาท เพราะในช่วงนี้อัตราเข้าพักโรงแรมที่เขาลึกเต็ม 100 % และมียอดจองเต็มไปจนถึงเดือนมีนาคม 2548 จากโรงแรมและรีสอร์ททั้งหมด 40-50 แห่ง จำนวนห้องพักประมาณ 4,000 ห้อง ซึ่งคาดว่าจะต้องใช้เวลาในการฟื้นตัวไม่ต่ำกว่า 2 ปี”

เรือท่องเที่ยว รายได้เหลือศูนย์ เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยว ซึ่งนายธนัท **ตันไพบลย์** กรรมการผู้จัดการบริษัท ซีทราน แทรเวล จำกัด ผู้ให้บริการเรือท่องเที่ยวไปยังเกาะพีพีและเกาะลันตาได้สะท้อนความเสียหายของธุรกิจท่องเที่ยวทางเรือว่า

“เรือท่องเที่ยวที่ให้บริการนักท่องเที่ยวไปตามเกาะต่างๆ โดยเฉพาะเกาะพีพี เกาะสุรินทร์ อ่าวพังงา ขณะนี้เรือที่มีอยู่ 7-10 ลำ จอดลอยลำอยู่ที่ท่าเรือ

ระฆังท่าเรือ เพราะไม่มีนักท่องเที่ยว แม้แต่เพียงรายเดียวใช้บริการทำให้รายได้ของธุรกิจเรือท่องเที่ยวเป็นศูนย์ จากเดิมที่ผู้ประกอบการมีรายได้รวมวันละประมาณ 1-3 ล้านบาท เนื่องจากช่วงนี้นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปเที่ยวตามเกาะแก่งต่างๆ วันละไม่ต่ำกว่า 2-3 พันคน แต่ตอนนี้นักท่องเที่ยวยกเลิกการเดินทางทั้งหมด”

ธุรกิจบันเทิงในยามค่ำคืน แม้ไม่ถูกคลื่นยักษ์พัดหายไป แต่มีสภาพเงียบเหงา ไร้นักท่องเที่ยว อย่างกรณี **บาร์เบียร์ป่าตอง...ลมหายใจวริน** หลังวันวิปโยค “เมื่อก่อนลูกค้าชาวต่างชาติคืนละหลายพันคน สองสามทุ่มก็แน่นขนาดแล้ว แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิลูกค้าเหลือเพียง 5-10 % เท่านั้นเด็กในร้านหยุดกันไปบ้างแล้ว บางรายเจ้าของกิจการจ่ายเงินเดือนเพียงแค่ครึ่งเดียว”

“บาร์เบียร์บริเวณนี้มีอยู่ไม่ต่ำกว่า 300-400 ร้าน ปกติในแต่ละคืนสามารถทำเงินได้ไม่ต่ำกว่าสิบล้านบาท แต่เวลานี้ต่างตกอยู่ในสภาพเงียบเหงาเกือบทั้งสิ้น”

นายเวช เจ้าของร้านเติกส์บาร์ บริเวณหาดป่าตอง บอกเล่าเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2548 หลังเกิดเหตุเพียงหนึ่งสัปดาห์

ข้อมูลสำรวจเป็นทางการ : ธุรกิจที่เกี่ยวข้องต่างได้รับผลกระทบถ้วนหน้า

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รายงานผลความเสียหายจากเหตุการณ์สึนามิ ที่มีต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ 6

จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันดังนี้

● **การสูญเสียชีวิตนักท่องเที่ยวและบุคลากรการท่องเที่ยว** ยอดรวมนักท่องเที่ยวเสียชีวิตทั้งสิ้น 5,246 คน บาดเจ็บ 7,457 คน และสูญหาย 4,499 คน จำนวนกว่าร้อยละ 50 เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

● **การสูญเสียทรัพยากรท่องเที่ยว** แหล่งท่องเที่ยวทางบกบริเวณชายหาดไม่ได้รับผลกระทบมากนัก นอกจากทัศนียภาพของชายหาดที่ถูกทำลายโดยสิ่งปฏิกูล ซากปรักหักพังของสถานประกอบการ และเศษต้นไม้ที่ถูกพัดพามากับคลื่นยักษ์

สำหรับแหล่งท่องเที่ยวใต้ทะเล พบว่า ปะการังน้ำตื้นเสียหายเล็กน้อยเพียงร้อยละ 10 ขณะที่ปะการังน้ำลึกแทบไม่ได้รับความเสียหาย ทั้งยังพบว่าน้ำทะเลตามเกาะต่าง ๆ ใสขึ้นกว่าเดิมเหมือนเมื่อ 20 ปีที่แล้ว แต่ในบางพื้นที่ของจังหวัดสตูล และจังหวัดตรัง เกิดแผ่นดินยุบตัวเป็นหลุมกว้าง

● **การสูญเสียของธุรกิจการท่องเที่ยว**

✦ **สถานประกอบการที่พัก** มีโรงแรมและรีสอร์ทในพื้นที่บริเวณชายหาดจังหวัดภูเก็ต กระบี่ และพังงา ได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 239 แห่ง นับเป็นจำนวนห้องพักเสียหายรวม 12,857 ห้อง หรือคิดเป็นร้อยละ 27.4 ของจำนวนห้องพักทั้งหมด ส่วนจังหวัดระนอง ตรัง และสตูล โรงแรมที่พักได้รับความเสียหายเพียงเล็กน้อย

จำนวนโรงแรมที่พักและห้องพัก ที่ได้รับความเสียหายจากภัยสึนามิ

จังหวัด	โรงแรม (แห่ง)	ห้องพัก (ห้อง)
พังงา	99	5,295
ภูเก็ต	78	5,102
กระบี่	62	2,460
รวม	239	12,857

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

❖ **บริษัทนำเที่ยว** ได้มีการยกเลิกการจองทัวร์และการเดินทางเข้ามายังจังหวัดภูเก็ตเป็นจำนวนมาก นักท่องเที่ยวบางส่วนเปลี่ยนเส้นทางการท่องเที่ยวไปยังกรุงเทพฯ พัทยา เกาะสมุย ในขณะที่นักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่ง เปลี่ยนจุดหมายปลายทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น ฮาวาย เกาะกวม บาห์ลี เป็นต้น

❖ **บริษัทสายการบิน** ธุรกิจสายการบินได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์สึนามิอย่างมาก โดยพบว่า ในสัปดาห์แรกหลังเกิดเหตุการณ์สายการบินส่วนใหญ่ยกเลิกเที่ยวบินที่บินตรงสู่ภูเก็ต ทั้งที่เป็นสายการบินประจำในเอเชียตะวันออก คือ Air Asia, Air China, Asiana Airlines, China Airlines, Korean Airlines

และสายการบินจากภูมิภาคยุโรป เช่น เที่ยวบินเช่าเหมาลำจากสแกนดิเนเวีย-ฟินแลนด์ ได้ยกเลิกจำนวน 96 เที่ยวบิน (ผู้โดยสารประมาณ 27,000 คน)

เที่ยวบินเช่าเหมาลำจากรัสเซีย จำนวน 8 เที่ยวบิน (ผู้โดยสารประมาณ 2,900 คน) รวมถึงการยกเลิกเส้นทางการบินเพื่อบินไปลงกรุงเทพฯหรืออุตะเภานแทนการยกเลิกตัวของผู้โดยสาร และการยกเลิกแพ็คเกจทัวร์ที่จัดทำโดยสายการบินทำให้ธุรกิจการบินดังกล่าวได้รับผลกระทบจากการขาดรายได้ และประสบภาวะขาดทุนจากการดำเนินกิจการ

สถานการณ์ท่องเที่ยว : คาดสูญเสียรายได้กว่า 7 หมื่นล้านบาท

ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่ปลายปี 2544 จากเหตุการณ์ก่อวินาศกรรมตึก World Trade การแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกและโรค SARS และเหตุการณ์ก่อความไม่สงบในภาคใต้ ทำให้นักท่องเที่ยว

ในปี 2546 ลดลงร้อยละ 7.36 และกำลังจะมีแนวโน้มขยับตัวขึ้นในช่วงต้นปี 2547 แต่มาปลายปี 2547 เกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิในพื้นที่ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันขึ้นอีกครั้ง ปล่อยให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยต้องชะงักตัวลงไปอีก โดยช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548 (ม.ค.-มิ.ย.) จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงร้อยละ 6.52 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านท่าอากาศยานจังหวัดภูเก็ตในไตรมาสแรกลดลงถึงร้อยละ 70.86 และด้านสะเดาลดลงร้อยละ 20.86 โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกและตะวันออกกลางลดลงมากที่สุด เนื่องจากความไม่มั่นใจในเรื่องความปลอดภัยทั้งจากภัยธรรมชาติและภัยการก่อการร้าย และความเชื่อเรื่องวิญญาณของนักท่องเที่ยวชาวจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี

สถานการณ์การท่องเที่ยวไทย ช่วงครึ่งปีแรกของปี 2548

หน่วย : คน

เดือน	2547	2548	ส่วนเพิ่ม
มกราคม	1,216,783	849,931	-30.15
กุมภาพันธ์	897,507	892,830	-0.52
มีนาคม	860,402	930,791	8.18
เมษายน	864,373	801,403	-7.29
พฤษภาคม	806,976	796,895	-1.25
มิถุนายน*	865,211	880,000	1.71
รวม	5,511,252	5,151,850	-6.52

หมายเหตุ : *ข้อมูลประมาณการ

จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางผ่านด่านต่างๆ ในไตรมาสแรกของปี 2548

ท่าอากาศยาน/ด่าน	2547			2548			ส่วนเพิ่ม เฉลี่ย
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	
กรุงเทพฯ	798,333	602,188	584,143	648,806	645,940	686,910	-0.15
หาดใหญ่	3,441	3,021	3,388	4,453	4,680	5,702	50.61
ภูเก็ต	160,029	94,048	82,034	12,459	35,659	49,839	-70.86
สะเดา	101,127	67,806	66,823	50,490	71,564	64,521	-20.86
รวม	1,062,930	767,063	736,388	716,208	757,843	806,972	-10.32

จากข้อมูลความเสียหายในข้างต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ ประเมินว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย จะได้รับความเสียหายคิดเป็นมูลค่ารวม ทั้งสิ้น 73,000 ล้านบาท จำแนกเป็น ความเสียหายที่เกิดขึ้นทันที 30,000 ล้านบาท และความเสียหายจากการสูญเสีย โอกาสในการท่องเที่ยว ปี 2548 (สูญเสีย นักท่องเที่ยวประมาณ 5 ล้านคน) คิด เป็นมูลค่า 43,000 ล้านบาท

มาตรการของรัฐ : เร่งฟื้นฟู และ กระตุ้นตลาด การท่องเที่ยว

การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและ สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยว รัฐบาลได้มอบหมายให้รอง นายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นประธานดำเนินงานภายใต้คณะ กรรมการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล อันดามัน

เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติเงินงบกลาง รายการสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือ จำเป็นประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2548 วงเงิน 1,061.80 ล้านบาท เพื่อดำเนิน มาตรการตามกรอบยุทธศาสตร์การฟื้นฟู อุตสาหกรรมท่องเที่ยว 6 จังหวัดชายฝั่ง ทะเลอันดามัน ประกอบด้วย 5 มาตรการ (26 โครงการ) คือ **มาตรการการกระตุ้น การเดินทางของนักท่องเที่ยวและลด ค่าใช้จ่าย มาตรการด้านการฟื้นฟู และพัฒนา มาตรการด้านการตลาด มาตรการด้านการฟื้นฟูส่งเสริม วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว และ มาตรการด้านความปลอดภัย**

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2548 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบใน หลักการให้ **กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา** ดำเนินโครงการกระตุ้นตลาด การท่องเที่ยวเร่งด่วนปี 2548 วงเงินทั้งสิ้น 2,500 ล้านบาท เพื่อกระตุ้นให้เกิดการ เดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศให้เป็นไปตามเป้าหมาย ที่วางไว้ โดยเฉพาะการเดินทางมาท่อง เที่ยวในพื้นที่ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเล อันดามัน ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ

- **มาตรการเชิงนโยบาย** เพื่อลด ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและกระตุ้นการ เดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ โดยการปรับลดค่า ธรรมเนียมการใช้สนามบิน ยกเว้นค่า ธรรมเนียมการตรวจลงตรา และการส่ง เสริมธุรกิจด้านน้ำ

- **มาตรการกระตุ้นตลาดเร่งด่วน** เพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพทั้ง ตลาดในประเทศและต่างประเทศ พร้อม ทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสีสันและ เสริมบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้เกิด กระแสการเดินทางท่องเที่ยว

- **มาตรการด้านการพัฒนา** เพื่อ

เตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งในด้านความสะอาด ความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยว การ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการ เดินทาง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ การพัฒนาหมู่บ้าน OTOP Tourism Village และการวิจัยเพื่อพัฒนาสินค้า การ ท่องเที่ยว

ครึ่งปีแรก : เน้นสร้างภาพลักษณ์ที่ยังคงความสวยงามและ กระตุ้นตลาดภายในประเทศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนิน กลยุทธ์ด้านการตลาด เพื่อกระตุ้นการ เดินทางของนักท่องเที่ยว ได้ดำเนิน มาตรการและโครงการที่สำคัญในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2548 ดังนี้

- **ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาว ต่างประเทศ** ได้แก่ การอำนวยความสะดวกในการเดินทางที่พัก อาหาร การ จัดการศพผู้เสียชีวิต การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ เป็นต้น

- **ให้ความช่วยเหลือบุคลากร การท่องเที่ยวที่ได้รับผลกระทบในท้องถิ่น** โดยจัดโครงการสร้างโอกาสการทำงาน

อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โครงการจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากร

- **สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ** โดยการประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ที่มุ่งเน้นการนำเสนอความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก และความสวยงามของธรรมชาติที่ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การจัดทำแพ็คเกจพิเศษ 38 แพ็คเกจ เพื่อกระตุ้นตลาดท่องเที่ยว และสนับสนุนการจัด Charter Flight จากตลาดต่างๆ จำนวน 189 Flight

- **สร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทย** โดยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว และรณรงค์สร้างขวัญกำลังใจให้กับประชาชนในพื้นที่ พื้นที่อุปถัมภ์จิตใจ รวมทั้ง นำสื่อมวลชนทัศนศึกษาในพื้นที่เพื่อรับทราบสถานการณ์จริงเป็นต้น

- **กระตุ้นคนไทยเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่ทดแทนนักท่องเที่ยวต่างประเทศ** โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมตลาด

ภายใต้โครงการต่าง ๆ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนและหน่วยงานราชการจัดประชุมสัมมนาและเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (MICE)

ครึ่งปีหลัง : เร่งสร้าง ความเชื่อมั่นและกระตุ้นตลาดต่อเนื่อง

การดำเนินงานในช่วง 6 เดือนหลังของปี 2548 ได้มุ่งสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ และกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกาลและฤดูกาลท่องเที่ยวที่จะถึง ตั้งแต่ช่วงเดือนพฤศจิกายน 2548 ถึงมีนาคม 2549 โดยกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ

- **ส่งเสริมตลาดต่างประเทศ** โดยสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดทัศนศึกษาสื่อมวลชนและบริษัทนำเที่ยวจากตลาดจีน เกาหลี ไต้หวันฮ่องกง และญี่ปุ่น สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์จากอินเดียโดยใช้จังหวัดกระบี่เป็นสถานที่ถ่ายทำ

ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ศักยภาพในการรองรับของพื้นที่และความพร้อมของการจัดการเรื่องเตือนภัย ร่วมกับบริษัทนำเที่ยวกระตุ้นการขายการท่องเที่ยวในพื้นที่ จัด Road Show ตลาดกลุ่มเป้าหมาย และสนับสนุนการจัด Charter Flight

- **ส่งเสริมตลาดในประเทศ** โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านและสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยผ่านสื่อต่าง ๆ และร่วมกับภาคเอกชนจัดโครงการสนุกทั้งเกาะ...ลดทั้งเมือง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเดินทางไปยังพื้นที่ภูเก็ต พังงา และตรัง รวมทั้งการจัดโครงการ MICE Promotion Consortium เพื่อสนับสนุนการจัดประชุมและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลในพื้นที่

- **การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว** “เทศกาลท่องเที่ยวโฉมใหม่อันดามัน” เพื่อสร้างสีสันและบรรยากาศการท่องเที่ยวต้อนรับฤดูกาลท่องเที่ยวพื้นที่อันดามัน 6 จังหวัด ได้แก่ เทศกาลอาหารทะเล กิจกรรมย้อนอดีตเมืองภูเก็ต กีฬาชายหาด และการจัดงานรำลึกผู้สูญเสียจากกรณีธรณีพิบัติในวันที่ 26 ธันวาคม 2548 เป็นต้น

- **การฟื้นฟูชายหาดป่าตอง** -กมลา ประกอบด้วยงานระบบเตือนภัยทางทะเล และงานปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างในเดือนธันวาคม และคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในเดือนมีนาคม 2549 สำหรับหาดกมลา ส่วนหาดป่าตองจะเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสิ้นเดือนพฤษภาคม 2549

เร่งสร้างระบบเตือนภัยธรรมชาติ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว

สำหรับการดำเนินมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติ (สึนามิ) รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ) ได้รายงานความคืบหน้าให้คณะรัฐมนตรีทราบเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 ว่าที่ผ่านมาได้มีการติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าแล้ว 4 จุด และหลังเหตุการณ์จำนวน 13 หอ

คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ศูนย์เตือนภัยแห่งชาติเร่งรัดดำเนินการตามมาตรการป้องกันและระบบเตือนภัยธรรมชาติ โดยติดตั้งระบบสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้าทั้งหมด 62 จุด ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ตรัง สตูล และระนอง ให้แล้วเสร็จก่อน 26 ธันวาคม 2548 เพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยแก่ประชาชนและนักท่องเที่ยว

และเร่งรัดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ติดตั้งป้ายสัญญาณเตือนภัยและแสดงเส้นทางอพยพประชาชนออกจากพื้นที่เสี่ยงภัย

รวมถึงพื้นที่แสดงเส้นทางสำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติให้แล้วเสร็จโดยเร็ว และเห็นชอบในหลักการให้สนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างอาคารและฐานของหอเตือนภัยให้กับจังหวัด โดยใช้เงินกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยสำนักนายกรัฐมนตรี

ท่องเที่ยวอันดามัน : สัญญาณเริ่มฟื้นตัว

การสำรวจความเห็นของสื่อมวลชนและบริษัทนำเที่ยวที่เข้าร่วมงาน Mega Farm Andaman Recovery Trip กว่า 800 รายจากทั่วโลก เมื่อวันที่ 3-6 มีนาคม 2548 ร้อยละ 80 เห็นว่า สภาพแหล่งท่องเที่ยวดีกว่าที่ได้รับรู้มา มีการบูรณะฟื้นฟูอย่างรวดเร็วจนแทบจะไม่เห็นร่องรอยความเสียหาย และได้มีการนำข้อมูลเหล่านี้ไปเผยแพร่ให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวไทย รวมทั้งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต่างประเทศ เกิดความมั่นใจในการนำเสนอขายแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งอันดามัน

ข้อมูลการสำรวจนักท่องเที่ยวในเดือนกรกฎาคม 2548 พบว่า อัตราการเติบโตของนักท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัว โดยมีนักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลาง อิตาลี อินเดีย เดินทางเข้ามาในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีการจัด Charter Flight จากออสเตรเลียมาภูเก็ตสัปดาห์ละ 1 เที่ยวบิน และแนวโน้มการท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวที่จะมาถึง พบว่า มีการจองการเดินทางโดยผ่านบริษัทนำเที่ยวและ

สายการบินในต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ และต่อเนื่อง

คาดว่าสถานการณ์จะกลับสู่สภาวะปกติได้เช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะตลาดยุโรป ส่วนตลาดเอเชียเริ่มมีแนวโน้มดีขึ้นเล็กน้อย แต่อาจต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งเพื่อปรับความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่ ทั้งความรู้สึกโศกเศร้าจากการเสียชีวิตของคนจำนวนมาก ความเชื่อเรื่องวิญญาณและความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัย

สถานการณ์ช่วงไตรมาส 3 และ 4 : คาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.3

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้คาดการณ์ว่า ในช่วง 6 เดือนหลังของปี 2548 ซึ่งเป็นช่วงเข้าสู่ฤดูกาลท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่ 3 จังหวัดอันดามัน 4.6 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 เล็กน้อยคือร้อยละ 2.3 โดยในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประมาณร้อยละ 75

จำนวนนักท่องเที่ยว 3 จังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ปี 2547 และ 2548

หน่วย : ล้านคน

ไตรมาส	ปี 2547			ปี 2548			
	ชาวไทย	ต่างชาติ	รวม	ชาวไทย	ต่างชาติ	รวม	ส่วนเพิ่ม
ไตรมาส 1	1.0	1.8	2.8	0.7	0.3	1.0	-64.3
ไตรมาส 2	0.9	1.2	2.1	0.7	0.3	1.0	-52.4
ไตรมาส 3 และ 4*	1.2	3.3	4.5	1.2	3.4	4.6	2.3
รวม	3.1	6.3	9.4	2.6	4.0	6.6	-29.8

หมายเหตุ : * ตัวเลขประมาณการ
ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สื่อมวลชนและผู้ประกอบการ

ได้สะท้อนสถานการณ์การท่องเที่ยว จังหวัดอันดามันในช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน 2548 “สิบเดือนหลัง เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิถล่ม จนทำให้นักท่องเที่ยวพากันหนีหายไปจากภูเก็ต และชายฝั่งทะเลอันดามันของไทย แต่ในเวลานี้เมื่อช่วงไฮ ซีซั่น กำลังเริ่มต้นขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ปรากฏว่าอาคันตุกะจากยุโรปได้หลังไหลกลับมาอย่างน่าแปลกใจ เป็นความหวังที่อุตสาหกรรมสำคัญของไทยจะฟื้นตัว”

นายลูซิ มัตซิก ผู้บริหารบริษัท นำเที่ยวกล่าวให้สัมภาษณ์ว่า “ผมดีใจมากที่จะต้องพูดว่า น่าแปลกใจมาก ที่ไฮซีซั่นนี้ อันดามันกลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่งหลัง 1 ปีเหตุการณ์สึนามิ อดตราเข้าพักของโรงแรมตามชายหาดฝั่งอันดามันของไทย กำลังจะทะยานขึ้นสู่ระดับ 80% ในเดือนธันวาคม

เนื่องจากนักท่องเที่ยวนับล้านๆ คน จากประเทศแถบยุโรปเหนือ ต่างหลั่งไหลกลับมาพักผ่อนหนีหนาวอยู่ในประเทศไทย และขณะนี้มียอดจองเกือบเต็มตลอดระยะที่เหลือของช่วงไฮ ซีซั่น ซึ่งจะสิ้นสุดในเดือนมีนาคมปีนี้”

บทสรุป

ถึงแม้ตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดอันดามันได้เริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัวบ้างแล้ว จากการเริ่มทยอยเดินทางเข้ามาในพื้นที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวจากแถบยุโรป ตั้งแต่ช่วงต้นเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นมา ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจากการเข้าสู่ช่วงไฮ ซีซั่นของอันดามัน ที่นักท่องเที่ยวจากประเทศยุโรปจะเดินทางหนีหนาวมาพักผ่อนเป็นประจำทุกปี

ประกอบกับการเร่งประชาสัมพันธ์สร้างภาพลักษณ์ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความ

สวยงามตามธรรมชาติที่ยังคงสภาพอยู่ไม่ได้ถูกทำลายไปโดยคลื่นยักษ์สึนามิ การดำเนินกลยุทธ์ด้านการตลาดเพื่อเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมาย และความต้องการกลับมารำลึกวันเกิดเหตุการณ์ของครอบครัวผู้ประสบภัย

รวมทั้งการเร่งฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว จัดระเบียบใหม่ให้ดูสะอาดและสวยงาม เร่งสร้างระบบเตือนภัย และการพยายามเร่งปรับปรุงกิจการของผู้ประกอบการ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญที่ทำให้ตลาดการท่องเที่ยวในพื้นที่ เริ่มกระเด้งขึ้นมาในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี 2548

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่รอการฟื้นตัวของอันดามัน ซึ่งยังไม่มีใครตอบได้ว่าจะใช้เวลาอีกนานแค่ไหน ประเทศไทยจำเป็นต้องแสวงหาทางเลือกใหม่ เพื่อชดเชยรายได้จากการท่องเที่ยวที่ขาดหายไป พร้อมๆ กับการพัฒนาให้ก้าวทันประเทศคู่แข่งในภูมิภาคนี้ อย่างสิงคโปร์ มาเลเซีย จีน และฮ่องกง

โดยเฉพาะความจำเป็นในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ขึ้นมา (New Product) เพื่อสร้างให้เป็นทางเลือกใหม่แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดล้านนา กลุ่มมรดกโลก และกลุ่มเส้นทางวัฒนธรรมขอม เป็นต้น

♦♦♦♦♦

ยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ยาสูบชีวิตหลังภัยสึนามิ

กรณีศึกษา “สึนามิ” ยังความเสียหายให้เกิดขึ้นในหลายจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ซึ่งรวมเรียกว่า “กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน” เป็นอย่างมาก ดังนั้น การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดพังงา ในวันที่ 5-6 กันยายน 2548 จึงได้พิจารณาและเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ดังที่จะได้นำเสนอต่อไปนี้

สามเหลี่ยมอันดามัน : แหล่งรายได้จากการท่องเที่ยวและการเกษตร

กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของชายฝั่งทะเลอันดามัน ประกอบด้วย ภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีพื้นที่รวม 5.9 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ

13.3 ของพื้นที่ภาคใต้ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่นอกจากประกอบด้วยผืนแผ่นดินแล้ว ยังมีเกาะแก่งต่าง ๆ จำนวนมาก

มีขนาดเศรษฐกิจร้อยละ 16.4 ของภาคใต้ในระยะ 4 ปีที่ผ่านมา (2544 - 2547) มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจค่อนข้าง

สูงเฉลี่ยร้อยละ 5.5 ต่อปี (ภาคใต้เฉลี่ย 4.5) มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ คือ 122,533 บาท/คน (ภาคใต้ 77,973 บาท/คน)

สามเหลี่ยมอันดามันเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียงระดับ

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โลกแห่งหนึ่ง จนได้รับสมญานามว่า “Andaman Paradise” หรือ “มรกตทะเลใต้” กลุ่มจังหวัดนี้จึงมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยี่ยมเยือนเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2547 มีนักท่องเที่ยวรวม 9.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 52 ของนักท่องเที่ยวทั้งภาคใต้ ในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศถึงร้อยละ 67

ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึงปีละกว่า 1 แสนล้านบาท นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ โดยเฉพาะ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ผลไม้ และ ประมง โดยในปี 2547 มีมูลค่าการผลิตด้านการเกษตรรวม 28,271 ล้านบาท

รัฐเร่งพิจารณาแนวทางแก้ไขผลกระทบจาก “สึนามิ”

อย่างไรก็ตาม หลังเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย “คลื่นยักษ์สึนามิ” ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลดลงของนักท่องเที่ยวเหลือเพียงร้อยละ 50 ได้ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจต่อกลุ่มจังหวัดค่อนข้างรุนแรงและมีผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้าง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งปัญหาการว่างงานและปัญหาการดำรงชีวิตของประชาชน จึงจำเป็นต้องเร่งให้ความช่วยเหลือฟื้นฟู บูรณะให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุด

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ และมีมาตรการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฟื้นฟูเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในระยะต่อจากกระแสร่งดวนนั้นได้มีการกำหนดเป็นวาระสำคัญของการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดพังงา ในวันที่ 5-6 กันยายน 2548

โดยได้พิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน ที่คณะกรรมการกำกับและติดตามการปฏิบัติราชการในพื้นที่เขตตรวจราชการที่ 17 และจังหวัดพังงาร่วมกับ สศช. จัดเตรียมข้อเสนอการพัฒนาดังกล่าว

ศักยภาพของพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน

จังหวัดพังงา และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน โดยกำหนดขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ โอกาส และ ข้อจำกัด ของพื้นที่เพื่อกำหนดแนวทาง แผนงาน/โครงการ ในการฟื้นฟูผู้ประสบภัยและรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนให้กับประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว

พื้นที่กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลที่โดดเด่นที่สุดในภาคใต้ เนื่องจากมีจุดแข็งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเลที่สวยงามมีความพร้อมทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน

โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมขนส่ง การบริการทางด้านสุขภาพและการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานสากล นอกจากนั้นมีฐานการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือยางพารา ปาล์มน้ำมันผลไม้ และสัตว์น้ำทะเลที่มีมูลค่าสูง

โอกาสในการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน

โอกาสในการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน ประกอบด้วย

- การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเล ระดับโลกในภูมิภาค เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่รู้จักกันทั่วโลก และมีชื่อเสียงในความเป็น “Andaman

Paradise” หรือมรดกเมืองใต้ โดยภูเก็ต มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก พังงา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่สงบ และเป็นแหล่งดำน้ำระดับโลก

กระบี่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ และกีฬาทางน้ำ จากศักยภาพและความสวยงามของทรัพยากรท่องเที่ยวดังกล่าว จึงทำให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน สามารถฟื้นฟูและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาท่องเที่ยวดังเดิมได้ในไม่ช้า

- การพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการด้านการศึกษา สุขภาพและเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ระดับนานาชาติ เนื่องจากจังหวัดภูเก็ตมีสถานศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรนานาชาติทั้งในระดับมัธยมและระดับมหาวิทยาลัย และมีสถานพยาบาล ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเป็น ICT City

- การเป็นศูนย์กลางการผลิตเพื่อการเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติได้ เนื่องจากกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน มีฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก เช่น ยางพารา ไม้ยางพารา และสัตว์น้ำที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ หอยเป๋าฮื้อ ปลาเก๋า ปลิงทะเล ฯลฯ และมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ทั้งสนามบินนานาชาติ ท่าเรือน้ำลึก และ Landbridge ที่เป็นถนน 4 ช่องจราจร เชื่อมโยงสองฝั่งทะเล ทำให้กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับนานาชาติประเทศ เช่น ภูมิภาคเอเชียใต้ ยุโรป ตะวันออกกลาง มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์

- การเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาปาล์มน้ำมันและศูนย์กลางการผลิตพลังงาน ไบโอดีเซล ของประเทศ เนื่องจากพื้นที่กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันและจังหวัดใกล้เคียง มีพื้นที่ที่เหมาะสมสามารถขยายพื้นที่ปลูกปาล์มได้มากกว่า 500,000 ไร่

และภาคเอกชน จังหวัดกระบี่ได้ให้ความสนใจ ศึกษาและวิจัยพัฒนาปาล์ม รวมทั้งมีการริเริ่มตั้งโรงงานต้นแบบในการผลิต ไบโอดีเซล ขึ้นโดยสถาบันเกษตรกร จึงเป็นโอกาสที่จะพัฒนาต่อยอดให้เป็นศูนย์กลางการผลิตพลังงาน ไบโอดีเซล ของประเทศต่อไป

ข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน

ข้อจำกัดในการพัฒนา พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน ประกอบด้วย

- ความเสียหายจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว สถานประกอบการ โครงสร้างพื้นฐาน จำเป็นที่จะต้องได้รับการฟื้นฟูบูรณะโดยเร่งด่วน รวมทั้งการติดตั้งระบบเตือนภัย เพื่อสร้างความมั่นใจ

ให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว

- การขาดแคลนแหล่งน้ำในการอุปโภคบริโภค โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว เช่นหาดป่าตอง (ภูเก็ต) เขาหลัก (พังงา) และเกาะพีพี (กระบี่) เป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการแก้ไข

- บุคลากรที่มีทักษะสอดคล้องกับความต้องการกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดมีไม่เพียงพอโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ICT การส่งออก และการพัฒนาไบโอดีเซล

กรอบแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

เนื่องจากพื้นที่กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ ประกอบกับฐานเศรษฐกิจเดิมพึ่งพิงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลักทำให้เกิดความเสี่ยงต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูการท่องเที่ยว

เที่ยวที่เคยเป็นแหล่งรายได้หลักให้กับ มาสร้างรายได้แบบยั่งยืน

ขณะเดียวกันต้องใช้ศักยภาพ และโอกาสใหม่ๆ พัฒนาสินค้าและ บริการสาขาอื่นๆ เพื่อกระจายฐานการ สร้างรายได้ให้กว้างขึ้นเพื่อนำไปสู่การ สร้างสมดุลทางเศรษฐกิจและลดความ เสี่ยงจากการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวเช่นในอดีต

4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การฟื้นฟูสู่ ความเป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยว ทางทะเลระดับโลก” ที่ได้รับความนิยม เช่นในอดีต มี 2 แนวทางหลัก ดังนี้

แนวทางที่ 1 การฟื้นฟูและ พัฒนาศูนย์กลางการท่องเที่ยวเดิมให้ สามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน

- **เร่งฟื้นฟูและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวโดยเฉพาะที่ได้รับความนิยมหายจากธรณีพิบัติภัยและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น สนามบินนานาชาติกระบี่ สถานีขนส่งผู้โดยสารที่ทันสมัย ระบบกำจัดขยะในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ แหล่งน้ำอุปโภค/บริโภค และถนนในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมหาย เช่น เกาะพีพี เขาหลัก**

ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมสถานที่ประวัติศาสตร์ของการเกิดธรณีพิบัติภัย และประทับใจกับความสวยงามตามธรรมชาติที่ได้รับการฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพ

ดีดังเดิม

- **เร่งสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติที่ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งระบบและมาตรการการให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยวกรณีฉุกเฉิน**

- **ดำเนินมาตรการกระตุ้นตลาดเร่งด่วน** ทั้งการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางด้วยการปรับลดค่าธรรมเนียมในการขึ้นลงของอากาศยาน (Landing fee) ค่าธรรมเนียมที่เก็บอากาศยาน (Parking fee) และยกเว้นค่าธรรมเนียมการใช้สนามบินที่ภูเก็ต และกระบี่

รวมทั้งการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดกระแสการท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เช่น การจัดงาน Home coming day เพื่อรำลึกเหตุการณ์ สึนามิ

- **เพิ่มมาตรฐานและคุณภาพสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยสนับสนุนให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีความรู้และประสบการณ์ของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs**

แนวทางที่ 2 การขยายฐานรายได้ด้วยการท่องเที่ยวและบริการรูปแบบใหม่ๆ

- **ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) โดย**

- ❖ **เพิ่มมาตรฐานด้านการให้บริการและสถานบริการ** รวมทั้งการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานบริการควบคู่ไปกับการส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์สุขภาพของท้องถิ่น

- ❖ **พัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานและการจัดระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานบริการด้านการ**

แพทย์ตามมาตรฐานสากล โดยเฉพาะ สถานบริการในภูเก็ต

- **พัฒนาธุรกิจบริการการท่องเที่ยวแบบ Long Stay ที่มีอยู่ในปัจจุบันและส่งเสริมการลงทุนแห่งใหม่ ๆ ในการพัฒนาสถานที่พักอาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้มีสภาพเหมือนบ้านหลังที่สองของนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการส่งเสริมตลาดเพื่อเจาะกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวญี่ปุ่น ชาวสแกนดิเนเวีย ซึ่งเป็นกลุ่มคุณภาพและอำนาจซื้อสูง**

- **เพิ่มมาตรฐานด้านบริการศึกษานานาชาติของสถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรการเรียนการสอนนานาชาติ รวมทั้งสนับสนุนการลงทุนด้านการศึกษาทั้งการจัดตั้งสถาบันศึกษาและการเปิดสาขาวิชาใหม่ๆ ในระดับนานาชาติ**

● **พัฒนาเมืองภูเก็ตเป็น ICT City** เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสนับสนุนภาคเอกชนอย่างจริงจังในการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศและธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

● **ขยายฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมูลค่าสูง** เช่น หอยเป๋าฮื้อ ปลาเก๋า ปลิงทะเล ทั้งเพื่อการส่งออก และการป้อนตลาดการบริโภคของภูเก็ตโดยเฉพาะโรงแรมและภัตตาคารชั้นนำเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเป็น “ครัวอันดามัน”

● **สนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำจากทะเล** โดยเฉพาะปลาทูน่า ซึ่งนำขึ้นเทียบท่าในพื้นที่เพื่อส่งออก

● **ส่งเสริมการใช้สนามบินนานาชาติภูเก็ตและกระบี่ และท่า**

เทียบเรือระหว่างประเทศที่ภูเก็ต เป็นช่องทางการส่งออกสินค้าทั้งที่ผลิตในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงไปสู่ตลาดต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและระบบ Logistics สนับสนุน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาฐานการผลิตพลังงาน ไบโอดีเซล

● **เพิ่มบทบาทศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันกระบี่ในการวิจัยและพัฒนา (R&D)** ปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจร เพื่อเป็นศูนย์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมัน

● **จัดตั้งโรงงานการผลิตและคั้นน้ำมันไบโอดีเซล** โดยการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมไบโอดีเซลทั้งในลักษณะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และการสนับสนุนการก่อสร้างโรงงานไบโอดีเซล

แก่ชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์ม เพื่อสร้างฐานการผลิตไบโอดีเซลของประเทศขึ้นในภาคใต้โดยมีศูนย์กลางที่จังหวัดกระบี่

● **พัฒนาด้าน Logistics** สนับสนุนการเป็น “ศูนย์กลางการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมัน และฐานการผลิต ไบโอดีเซล” ด้วยการพัฒนากำลังคนในสาขาที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเพียงพอกับความต้องการ การเพิ่มมาตรฐานโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมสู่แหล่งผลิตปาล์มน้ำมันและการเชื่อมโยงสู่ตลาดผลผลิตไบโอดีเซล การพัฒนาแหล่งน้ำและปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างยั่งยืน

● **เร่งพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยและการจัดให้กลุ่มผู้ได้รับความ**

เดือดร้อนได้เข้าอยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นระบบ

● **พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ (Demand-driven)** โดยการฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับให้มีความชำนาญในการให้บริการและด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีผู้สมัครและหลักสูตรระยะสั้น

● **พัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและการผลิตพลังงานไบโอดีเซล** ด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านปาล์มน้ำมันทั้งในสถาบันระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

● **รณรงค์เพื่อสร้างสังคมน่าอยู่** มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีอัธยาศัยดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี (Hospitality and Courtesy) มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดพังงา ในวันที่ 5-6 กันยายน 2548 ได้เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน และเห็นชอบโครงการพัฒนาระยะเร่งด่วนจำนวน 5

โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบกและทางทะเล รวม 2 โครงการ

โครงการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเกาะพีพี ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ โครงการวางรากฐานการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปาล์มน้ำมันและศูนย์กลางการผลิตพลังงานไบโอดีเซล รวม 2 โครงการ

และโครงการระยะปานกลาง 3 โครงการประกอบด้วย โครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ตซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในกิจการเสริมด้านบริการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์ประชุมนานาชาติ Marina ฯลฯ โครงการพัฒนาถนนช่วงพังงา - กระบี่- ตะกั่วป่า เป็น 4 ช่องทางจราจร และโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำจากเขื่อนรัชชประภาหรือแหล่งน้ำอื่นมาใช้ในกลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน

สิ่งที่ต้องทำต่อไป

หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงบประมาณ เพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ มีการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานระดับกระทรวง กรม ท้องถิ่น จังหวัด และประชาชนในพื้นที่

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จะติดตามความก้าวหน้าโครงการ ดังกล่าวเป็นระยะๆ เพื่อผลักดันโครงการให้บังเกิดผลทางปฏิบัติต่อไป

บทสรุป

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันจะเป็นกรอบในการพัฒนาพื้นที่ทั้งด้านการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ และการพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพของพื้นที่โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาให้พื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดมีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในกรอบของยุทธศาสตร์ยังได้วางแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมจุดยืนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจ เช่น การเป็นศูนย์กลางธุรกิจ ศูนย์ประชุมนานาชาติ การเป็น ICT City การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Marina การขยายฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมูลค่าสูง การเป็นฐานการผลิตพลังงานไบโอดีเซลของประเทศ เป็นต้น

ถ้าหากกลุ่มจังหวัดสามารถร่วมกันผลักดันการดำเนินแผนงานโครงการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันสามารถพัฒนาสู่สากลเป็นที่ยอมรับในด้านการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

♦♦♦♦♦

ระบบเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ไทยพร้อมเพียงใด

สมิทธ ธรรมสโรช

ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

และประธานกรรมการศึกษาระบบเตือนภัยล่วงหน้า

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ของโลกในปัจจุบันส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ ทั้งอุทกภัย วาตภัย หรือ อัคคีภัย ที่มีความรุนแรงและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง รวมทั้งการเผชิญกับภัยธรรมชาติใหม่ๆ ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น ธรณีพิบัติภัย หรือคลื่นสึนามิ ซึ่งภัยธรรมชาติเหล่านี้ ล้วนแต่จะสร้างความเสียหายให้กับประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

วารสารเศรษฐกิจและสังคมได้รับเกียรติจากนายสมิทธ ธรรมสโรช ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และประธานกรรมการศึกษาระบบเตือนภัยล่วงหน้า ได้กรุณาอธิบายถึงที่มาที่ไปของภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนแนวทางการรับมือ ไม่ว่าจะเป็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือสำหรับประชาชนทั่วไป รวมทั้งความคืบหน้าการดำเนินงานของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ อย่างน่าสนใจ ดังนี้

ภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ : คนไทยเห็นเป็นเรื่องไกลตัว

ในอดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยไม่เคยมีการศึกษาประวัติของการเกิดภัยธรรมชาติอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือในพื้นที่ใกล้เคียง แต่ในความเป็นจริงแล้ว แต่ละปี ประเทศไทยมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นอยู่เสมอ แต่ไม่มีหน่วยงานใดสนใจศึกษาหรือหาทางรับมือ ทำให้ต้องสูญเสียทรัพยากรต่างๆ ทั้ง ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรทรัพย์สินของทางราชการ ของประชาชนให้กับภัยธรรมชาติเป็นจำนวนมาก

สาเหตุที่ทุกคนไม่ตระหนักว่าเรื่องดังกล่าว เป็นเรื่องใหญ่ที่อยู่ใกล้ตัว เนื่องจากการเกิดขึ้นของภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติที่ผ่านมา มักเกิดขึ้นครั้งหนึ่งเล็กๆ น้อยๆ แต่ถ้านำผลที่เกิดขึ้นมารวมกันแล้ว นับความเสียหายจากภัยธรรมชาติได้เป็นหลายพันล้านบาท บางปีเกือบถึงหนึ่งหมื่นล้านบาท

โดยเฉพาะวาตภัยและอุทกภัย ยกตัวอย่างเช่น ที่แหลมตะลุมพุก หรือพายุเกย์ ซึ่งส่งผลให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินประชาชนไปจำนวนมาก แต่ปัญหา คือไม่มีหน่วยงานใดคิดจะแก้ไขหรือป้องกันอย่างจริงจัง

ปัญหาดังกล่าวจะโทษหรือตำหนิใครหรือหน่วยงานคงไม่ได้ เพราะว่าตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี มาจนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ **ประเทศไทยไม่เคยคิดถึงการสร้างระบบการเตือนภัย เนื่องจากเห็นเป็นเรื่องไกลตัวที่นานๆ จะเกิดขึ้น**

ผิดกับหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็น จีน ญี่ปุ่น หรือสหรัฐอเมริกา ที่ล้วนเคยประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศอย่างรุนแรงมาแล้วทั้งสิ้น เช่น ที่ประเทศจีน ในอดีตเกิดแผ่นดินไหวแรงที่สุดชื่อเมืองกังซาน มีผู้เสียชีวิตเป็นแสนคน ประเทศจีนจึงมีประสบการณ์เรื่องแผ่นดินไหวมาก

คนจีนสังเกตแผ่นดินไหวจากสัตว์ และสร้างเครื่องมือวัดแผ่นดินไหวเครื่องแรกของโลก เป็นรูปมังกรคาบแก้วอยู่ 4 มุม มีลูกแก้วใสไว้ในปากมังกร เมื่อเกิดแผ่นดินไหวทิศไหนลูกแก้วมุมนั้นจะหล่น ได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่สร้างเครื่องมือวัดแผ่นดินไหวเครื่องแรกของโลก หรือที่สหรัฐอเมริกา ซึ่งลักษณะทางภูมิศาสตร์ จะเกิดภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติบ่อยๆ ทำให้มีความตื่นตัวและสร้างระบบการเตือนภัยมายาวนานมากกว่า 200 ปี

คนไทยไม่สนใจประวัติศาสตร์ภัยธรรมชาติ

ประเทศไทยก่อตั้งมายาวนานกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ไม่เคยสนใจเรื่องภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติในลักษณะจริงจัง แต่หากค้นย้อนไปถึงประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย จะพบว่า ประเทศไทยเคยประสบภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติขึ้นหลายครั้ง มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก และทรัพย์สินเสียหายไปเป็นจำนวนไม่น้อย แต่ไม่เคยมีบันทึกไว้เป็นหลักฐานชัดเจน ทำให้เราสืบค้นย้อนไปได้นยาก คนไทยจึงไม่ค่อยตื่นตัว หรือสนใจเรื่องเหล่านี้ มองว่าเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องที่ชาวต่างชาติประสบกันมากกว่า

“เรื่องสึนามิ เท่าที่สืบค้นทางประวัติศาสตร์มา ได้มีการทำนายไว้ตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ 5 แล้วว่า เมืองไทยจะเกิดคลื่นสึนามิในอีกร้อยกว่าปีต่อมา หลายคนสงสัยว่าคนสมัยรัชกาลที่ 5 ทายถูกได้อย่างไร สึนามิไม่เคยเกิดในเมืองไทยเลยไม่ใช่หรือ

จริงๆ ไทยเคยประสบภัยสึนามิมาแล้ว ในพงศาวดารก็เคยระบุไว้ว่า เคยเกิดสึนามิในรัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 หลายครั้ง สมัยรัชกาลที่ 5 ประมาณ พ.ศ. 2411 เมื่อ 122 ปีที่แล้ว ก็มีสึนามิที่เกิดจากภูเขาไฟกัลการัตวระเบิดที่อินโดนีเซียมีคนตายถึง 36,000 คน แต่ในสมัยนั้นประชากรไทยอาจจะน้อย และคนที่อยู่สมัยนั้นตายหมด โคนคลื่นตายหมด จึงไม่มีใครบอกกล่าวเล่ากันมา”

ในเมื่อคนไทยไม่เคยรับรู้เรื่องของภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติบนพื้นฐานของประวัติศาสตร์ และบนพื้นฐานของความเป็นจริง ไม่เคยมีการเตรียมความพร้อมมาก่อนหน้า เมื่อเกิดธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิขึ้นในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินจึงมากมายมหาศาล และส่งผลกระทบในทุกด้านเลยทีเดียว

ต้องมีการเรียนรู้เรื่องภัยธรรมชาติ

เชื่อว่า ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับภัยพิบัติหรือภัยธรรมชาติใหญ่ๆ ต่อไปอีกแน่นอน เพราะฉะนั้น คนไทยต้องยอมรับและอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นให้ได้ คนรุ่นปัจจุบันต้องถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ไปยังคนรุ่นต่อไป เป็นเหมือนภูมิปัญญาในการสังเกตในการรับมือ เหมือนที่ชาวออร์แกนสามารถรอดชีวิตจากภัยสึนามิได้ เพราะสอนกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ มาจนถึงปู่ย่าตายาย

ชาวออร์แกน คือพวกยิปซีทะเล อาศัยอยู่ตามเกาะ

ด้านสมุทรสาหร่ายหรืออยู่ในทะเลอันดามัน อยู่ในมหาสมุทรอินเดีย มาตลอด จะประสบภัยธรรมชาติบ่อยๆ จนกระทั่งพ่อแม่ปู่ย่า ตายายสอนว่าถ้ายืนอยู่บนฝั่งแล้วเกิดแผ่นดินไหวไม่นาน น้ำทะเลจะลดลงไป แล้วจะมีคลื่นใหญ่ตามมา จะเกิดสึนามิ

เพราะฉะนั้น เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 47 ชาวอเมริกันที่ อยู่ใกล้ๆ หมู่เกาะสุรินทร์จะวิ่งขึ้นเขา ขึ้นที่สูงกันหมด ทำให้ไม่มีใครเสียชีวิตเลย ผิดกับคนไทยอื่นๆ ที่เมื่อคลื่นลด แล้วลงไปถ่ายรูป ไปจับปลา ทำให้สูญเสียชีวิตกันมาก เพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และ ความประมาทเลินเล่อ

“อย่าไปคิดว่าอะไรๆ ไม่เกิดก็เลยไม่ต้องป้องกัน ต้องมีการศึกษา นี่เป็นเรื่องที่ยากเตือนประชาชนไว้ ยังมีภัย ธรรมชาติที่ยังไม่รู้อีกมาก ถึงรู้แล้ว ไม่ศึกษาก็ตาย ต่อให้มี ระบบการป้องกันระบบการเตือนภัยที่ดีก็ตาย เพราะไม่รู้จัก ลักษณะของภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้น

น้ำท่วมที่เกิดขึ้น ผ่นตกหนกๆ ต้องรู้ว่าเราอยู่ในแอ่งหรือ เปล่า ภูเขาลาดชันมีหรือเปล่า จะเกิดน้ำท่วมฉับพลันไหม น้ำท่วมฉับพลันแล้วจะเกิดแผ่นดินถล่มไหม ต้องมีการศึกษา สมัย ก่อนดินอาจจะไม่ถล่มเพราะมีป่าไม้เยอะ พื้นดินไม่มาก คนโบราณยังเกิดน้ำท่วมฉับพลัน แต่ในปัจจุบัน มีทั้งน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก แล้วยังมีแผ่นดินถล่ม โดนหลายอย่าง”

ในอนาคต ยังไม่มีใครรู้ว่า จะมีอะไรเกิดขึ้นอีก ดังนั้น คนไทยต้องเรียนรู้เกี่ยวกับภัยธรรมชาติให้มากขึ้น และ ต้องอาศัยอยู่ในโลกซึ่งมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นเสมอให้มีความสุขให้ได้

สึนามิ : เกิดจากการปลดปล่อยพลังงานใต้พื้นโลก

กล่าวคือเปลือกโลกจะมีหลายชั้น ตั้งแต่ความหนา 10 กม. ที่อยู่ใต้ทะเล หรือถ้าอยู่ในพื้นดินจะหนา 64 กม. โดยเฉลี่ย ลึกลงไปเป็นชั้นหินที่อยู่ใกล้ๆ กับแกนของโลก สันนิษฐานว่าเป็น หินแข็งขนาดใหญ่ และแกนโลกมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2,400 กม. มีรัศมีเส้นผ่าศูนย์กลางทั้งหมดประมาณ 12,000 กม.

ซึ่งระหว่างใจกลางโลกมีลาวาซึ่งเป็นวัตถุที่ร้อนมาก มีมาตั้งแต่โลกเกิดขึ้นเมื่อ 4,500 ล้านปีที่แล้ว ลาวามีปริมาณ ของตัวมวลที่หนามากถึง 1 พันกิโลเมตร เทียบได้คือระยะทาง ตั้งแต่แนวราบถึงเชียงใหม่และลาวาดังกล่าวเดือดอยู่ตลอดเวลา

เพราะฉะนั้น พลังงานที่อยู่ใต้พื้นโลกจะมีมหาศาล เหมือนต้มน้ำในกา พอน้ำเดือดก็มีพลังงานที่ผลักดันกาให้เปิด ขึ้นมาได้จากข้างใน ผลักหรือดันออกมาแล้ว ก็หายไประยะหนึ่ง เพื่อสะสมพลังงานใหม่

โลกก็เหมือนกัน เวลาสะสมพลังงานไว้มากๆ ก็ต้อง ปลดปล่อยออกมา ไปดันเปลือกโลกให้ขยับเขยื้อน ล่าสุด คือ ปลดปล่อยที่สุมาตรา จากนั้นไปปล่อยที่ปาเกีสถานอีก 7.3 ริคเตอร์ ตรงนี้ ถ้าไม่ไหวที่ปาเกีสถาน จะไปไหวที่อันดามันอีกรอบ ประเทศไทยจะโดนสึนามิซ้ำอีกครั้งหนึ่งในเวลาห่างกันไม่นาน

สถิติบ่งชี้ สึนามิเกิดขึ้นอีกแน่นอน

การพยากรณ์ว่าประเทศไทยจะต้องประสบกับภัยคลื่น สึนามิอีกแน่นอนนั้น ดูได้จากเรื่องทางสถิติ คือสถิติของ พลังงานการเกิดแผ่นดินไหว ซึ่งการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทาง สถิติเกี่ยวกับการเกิดแผ่นดินไหวเป็นสิ่งสำคัญมาก สถิติต่างๆ จะช่วยให้ทำนายการเกิดแผ่นดินไหวได้แม่นยำยิ่งขึ้น

“ผมไม่ได้พยากรณ์ทางโหราศาสตร์ แต่เป็นการใช้สถิติ และวิทยาศาสตร์ จับตาดูเปลือกโลกเคลื่อนตัว ที่ผมเคยทำนาย ไว้ในตอนปี 2536 และเตือนไปอีกที่ตอนปี 2541 บอกจังหวัดที่ จะเจอสึนามิว่ามีที่ไหนบ้าง ซึ่งไม่มีพลาดเลยทั้ง 6 จังหวัด เรา รู้ว่าจะเกิดตรงนี้ เพราะเห็นคราบของสึนามิ และคราบที่มีอยู่จะ ชี้ว่าจะเกิดขึ้นต่อไปตรงไหน

นอกจากนี้ ยังสามารถใช้หลักทางวิทยาศาสตร์วิเคราะห์ ความรุนแรงได้ เช่น ที่ไทยโดนแรง เพราะคลื่นไม่ยกตัว แต่คลื่น จะเข้ามาจากปากช่องแคบที่กว้างแล้วมาแคบตรงปลาย จึง ค่อยยกตัวสูงขึ้น เพราะพื้นที่มันน้อย เหมือนตักน้ำใส่กรวย น้ำ ที่ออกจากกรวยจะแรงมาก มันจะยกตัวสูงขึ้น”

ตารางแสดงโอกาสเกิดคลื่นสึนามิเนื่องจากแผ่นดินไหวกับขนาดและความลึกของเปลือกโลกกรณีแผ่นดินไหวในทะเล

ความลึก (กม.) ขนาด (ริกเตอร์)	ในพื้นที่เฝ้าระวัง		นอกพื้นที่เฝ้าระวัง	
	ความลึกจากผิวโลก น้อยกว่า 100 กม.	ความลึกจากผิวโลก มากกว่า 100 กม.	ความลึกจากผิวโลก น้อยกว่า 100 กม.	ความลึกจากผิวโลก มากกว่า 100 กม.
5.0 - 6.4	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ เกณฑ์แจ้งข่าว	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ เกณฑ์แจ้งข่าว	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ
6.5 - 6.9	มีโอกาสเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ เกณฑ์แจ้งข่าว	มีโอกาสเกิดสึนามิ แต่ความรุนแรงมีผลกระทบ ต่อประเทศไทยน้อย เกณฑ์แจ้งข่าว	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ
7.0 - 7.9	มีโอกาสสูงเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	มีโอกาสเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	มีโอกาสเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	คาดว่าจะไม่เกิดสึนามิ เกณฑ์แจ้งข่าว มีโอกาสเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์
8.0 ขึ้นไป	มีโอกาสสูงมากเกิดสึนามิ เกณฑ์แจ้งเตือนภัย ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุให้ แจ้งข่าวยืนยัน	มีโอกาสสูงเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	มีโอกาสสูงเกิดสึนามิ เกณฑ์เตรียมพร้อมเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย	เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุว่าเกิดสึนามิ ให้ปรับสถานการณ์เป็น เกณฑ์แจ้งเตือนภัย

ที่มา : เอกสารแนะนำศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

บทเรียนสำคัญของเหตุการณ์สึนามิครั้งนี้

เป็นบทเรียนในด้านวิชาการที่สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังต้องปรับปรุงการศึกษาทางด้านธรณีวิทยาอีกมาก รวมถึงการยังต้องมุ่งเน้นการศึกษาค้นคว้าด้านภัยธรรมชาติ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อภูมิภาคนี้มากขึ้นเรื่อยๆ อีกด้วย โดยการเรียนการสอนวิชาธรณีวิทยาปัจจุบัน ยังไม่ได้สอนให้ค้นคว้าวิจัยมากนัก โดยเฉพาะเรื่องแผ่นดินไหว ซึ่งนักธรณีวิทยาต้องไปศึกษารอยเลื่อนต่างๆ อย่างละเอียด ว่าแต่ละปีเลื่อนเท่าไร เลื่อนอย่างไร

อย่างไรก็ตาม หลังเหตุการณ์สึนามิ ทำให้ประเทศไทยมีนักวิทยาศาสตร์ นักธรณีวิทยาที่สนใจเรื่องนี้เพิ่มขึ้นมา นักวิทยาศาสตร์ นักธรณีวิทยาเก่งๆ ที่อยู่ในมหาวิทยาลัย ตอนนี

หลายท่านหันมาศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง ที่สำคัญ รัฐบาลยังจำเป็นต้องนำเรื่องภัยพิบัติและเรื่องภัยธรรมชาติต่างๆ บรรจู่ไว้ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการด้วย

“ต้องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องพวกนี้ตั้งแต่เด็กขึ้นไปเลย แบบเด็กอายุ 11 ขวบชาวอังกฤษ ชื่อ ทิลลี สมิธ ที่เห็นน้ำลด แล้วเป็นคนตะโกนว่าสึนามิมา แล้วช่วยชีวิตคนไว้ 100 กว่าคน แล้วเพิ่งเรียนมาเลย ภูมิศาสตร์เรื่องสึนามิจากโรงเรียนในประเทศของเค้า ของไทยอาจเริ่มในเบื้องต้นที่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายหรือมัธยมศึกษาตอนต้น หากมีผู้ต้องการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จึงไปเรียนรู้อย่างลึกซึ้งในระดับมหาวิทยาลัย”

ระบบเตือนภัยล่วงหน้า : เตือนภัยธรรมชาติทุกระเบียง

สำหรับความคืบหน้าของระบบเตือนภัยล่วงหน้า นั้น ในส่วนของคณะกรรมการการศึกษาาระบบเตือนภัยล่วงหน้า ได้กำหนดแผนการทำงานไว้อย่างละเอียด โดยมีแนวคิดหลักของแผนอยู่ 2 ประการคือ **ต้องมีบุคลากรที่มีความพร้อม และมีเครื่องมือในการตรวจวัดการเกิดภัยธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ**

“ถ้าไม่มีเครื่องมือที่ดีพอ ไม่มีบุคลากรที่มีความสามารถ ก็ไม่สามารถที่จะป้องกันภัยธรรมชาติได้ ไม่สามารถจะเตือนกันได้ เพราะภัยธรรมชาติบางชนิดเราป้องกันได้ เตือนได้ อย่างขณะนี้ พายุจะเข้า น้ำจะท่วม สามารถเตือนกันได้ ไม่ควรจะปล่อยให้มีการเกิดน้ำท่วม มีความเสียหายเลย น้ำต้องไม่ท่วม เชียงใหม่ น้ำต้องไม่ท่วมสุโขทัย คนต้องไม่ตาย”

ทั้งนี้ ระบบเตือนภัยของศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาตินั้นจะเป็นระบบที่จะเตือนภัยธรรมชาติได้ในทุกเรื่อง ไม่ใช่เฉพาะสึนามิเพียงเรื่องเดียว เพราะประเทศไทยมีโอกาสเกิดอุทกภัยและวาตภัยบ่อยกว่า และมีผลกระทบต่อประเทศไทย

มากกว่าสึนามิ สึนามิประมาณ 50 ปี 80 ปี หรือ 100 ปี จะเกิดสักครั้ง แต่อุทกภัยและวาตภัยมีโอกาสเกิดขึ้นได้ทุกปี มีผู้เสียชีวิตหรือทรัพย์สินเสียหายทุกปี เช่น น้ำท่วมที่จังหวัดเชียงใหม่เพียงแค่ 2 วันหมด ก็ส่งผลให้เกิดความเสียหายได้หลายสิบล้านบาท

ขณะนี้ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติที่จังหวัดปทุมธานีเกือบเสร็จสมบูรณ์แล้ว มีรูปแบบการบริหารจัดการในรูปแบบเป็นองค์กรอิสระ ขึ้นอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรี โดยบุคลากรจะคัดเลือกและรับใหม่ทั้งหมด ซึ่งได้รับอนุมัติอัตราค่าจ้างรวมทั้งได้รับงบประมาณเรียบร้อยแล้ว โดยเฉพาะงบประมาณสำหรับจัดซื้อเครื่องมือต่างๆ และงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร

นอกจากนี้ ในส่วนของเรื่องเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์ฯ มีความพร้อมค่อนข้างมาก สามารถเชื่อมกับพื้นที่ต่างๆ ผ่านระบบดาวเทียมพื้นที่ที่มีเสารับดาวเทียมสัญญาณเตือนภัย ขณะนี้อยู่ระหว่างการติดตั้ง รวมทั้งหมด 62 ต้นใน 6 จังหวัดฝั่งอันดามัน และมีหอเตือนภัยที่สามารถกระจายข่าวไปในแต่ละพื้นที่ได้

ระบบการติดตั้งหอกระจายข่าว

1. สถานีควบคุมและส่งข้อมูลตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร มีระบบเชื่อมโยงรับข้อมูลการเตือนภัยกับหน่วยงานที่ทำการตรวจวัดข้อมูลการเกิดภัยธรรมชาติทุกแห่ง
2. ในบริเวณพื้นที่เสี่ยงภัย เป็นหอสูงประมาณ 20 – 30 เมตร สร้างด้วยวัสดุคอนกรีตเสริมเหล็กหรือโครงสร้างเหล็กกันสนิม ตั้งอยู่รากฐานที่มั่นคงแข็งแรง ตัวหอจะต้องสามารถทนแรงลมได้สูงถึง 120 กม./ชั่วโมง และสามารถทนต่อแรงกระแทกของคลื่นได้เป็นอย่างดี
3. อุปกรณ์ที่ติดตั้งบนหอกระจายข่าว ประกอบด้วย ระบบเครื่องรับสัญญาณวิทยุ (ระบบดิจิตอล) ที่จะรับสัญญาณวิทยุจากสถานีส่งข้อมูลจากกรุงเทพมหานคร ผ่านระบบโทรคมนาคม (ดาวเทียม) ช่วงบนของหอกระจายข่าวมีระบบกระจายเสียง (ลำโพงหลายตัวเรียงกันหันหน้าไปในทิศทางที่ต้องการให้ผู้ฟังได้ยินชัดเจน) ระบบกระจายเสียงจะมีพลังงานเสียงส่งออกโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 120 dB (สามารถได้ยินในรัศมี 1 กิโลเมตร) พลังที่ใช้จะป้อนระบบการทำงานทั้งหมดบนหอกระจายข่าวเป็นพลังงานจากแบตเตอรี่ ซึ่งมีการเติมพลังงานด้วยระบบโซล่าเซลล์ (พลังงานแสงอาทิตย์) ไม่ต้องมีบุคลากรในการควบคุมการทำงานของหอกระจายข่าว บนหอกระจายข่าว อาจมีการติดตั้งติดตั้งสัญญาณเตือนภัย เป็นระบบไฟสีได้อีกด้วย

ที่มา : เอกสารแนะนำศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

แผนการรับมือและอพยพ : ยังต้องมีการปรับปรุง

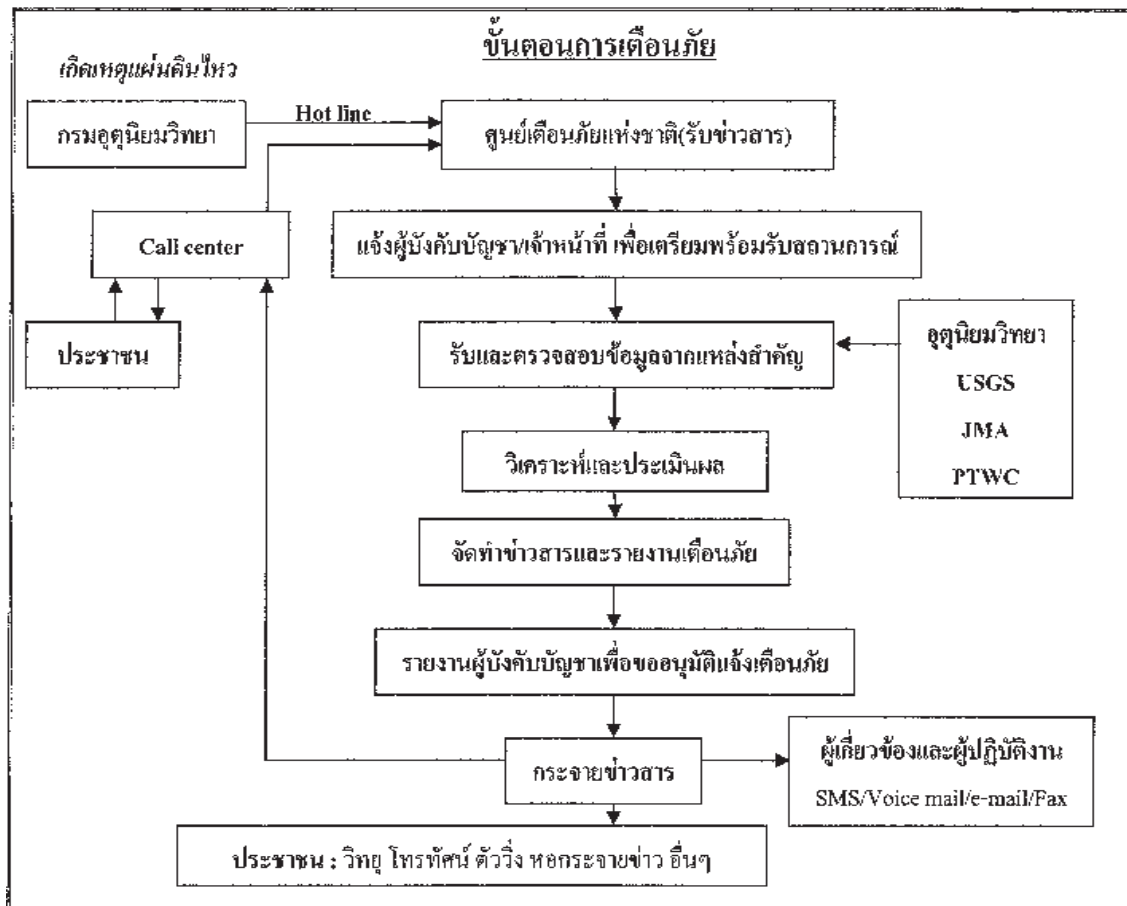
เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้น จะมีเสียงหวดดังออกไปไกลประมาณหนึ่งพันห้าร้อยเมตร และมีเสียงพูดว่า ท่านกำลังได้รับการเตือนภัย เป็นการเตือนภัยเรื่องอะไร เช่น คลื่นลมแรง น้ำทะเลสูง คาดว่าจะเกิดสึนามิ ห้ามออกจากฝั่ง และบนบกจะต้องมีวิธีการเตรียมตัวจะรับมืออย่างไร มีหลาย ภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น นอร์เวย์

อย่างไรก็ตาม แม้ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติจะมีความพร้อมพอสมควรแล้ว แต่ยังต้องปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเรื่องแผนการรับมือเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นมาจริงๆ

“ขนาดแค่ซ้อมหนีภัย ยังมีรถออกมาชนกันตายไปหลายศพ เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยธรรมชาติ ไม่รู้ว่าจะอพยพคนไปที่ไหน ไม่มีช่อง

ทางหนีที่ชัดเจน อย่างสึนามิต้องหนีห่างออกไป 200 – 300 เมตร สูงแค่ 15 เมตรก็ปลอดภัยแล้ว ไม่จำเป็นต้องขึ้นไปอยู่ที่เนินเขา 30-40 เมตร แต่บางคนไม่รู้หนีไปอยู่จนผู้ว่าฯ ห่างไป 30 กิโลเมตร รถติดเป็นทางยาว คือเรายังไม่ให้ความรู้เพียงพอ ไม่มีระบบคนที่นำคนไปสู่พื้นที่ปลอดภัย”

ที่มา : เอกสารแนะนำศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ

ต้องสร้างบุคลากรที่มีความสามารถที่หลากหลาย

ขณะเดียวกัน ด้านการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เป็นเรื่องจำเป็นอีกเรื่องที่จะช่วยให้ระบบการเตือนภัยพิบัติมีความหลากหลาย และช่วยแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้คลี่คลายลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่เป็น specialize ในหลายๆ สาขา ทั้งด้านแผ่นดินไหว ด้านคลื่นสึนามิ อุศุนิยมวิทยา ชลประทาน ด้านไฟฟ้า ฝนแล้ง

รวมถึงภัยธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อกร เกษตร เช่น พืชภัยทางแมลง วัชพืช หรือแม้กระทั่งต้องมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านมลภาวะ อันเกิดจากอุบัติเหตุต่างๆ เช่น น้ำมันจำนวนมาก ที่ไหลลงทะเลหรือขึ้นสู่ชายหาด จากการที่เรือบรรทุกน้ำมันชนกัน

งบประมาณสนับสนุนการจัดซื้ออุปกรณ์ และการบริหารจัดการเป็นสิ่งจำเป็น

ทุกฝ่ายต้องระลึกอยู่เสมอว่า การป้องกันภัยพิบัติจะขาดเครื่องมือตรวจวัดที่มีประสิทธิภาพไปไม่ได้ ซึ่งเครื่องมือและระบบที่ดี อาจต้องใช้งบประมาณในการไปซื้อหามา มากกว่าปกติ แต่ผลดีในระยะยาวจะคุ้มค่า และช่วยลดการสูญเสียได้เป็นจำนวนมาก

“ผมเก็บสถิติไว้ตลอดสมัยเป็นอธิบดีกรมอุตุฯ เวลาน้ำท่วมหรือพายุเข้าครั้งหนึ่ง งบประมาณของกรมอุตุฯ จะพุ่งสูงขึ้นมาก แต่ ถ้าปีนั้นไม่มีเหตุการณ์อะไรทางธรรมชาติ งบประมาณจะลดลงมาเท่าเดิม ซึ่งจะคิดอย่างนั้นไม่ได้ ต้องมีการวางแผนการขอและการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

รัฐบาลที่เป็นผู้อนุมัติงบประมาณฯ ก็ต้องมองถึงผลในระยะยาวเป็นสิ่งสำคัญ บางเรื่องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง แต่ลดความเสี่ยงและความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้มาก รัฐบาลต้องยอมจ่าย เช่น ถ้าให้งบประมาณปีละร้อยล้านบาท อาจช่วยลดความเสียหายได้พันล้านบาท แต่ถ้าให้สามสิบล้านบาท จะ

ทำให้ความเสียหายระยะยาวเป็นหมื่นๆ ล้านลดลงได้เรื่อยๆ ซึ่งคุ้มค่ากว่ากันมาก”

สิ่งจำเป็นอีกประการหนึ่งในการสร้างระบบเตือนภัยพิบัติที่มีประสิทธิภาพ คือเรื่องการบริหารจัดการ รัฐบาลจะต้องปรับปรุงระเบียบหรือกฎเกณฑ์ในบางข้อ ที่ทำให้การบริหารจัดการเกิดความคล่องตัวมากขึ้น รวมถึงการมอบอำนาจสั่งการหรืออำนาจตัดสินใจในบางอย่างแบบเบ็ดเสร็จ เพราะเรื่องภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ เป็นเรื่องฉุกเฉินและรอช้าไม่ได้

บทสรุป

นายสมิทธ ยังกล่าวทิ้งท้ายว่า เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นของการสร้างระบบเตือนภัยของประเทศไทยให้มีความเป็นสากลและมีมาตรฐาน ซึ่งจากการทุ่มเททำงานของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้หลายประเทศให้การยอมรับ

อาทิ เมื่อครั้งเกิดพายุเฮอริเคนที่มลรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา ทางสหรัฐอเมริกา ยังได้ประสานมาขอคำแนะนำจากทางศูนย์ของเรา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่น่าภูมิใจ และยืนยันได้ในระดับหนึ่งว่า ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับหนึ่งแล้วในการรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

♦♦♦♦♦

1 สีนามิกับการช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้ประสบภัยของภาครัฐ¹

สภาพความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยของคลื่น “สินามิ” ที่เกิดขึ้นในหลายประเทศในครั้งนี้ นับว่าเป็นการสูญเสียอย่างมหาศาลของเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพิจารณาด้านผู้เสียชีวิตที่มีจำนวนพุ่งสูงมากโดยประมาณไม่น้อยกว่า 2.3 แสนคน

ทั้งนี้ ยังมีได้รวบรวมมูลค่าความเสียหายด้านทรัพย์สินของประชาชน อาทิ บ้านที่อยู่อาศัย เรือประมง รถยนต์พาหนะ สัตว์เลี้ยงต่างๆ ฯลฯ รวมทั้งมูลค่าความเสียหายด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ของแต่ละประเทศ เช่น อาคารที่ทำการของรัฐ ถนนหนทาง ระบบไฟฟ้า ประปา ท่าเทียบเรือ เหล่านี้ เป็นต้น

รายงานสถานการณ์การเกิดธรณีพิบัติภัยในครั้งนี้ สรุปได้ว่าเมื่อวันอาทิตย์ที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เวลา 07.58 น. (ตามเวลาท้องถิ่นในประเทศไทย) ได้เกิดแผ่นดินไหวมีศูนย์กลางอยู่บริเวณด้านตะวันตกของเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย หรือที่ละติจูด 3.4 องศาเหนือ ลองจิจูด 95.7 องศาตะวันออก ลึกลงไปในแผ่นดินประมาณ 40 กิโลเมตร มีขนาดความแรงประมาณ 9.3 ตามมาตราริคเตอร์

ส่งผลให้เกิดคลื่นใต้น้ำขนาดใหญ่ที่เรียกกันว่า “สินามิ” (Tsunami) เข้าถล่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน 6 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย รวมทั้งหมู่เกาะอาเงะห์ของประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ศรีลังกา พม่า อินเดีย หมู่เกาะมัลดีฟ ตลอดจนเกิดผลกระทบถึงประเทศโซมาเลียในทวีปแอฟริกาอีกด้วย ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินแก่ประเทศต่างๆ เป็นอย่างมาก

¹ เรียบเรียงจาก”เอกสารบทบาทสำนักนายกรัฐมนตรีกับการช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบธรณีพิบัติภัย “สินามิ” ของนายกิตติ อธิวิทย์ ที่ปรึกษา รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสุรนนท์ เวชชาชีวะ) และเอกสารเหตุการณ์ธรณีพิบัติจากคลื่นสินามิ กระทรวงวัฒนธรรม, ธันวาคม 2548

ความเสียหายในประเทศไทย

ในกรณีของประเทศไทย สภาพความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ระนอง ตรัง และสตูล ครอบคลุมพื้นที่จำนวน 25 อำเภอ/กิ่งอำเภอ 95 ตำบล และ 407 หมู่บ้าน นับว่ามีจำนวนมูลค่าค่อนข้างสูงมากเช่นกัน โดยเฉพาะความเสียหายจากผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และผู้สูญหาย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

จำนวนผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และผู้สูญหาย

- ผู้เสียชีวิตจำนวนทั้งสิ้น 5,395 คน แยกเป็นคนไทย 2,059 คน คนต่างชาติ 2,436 คน ไม่สามารถระบุได้ 900 คน ทั้งนี้ จังหวัดที่มีผู้เสียชีวิตมากที่สุด คือ จังหวัดพังงา 4,225 ราย รองลงมาจังหวัดกระบี่ 721 ราย ภูเก็ต 279 ราย ระนอง 159 ราย สตูล 6 ราย และตรัง 5 ราย
- ผู้บาดเจ็บจำนวนทั้งสิ้น 8,457 คน แยกเป็นคนไทย 6,065 คน และคนต่างชาติ 2,392 คน เป็นผู้บาดเจ็บจากจังหวัดพังงา 5,597 คน กระบี่ 1,376 คน ภูเก็ต 1,111 คน ระนอง 246 คน ตรัง 112 คน และสตูล 15 คน

- ผู้สูญหายจำนวนทั้งสิ้น 2,817 คน แยกเป็นคนไทย 1,921 คน และคนต่างชาติ 896 คน เป็นผู้สูญหายจากจังหวัดพังงา 1,655 คน ภูเก็ต 608 คน กระบี่ 544 คน ระนอง 9 คน และตรัง 1 คน

ราษฎรที่ประสบภัย มีจำนวนทั้งสิ้น 58,550 คน หรือ 12,017 ครอบครัว และบ้านเรือนราษฎรที่ได้รับความเสียหายรวมทั้งสิ้น 4,806 หลัง โดยแยกเป็นประเภทเสียหายทั้งหมด 3,302 หลัง และประเภทบ้านเรือนเสียหายบางส่วน 1,504 หลัง

เด็กกำพร้าที่บิดา หรือมารดา หรือผู้อุปการะเสียชีวิต มีจำนวนทั้งสิ้น 1,971 คน

ด้านการประกอบอาชีพ มีมูลค่าความเสียหายเบื้องต้นประมาณ 14,491.14 ล้านบาท (ไม่รวมมูลค่าด้านบ้าน/ที่อยู่อาศัย) ประกอบด้วย อาชีพประมง จำนวน 1,808.89 ล้านบาท ปศุสัตว์จำนวน 17.62 ล้านบาท การเกษตร จำนวน 6.62 ล้านบาท และสถานประกอบการ จำนวน 12,658.01 ล้านบาท

สรุปสถานการณ์คลื่นยักษ์ถล่ม

พื้นที่	เสียชีวิต				บาดเจ็บ				รับแจ้งสูญหาย			
	ไทย	ต่างชาติ	ไม่สามารถระบุ	รวม	ไทย	ต่างชาติ	ไม่สามารถระบุ	รวม	ไทย	ต่างชาติ	ไม่สามารถระบุ	รวม
ภูเก็ต	151	111	17	279	591	520	-	1,111	245	363	-	608
พังงา	1,389	2,114	722	4,225	4,344	1,253	-	5,597	1,352	303	-	1,655
กระบี่	357	203	161	721	808	568	-	1,376	314	230	-	544
ระนอง	153	6	-	159	215	31	-	246	9	-	-	9
ตรัง	3	2	-	5	92	20	-	112	1	-	-	1
สตูล	6	-	-	6	15	-	-	15	-	-	-	-
รวม	2,059	2,436	900	5,395	6,065	2,392	-	8,457	1,921	896	-	2,817

หมายเหตุ - ข้อมูลกรณีรับแจ้งสูญหายได้ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้น ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2548 โดยตัดรายชื่อแจ้งเข้าข้อ/กลับภูมิลำเนาเดิม/บาดเจ็บ/เสียชีวิต/พบตัว และรอการตรวจสอบข้อมูลจากสำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง ที่ศูนย์ TTVI สามารถตรวจพิสูจน์ยืนยันบุคคลผู้เสียชีวิตได้แล้ว เพื่อดำเนินการต่อไป

ที่มา : ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

แนวทางและมาตรการความช่วยเหลือของรัฐ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยในครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงจนก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมากในพื้นที่บริเวณ 6 จังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ดังข้อเท็จจริงที่ปรากฏข้างต้น รัฐบาลจึงได้วางแนวทางและมาตรการความช่วยเหลือ และฟื้นฟูผู้ประสบภัยตามลำดับ ดังนี้

การจัดตั้งกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อให้เงินบริจาคมาสมทบช่วยเหลือเพิ่มเติมนอกเหนือจากระเบียบทางราชการ โดยได้รับการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นประธานกรรมการ และต่อมารองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการ แทน โดยมีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นเลขานุการ

การแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ใน 6 จังหวัดภาคใต้ โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2548 ดังนี้

- มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องการพิจารณาให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการจ่ายเงินชดเชยแก่ผู้ประสบความเดือดร้อนในภาพรวมทั้งระบบ รวมตลอดถึงการก่อสร้างที่พักอาศัยให้แก่ประชาชน และงานโครงสร้างพื้นฐานและโยธาต่างๆ ที่เสียหาย

ดังนั้น รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการอีก 2 คณะ นอกเหนือจากการเป็นประธานกรรมการกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี ได้แก่

- ❖ คณะกรรมการอำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้ ซึ่งภายหลังได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 111/2548 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2548 เรื่องปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการฯ ชุดนี้ โดยมอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน

กรรมการแทน ทั้งนี้ คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้พิจารณาเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ อีก 14 คณะ เพื่อช่วยดำเนินการด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัย

- ❖ คณะกรรมการฟื้นฟูการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลอันดามัน เพื่อเสริมสร้างมาตรการฟื้นฟู และการสร้างความมั่นใจต่อการท่องเที่ยวของไทยให้มีมากยิ่งขึ้น

- มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบเรื่องการดำเนินการสร้างงานและฟื้นฟูอาชีพ โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการสร้างงานและฟื้นฟูอาชีพ

- มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบเรื่องการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเกิดธรณีพิบัติทั้งหมด โดยได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการศึกษาข้อเท็จจริงกรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยจากคลื่นใต้น้ำ

ผลการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือ

หากพิจารณาผลการดำเนินงานด้านการให้ความช่วยเหลือ และฟื้นฟูผู้ประสบภัย ทั้งที่เป็นประชาชนชาวไทย และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติภัย (Tsunami) นับตั้งแต่ต้นจวบจนถึงปัจจุบัน (ณ วันที่ 24 พฤศจิกายน 2548) โดยผ่านกลไกในรูปของคณะกรรมการชุดต่างๆ แล้วสามารถสรุปผลการใช้จ่ายเงินเพื่อการช่วยเหลือและฟื้นฟูใน 6 จังหวัดภาคใต้ ในภาพรวมโดยอาศัยข้อมูลจากศูนย์พัฒนาระบบและข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดังนี้

การใช้จ่ายเงินจากกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย สำนักนายกรัฐมนตรี เดิมกองทุนฯ มีเงินคงเหลืออยู่เพียงประมาณ 23 ล้านบาท แต่นับจากวันที่ 27 ธันวาคม 2547 ปรากฏว่าประชาชนทั่วประเทศได้ร่วมกันบริจาคเงินช่วยเหลือผ่านกองทุนฯ จนมียอดเงินบริจาคทั้งสิ้น 1,338,394,679.09 บาท

ขณะเดียวกันคณะกรรมการกองทุนฯ ได้เบิกจ่ายเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย รวมทั้งช่วยเหลือเร่งด่วนให้แก่จังหวัดและหน่วยงานต่างๆ ไปแล้ว จำนวน 711,833,453.10 บาท และผูกพันการจ่ายตามที่คณะกรรมการกองทุนฯ ได้มีมติอนุมัติให้เรียบร้อยแล้วอีกจำนวน 66,093,893.00 บาท ดังนั้น จึงยังคงเหลือ

เงินบริจาคการจัดสรรเพิ่มเติมอีกจำนวน 560,467,332.99 บาท

**การใช้จ่ายเงินจากงบกลางรายการเงิน
สำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น** คณะกรรมการ
อำนวยการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากกรณีพิบัติใน 6 จังหวัด
ภาคใต้ ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีภายใต้กรอบวงเงินงบ
ประมาณจากงบกลาง ปีงบประมาณ 2548

เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัย
จำนวนทั้งสิ้น 5,972,839,027.00 บาท โดยสำนักงบประมาณ
ได้อนุมัติการเบิกจ่ายให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามมติของ
คณะกรรมการอำนวยการฯ ไปแล้ว จำนวน 5,761,699,391.25 บาท

ทั้งนี้ ส่วนราชการต่างๆ ภายใต้คณะอนุกรรมการฯ ตาม
ที่คณะกรรมการอำนวยการฯ ได้แต่งตั้งขึ้น จำนวน 13 คณะ ได้
ทำการเบิกจ่ายเงินงบกลางเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปแล้ว
จำนวน 3,954,540,509.08 บาท หากรวมการเบิกจ่ายเงินกองทุนฯ
อีกจำนวน 301,660,648.78 บาท การเบิกจ่ายเงินเพื่อช่วยเหลือ
ผู้ประสบภัยจะเป็นจำนวนทั้งสิ้น 4,256,201,157.86 บาท หรือ
คิดเป็นร้อยละ 69.24 ของการอนุมัติเบิกจ่าย

ผู้ประสบภัย 460,853 ราย ได้รับความ ช่วยเหลือ

ผลการช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติภัยภายใต้
คณะอนุกรรมการฯ ทั้ง 13 คณะ ดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้
สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้จำนวน 460,853 ราย ทั้งนี้
สามารถแยกสรุปจำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือภายใต้
มาตรการต่างๆ ได้ ดังนี้

การช่วยเหลือในระยะเร่งด่วน ผู้ได้รับความช่วยเหลือ
มีจำนวน 284,948 ราย และได้เบิกจ่ายเงินแล้วจำนวนทั้งสิ้น
2,370,155,311.60 บาท ประกอบด้วย

- **การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ**
จำนวน 3,607 ราย เป็นจำนวนเงิน 75,458,517.79 บาท

- **การช่วยเหลือผู้ประสบภัย** ได้ดำเนินการช่วยเหลือ
แล้วจำนวน 162,689 ราย เป็นจำนวนเงิน 780,390,341.00
บาท

- **การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอาชีพประมง** ได้
ดำเนินการช่วยเหลือแล้วจำนวน 24,679 ราย เป็นจำนวนเงิน
523,591,575.00 บาท

- **การช่วยเหลือแก่ผู้ว่างงานจากการที่สถาน
ประกอบการได้รับความเสียหาย** โดยได้ดำเนินการช่วยเหลือ

แล้วจำนวน 60,268 ราย เป็นจำนวนเงิน 199,539,067.85 บาท

- **การช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย** ได้ดำเนินการ
ช่วยเหลือแล้วจำนวน 7,048 ราย เป็นจำนวนเงิน 138,095,691.02 บาท

- **การจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบภัย** ได้ดำเนินการ
ช่วยเหลือจัดหาที่พักอาศัยโดยการก่อสร้างบ้านพักถาวรให้แล้ว
จำนวน 1,945 ราย เป็นจำนวนเงิน 47,583,800.00 บาท

- **การช่วยเหลือเด็กนักเรียนที่ได้รับผลกระทบ** ได้
ดำเนินการช่วยเหลือแล้วจำนวน 24,712 ราย เป็นจำนวนเงิน
385,265,750.00 บาท

- **การพิจารณาสิทธิประโยชน์ตอบแทนข้าราชการ**
ได้ดำเนินการช่วยเหลือโดยการจ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษและ
สิทธิประโยชน์อื่นๆ ภายในวงเงิน 400 ล้านบาท ได้ช่วยเหลือ
แล้วเป็นจำนวนเงิน 217,988,819.00 บาท

- **การจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือและ
แก้ไขปัญหาจากกรณีพิบัติใน 6 จังหวัดภาคใต้** (โดย
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบงานในส่วนนี้) ได้
ช่วยเหลือแล้วเป็นจำนวนเงิน 2,241,750.00 บาท

การช่วยเหลือด้านอื่นๆ

- **การช่วยเหลือผู้ประกอบการรายใหญ่** โดยได้
อนุมัติสินเชื่อผ่านสถาบันการเงินต่างๆ ไปให้แล้วใน 3 ลักษณะ
คือ สินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรน (Soft Loan) สินเชื่อเพิ่มเติมของ
แต่ละสถาบันการเงิน และกองทุนรวมเพื่อร่วมลงทุน รวม
จำนวนทั้งสิ้น 7,232 ราย เป็นจำนวนเงิน 37,808,184,000.00 บาท

- **การช่วยเหลือในการบูรณะฟื้นฟู** ผู้ได้รับความ
ช่วยเหลือมีจำนวน 168,673 ราย และได้เบิกจ่ายเงินแล้วจำนวน
ทั้งสิ้น 1,693,750,626.84 บาท

● **การบูรณะฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานและโยธา** โดย
การให้ความช่วยเหลือในการซ่อมแซมถนน สะพาน การ
ปรับปรุงท่าเทียบเรือ ขุดลอกร่องน้ำ และอื่นๆ เป็นจำนวนเงิน
192,295,219.36 บาท

หน่วยงานภาครัฐให้การช่วยเหลือ ฟื้นฟู ผู้ประสบภัยพิบัติอย่างไร

สำหรับการให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ
เฉพาะหน้าของหน่วยงานภาครัฐที่ผ่านมา ปรากฏว่า นอกจาก
หน่วยงานสำนักนายกรัฐมนตรีที่ให้ความช่วยเหลือดังกล่าว
ข้างต้นแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่ให้ความช่วยเหลือที่สำคัญๆ
ดังนี้

กระทรวงกลาโหม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้สั่งการให้ทุกหน่วย
ที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหมเตรียมความพร้อม และให้การ
สนับสนุน กำลังพล ยานพาหนะ และยุทโธปกรณ์ได้ทันทีเมื่อได้
รับการร้องขอจากประชาชนและส่วนราชการพลเรือน โดย
ให้การสนับสนุนประชาชนและส่วนราชการพลเรือนในพื้นที่ด้วย
อากาศยานของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ และ
ให้ทุกหน่วยเริ่มปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 26 ธันวาคม พุทธศักราช 2547
เป็นต้นไป

กระทรวงมหาดไทย

ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นำเครื่องจักรกล
เรือท้องแบน เรือยาง รถยนต์กู้ภัยพร้อมกำลังเจ้าหน้าที่และ

ถุงยังชีพเข้าช่วยเหลือร่วมกับหน่วยราชการ กองทัพบก กองทัพเรือ
กองทัพอากาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภากาชาดไทย มูลนิธิ
เพื่อนพึ่ง(ภาฯ)ยามยาก มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์ ตลอดจนมูลนิธิอาสาสมัครเอกชน อปพร. ฯลฯ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือประสานงานที่ศูนย์ป้องกันและ
ปราบปรามประมงทะเลฯ จังหวัดกระบี่ และสถานีวิทยุชายฝั่ง
จังหวัดตรัง ภูเก็ต และระนอง เพื่อประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนภัย
และการให้ความช่วยเหลือ พร้อมทั้งจัดตั้งชุดช่วยเหลือทาง
ทะเลจำนวน 6 ชุด ทำการช่วยเหลือในเขตจังหวัดกระบี่ ตรัง พังงา
ภูเก็ต ระนอง และสตูล

สำนักฝนหลวงและการบินเกษตร ส่งเครื่องบินจำนวน 7
เครื่อง เพื่อปฏิบัติการบินในการอพยพประชาชนผู้ประสบภัยบน
เกาะต่างๆ ขนเครื่องยังชีพ และช่วยเหลือตามภารกิจที่จังหวัด
ร้องขอ

กระทรวงอุตสาหกรรม

ตั้งคณะทำงานช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยประสานงาน
กับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและโรงงานอุตสาหกรรม
ต่างๆ รับผิดชอบน้ำดื่ม อาหารแห้ง เครื่องกระป๋อง เครื่องนุ่งห่ม
อุปกรณ์ก่อสร้าง ฯลฯ ส่งไปให้ผู้ประสบภัยโดยความอนุเคราะห์
ของกองทัพอากาศในการขนส่ง

กระทรวงศึกษาธิการ

จัดให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ได้รับความ
เดือดร้อนใช้อาคาร สถานที่ของโรงเรียนเป็นที่พักชั่วคราว
และจัดให้นักศึกษา นักเรียน ให้การบริการอาหารและน้ำ
ตลอดจนเครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นแก่ผู้ประสบภัย นักศึกษาจาก
สถาบันราชภัฏทำหน้าที่ล่ามให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

กระทรวงสาธารณสุข

จัดชุดแพทย์ พยาบาล จากโรงพยาบาลในจังหวัดภาคใต้
ไปให้การรักษาพยาบาลร่วมกับโรงพยาบาลในพื้นที่ทันที และ
ต่อมาได้จัดชุดแพทย์ พยาบาล จากโรงพยาบาลต่างๆ ใน
กรุงเทพมหานครลงไปสมทบ

กระทรวงคมนาคม

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ระดมเรือชุด
เรือยาง และเรือเร็วทั้งของกรม และของเอกชน ออกตระเวน
ค้นหาผู้รอดชีวิตและผู้เสียชีวิตบริเวณเกาะต่างๆ ในพื้นที่
ประสบภัย แจกจ่ายเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้รอดชีวิตระหว่างลำ
เลียงเข้าฝั่ง

๖๖

แม้ว่าเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิจะเกิดขึ้น

ใน 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน

ของประเทศไทยเป็นครั้งแรก

แต่ก็ได้สร้างความสูญเสียอย่างมหาศาล

ทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทย

รวมถึงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วย

๖๖

จัดงานรำลึกครบรอบ 1 ปีสึนามิ

สำหรับการฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจ รวมทั้งการสร้าง ความเชื่อมั่นต่อการท่องเที่ยวให้ฟื้นคืนมานั้น ได้มีการดำเนินการกันมาอย่างต่อเนื่อง ล่าสุดรัฐบาลได้จัดงาน**ครบรอบ 1 ปี เหตุการณ์พิบัติภัยสึนามิ**ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรำลึกและไว้อาลัยแด่ผู้เสียชีวิต ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่อันดามัน ฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัยและเป็นการประชาสัมพันธ์ประเทศไทย

การจัดงานครั้งนี้ ได้มีการเชิญบุคคลสำคัญจากต่างประเทศที่ได้เดินทางมาช่วยเหลือผู้ประสบภัยและครอบครัวในประเทศไทยมาร่วมงานจำนวนมาก โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันดังกล่าวจะเน้นถึงการแสดงออกซึ่งน้ำใจไมตรีของคนไทย อาทิ การวางศิลาฤกษ์อนุสรณ์สถานเหตุการณ์ภัยพิบัติจากคลื่นสึนามิแห่งชาติที่จังหวัดพังงา การจุดโคมแสดงความไว้อาลัยแก่ผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บ พิธีทางศาสนา การจัดกิจกรรมเพื่อแสดงถึงศักยภาพและความพร้อมต่อการรับมือเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันที่อาจจะเกิดขึ้น และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อความปลอดภัย รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจ โดยได้จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียกความเชื่อมั่นกลับคืนมายังประเทศไทย อาทิ การแข่งขันกีฬา การแสดงศิลปวัฒนธรรม และการจัดขบวนพาเหรดเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิที่เกิดขึ้น เป็นต้น

สรุป

แม้ว่าเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิจะเกิดขึ้นใน 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยเป็นครั้งแรก แต่ก็ได้สร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวไทยรวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศด้วย

ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและขาดประสบการณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เป็นภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ประกอบกับทางราชการยังขาดระบบการเตรียมความพร้อมในเรื่องนี้ โดยเฉพาะการวางระบบการแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้มีเวลาเพียงพอในการอพยพหนีภัยได้ทัน ซึ่งจะเป็นการลดจำนวนการสูญเสียชีวิตได้อย่างมาก

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยที่เกิดขึ้นนี้ได้สร้างปัญหาความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัสแก่ประชาชนชาวไทยในพื้นที่ และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ดังนั้น **ในเบื้องต้นจึง**

เป็นภาระของรัฐบาลที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขเยียวยาและฟื้นฟูสถานการณ์ให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน พร้อมทั้งการสร้าง ความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งชาวต่างประเทศที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในระยะต่อไป

ดังนั้น รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้สำนักนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหน่วยงานกลาง ร่วมกับกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ในการจัดทำโครงการช่วยเหลือและฟื้นฟูผู้ประสบธรณีพิบัติภัยโดยผ่านกลไกคณะกรรมการชุดต่างๆ เพื่อพิจารณาอนุมัติค่าใช้จ่ายให้แก่แผนงาน/โครงการ ตามที่หน่วยงานต่างๆ นำเสนอ

โดยได้อาศัยงบประมาณจากแหล่งเงินทุนต่างๆ อาทิ งบกลางกองทุนเงินช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย เงินอุดหนุนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ รวมเป็นจำนวนเงินช่วยเหลือไม่น้อยกว่า 10,000 ล้านบาท (ทั้งนี้ยังไม่นับรวมสินเชื่อที่ให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการรายใหญ่อีกจำนวน 59,500.00 ล้านบาท) ซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนจำนวนไม่น้อยกว่า 500,000 ราย

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อไป คือ **หน่วยงานต่างๆ ต้องเร่งดำเนินแผนงาน/โครงการต่างๆ เหล่านี้ให้เสร็จเรียบร้อยโดยเร็ว ทั้งนี้ เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากแผนงาน/โครงการ ดังกล่าวสามารถตกถึงมือประชาชนที่เดือดร้อนในพื้นที่อย่างแท้จริง ครบถ้วน และทั่วถึง ทั้งนี้ โดยไม่เกิดปัญหาในเรื่องความซ้ำซ้อนด้วย**

♦♦♦♦♦

● **พัฒนาเมืองภูเก็ตเป็น ICT City** เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสนับสนุนภาคเอกชนอย่างจริงจังในการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศและธุรกิจเกี่ยวเนื่องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาฐานการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก

● **ขยายฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมูลค่าสูง** เช่น หอยเป๋าฮื้อ ปลาเก๋า ปลิงทะเล ทั้งเพื่อการส่งออก และการป้อนตลาดการบริโภคของภูเก็ตโดยเฉพาะโรงแรมและภัตตาคารชั้นนำเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเป็น “ครัวอันดามัน”

● **สนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตสัตว์น้ำจากทะเล** โดยเฉพาะปลาทูน่า ซึ่งนำขึ้นเทียบท่าในพื้นที่เพื่อส่งออก

● **ส่งเสริมการใช้สนามบินนานาชาติภูเก็ตและกระบี่ และท่า**

เทียบเรือระหว่างประเทศที่ภูเก็ต เป็นช่องทางการส่งออกสินค้าทั้งที่ผลิตในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงไปสู่ตลาดต่างประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทการเป็นประตูเชื่อมโยงเศรษฐกิจสู่นานาชาติ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นและระบบ Logistics สนับสนุน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาฐานการผลิตพลังงาน ไบโอดีเซล

● **เพิ่มบทบาทศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมันกระบี่ในการวิจัยและพัฒนา (R&D)** ปาล์มน้ำมันอย่างครบวงจร เพื่อเป็นศูนย์ความรู้ด้านวิชาการและเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมัน

● **จัดตั้งโรงงานการผลิตและคลังน้ำมันไบโอดีเซล** โดยการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและอุตสาหกรรมไบโอดีเซลทั้งในลักษณะอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และการสนับสนุนการก่อสร้างโรงงานไบโอดีเซล

แก่ชุมชนสหกรณ์ชาวสวนปาล์ม เพื่อสร้างฐานการผลิตไบโอดีเซลของประเทศขึ้นในภาคใต้โดยมีศูนย์กลางที่จังหวัดกระบี่

● **พัฒนาด้าน Logistics** สนับสนุนการเป็น “ศูนย์กลางการพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมัน และฐานการผลิต ไบโอดีเซล” ด้วยการพัฒนากำลังคนในสาขาที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเพียงพอความต้องการ การเพิ่มมาตรฐานโครงข่ายการคมนาคมขนส่งเชื่อมสู่แหล่งผลิตปาล์มน้ำมันและการเชื่อมโยงสู่ตลาดผลผลิตไบโอดีเซล การพัฒนาแหล่งน้ำและปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นอื่น ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมอย่างยั่งยืน

● **เร่งพัฒนาที่อยู่อาศัยตามโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยและการจัดให้กลุ่มผู้ได้รับความ**

เดือดร้อนได้เข้าอยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นระบบ

● **พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ (Demand-driven)** โดยการฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับให้มีความชำนาญในการให้บริการและด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีผู้สมัครและหลักสูตรระยะสั้น

● **พัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและการผลิตพลังงานไบโอดีเซล** ด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านปาล์มน้ำมันทั้งในสถาบันระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

● **รณรงค์เพื่อสร้างสังคมน่าอยู่** มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีอัธยาศัยดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี (Hospitality and Courtesy) มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดพังงา ในวันที่ 5-6 กันยายน 2548 ได้เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน และเห็นชอบโครงการพัฒนาระยะเร่งด่วนจำนวน 5

โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบกและทางทะเล รวม 2 โครงการ

โครงการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเกาะพีพี ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ โครงการวางรากฐานการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปาล์มน้ำมันและศูนย์กลางการผลิตพลังงานไบโอดีเซล รวม 2 โครงการ

และโครงการระยะปานกลาง 3 โครงการประกอบด้วย โครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ตซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในกิจการเสริมด้านบริการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์ประชุมนานาชาติ Marina ฯลฯ โครงการพัฒนาถนนช่วงพังงา - กระบี่- ตะกั่วป่า เป็น 4 ช่องทางจราจร และโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำจากเขื่อนรัชชประภาหรือแหล่งน้ำอื่นมาใช้ในกลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน

สิ่งที่ต้องทำต่อไป

หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงบประมาณ เพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ มีการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานระดับกระทรวง กรม ท้องถิ่น จังหวัด และประชาชนในพื้นที่

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จะติดตามความก้าวหน้าโครงการ ดังกล่าวเป็นระยะๆ เพื่อผลักดันโครงการให้บังเกิดผลทางปฏิบัติต่อไป

บทสรุป

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันจะเป็นกรอบในการพัฒนาพื้นที่ทั้งด้านการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ และการพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพของพื้นที่โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาให้พื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดมีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในกรอบของยุทธศาสตร์ยังได้วางแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมจุดยืนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจ เช่น การเป็นศูนย์กลางธุรกิจ ศูนย์ประชุมนานาชาติ การเป็น ICT City การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Marina การขยายฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมูลค่าสูง การเป็นฐานการผลิตพลังงานไบโอดีเซลของประเทศ เป็นต้น

ถ้าหากกลุ่มจังหวัดสามารถร่วมกันผลักดันการดำเนินแผนงานโครงการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันสามารถพัฒนาสู่สากลเป็นที่ยอมรับในด้านการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

♦♦♦♦♦

พิสูจน์ศพสึนามิ ให้เฮโรกับสังคมไทย

แพทยหญิง คุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์
รักษาการผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

“การตรวจพิสูจน์ศพหรือยืนยันตัวบุคคล” นับเป็นภารกิจเร่งด่วนที่สำคัญประการหนึ่งของการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัย “สึนามิ” เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ที่ผ่านมา เนื่องจากมีผู้เสียชีวิตจำนวนกว่า 5,000 ราย ซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่ต้องการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลว่าผู้เสียชีวิตคือ “ใคร” เพื่อญาติพี่น้องจะได้นำผู้เสียชีวิตเหล่านี้ไปประกอบกิจทางศาสนาของตนอย่างถูกต้องต่อไป

แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รักษาการผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ นับเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการตรวจพิสูจน์ยืนยันบุคคลที่เสียชีวิตจากเหตุการณ์ภัยพิบัติในครั้งนี้ ท่านได้กรุณาเล่าภารกิจของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับนิติวิทยาศาสตร์ในด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลมาใช้ในการพิสูจน์ศพ การบริหารจัดการ และปัญหาอุปสรรคการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์เพื่อเป็นบทเรียนแก่สังคมไทยอย่างน่าสนใจ ดังนี้

ภารกิจของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

เมื่อเกิดกรณีพิบัติภัย “สึนามิ” ปีที่แล้ว แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ฯ ร่วมกับคณะแพทย์นิติเวช นักนิติวิทยาศาสตร์และเจ้าพนักงานธุรการของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กระทรวงยุติธรรม ได้เดินทางไปปฏิบัติงานเกี่ยวกับการชันสูตรศพ และพิสูจน์บุคคลผู้เสียชีวิตเนื่องจากเหตุการณ์พิบัติจากคลื่นสึนามิ และตั้งศูนย์ปฏิบัติงาน ณ วัดย่านยาว จังหวัดพังงา

โดยมีภารกิจดำเนินการชันสูตรศพและพิสูจน์ศพ การจัดเก็บสารพันธุกรรมจากศพและจากญาติของผู้เสียชีวิต การ

ออกใบรับรองการตายให้แก่ญาติผู้เสียชีวิต เพื่อให้ญาติมารับศพไปบำเพ็ญกุศล ประสานงานกับศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศการค้นหาข้อมูล ในกรณีที่มีญาติมาตรวจสอบศพ

รวมทั้งประสานงานพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรอำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาในการจัดทำรายงานของพนักงานสอบสวน ประสานงานกับมหาวิทยาลัย และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต่างๆ ในการจัดทีมแพทย์ และเจ้าหน้าที่ช่วยปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น การชันสูตร การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้เสียชีวิตในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยได้รับ

ความร่วมมือจากอาสาสมัครช่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนในด้านการบริจาควัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน

สำหรับสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานให้ความช่วยเหลือแก่ญาติผู้เสียชีวิตทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศในการตรวจพิสูจน์ DNA การพิสูจน์บุคคลสูญหาย โดยได้รับความร่วมมือจากอาสาสมัครภาคเอกชนและจากกองการต่างประเทศ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ได้ยุติภารกิจเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2548 และส่งมอบศพให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับไปดำเนินการต่อไป

“บทบาทของนิติวิทยาศาสตร์ในครั้งนี้คือ การพิสูจน์บุคคลเป็นภารกิจหลักโดยเรื่องแรกที่ต้องทำ คือการสร้างระบบเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุเท่าที่มีอยู่ เรื่องที่สองการจัดตั้งศูนย์พิสูจน์ศพและกำหนดนโยบายว่าจะทำอย่างไรในสถานการณ์เร่งด่วน และเรื่องที่สาม การเร่งตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ศพ โดยศูนย์เฉพาะกิจที่ตั้งขึ้น จะต้องทำงานเกี่ยวกับการทำความสะอาดเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เสียชีวิตไปพร้อมๆกัน เพื่อที่จะได้หาคนว่าผู้เสียชีวิตคือใคร”

นิติวิทยาศาสตร์(Forensic Science)เป็นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิชาการทางด้านต่างๆผนวกเข้ากับการบังคับใช้ทางกฎหมาย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียหาย และผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนา ทางด้านการตรวจวิเคราะห์ต่างๆดังกล่าข้างต้น รวมถึงการนำเอานิติวิทยาศาสตร์นี้ มาส่งเสริมกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ ซึ่งจะส่งผลอย่างดียิ่งต่อประชาชนคนไทยในท้ายที่สุด

การนำเอานิติวิทยาศาสตร์มาใช้โดยทั่วไป จะใช้วิธีการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการถ่ายรูป ตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า ตรวจเอกสาร เช่น ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน ตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืนของกลาง ส่วนวิธีการตรวจทางเคมี เช่น ตรวจวิเคราะห์องค์ประกอบทางเคมีของสารต่างๆ การตรวจทางฟิสิกส์ เช่น ตรวจร่องรอยการเฉี่ยวชนรถ และการตรวจทางชีววิทยา เช่น ตรวจเส้นผม เลือด อสุจิ สำหรับการตรวจทางนิติเวช ได้แก่ งานนิติพยาธิ งานนิติวิทยา งานชีวเคมี งานพิสูจน์บุคคล และงานภาพการแพทย์

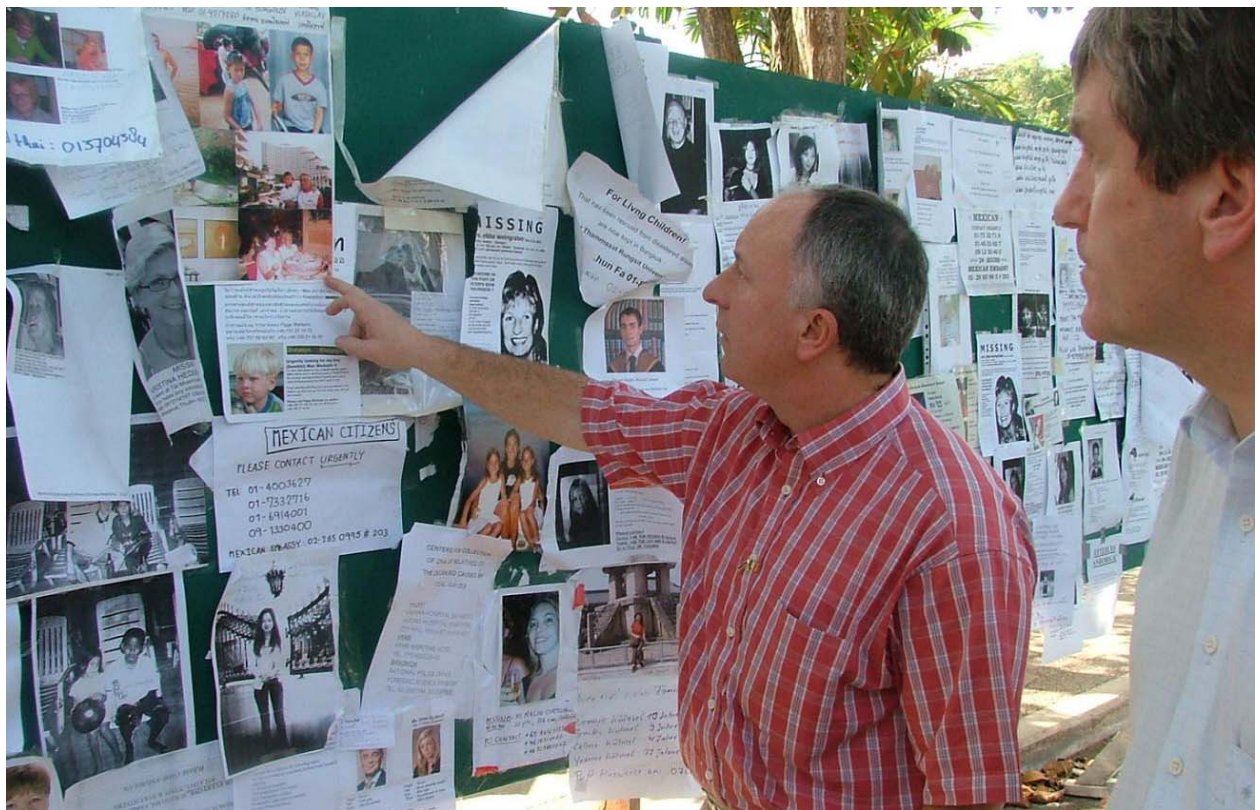
การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉิน : ขาดการวางแผน

หลังจากการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของผู้ที่เสียชีวิตกว่า 5,000 ราย จากกรณีพิบัติภัยของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมา คุณหมอมพรทิพย์ ได้กล่าวสรุปบทเรียนของการออกไปปฏิบัติงานในครั้งนั้นว่า **ประเทศไทยไม่มีแผน ไม่มีความรู้ในการจัดการช่วยเหลือคนที่รอดชีวิตไว้ที่อยู่อาศัย การดูแลศพและสัตว์เลี้ยง ในกรณีฉุกเฉินที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างเป็นระบบ**

กระทรวงสาธารณสุขมีแผนเฉพาะอพยพผู้บาดเจ็บ หรือการดูแลผู้ที่เจ็บ ไม่มีใครทำแผนเรื่องการบริหารจัดการเวลาที่มีคนตายมากๆ กระทรวงมหาดไทยก็ดูแลช่วยเหลือเฉพาะผู้ที่ถูกกระแทกจากภัยพิบัติ หากที่อยู่ หาบ้าน เท่านั้น

ต่างจากระบบการบริหารจัดการของต่างประเทศที่จะมีการวางแผนในการช่วยเหลือหมดทุกอย่างไว้ก่อน สำหรับช่วยเหลือคนที่รอดชีวิต ซึ่งจะมีทั้งคนเจ็บ และคนที่รอดชีวิตอยู่ กรณีศพนั้นก็ชัดเจน ส่วนสัตว์ก็คือ สัตว์ที่ติดอยู่ตามที่ต่างๆ นั้นเป็นการจัดการของต่างประเทศ

ทำให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับการค้นหาผู้เสียชีวิต การดูแลคนเจ็บป่วย การดูแลศพ และการจัดการเกี่ยวกับสถานที่อุปกรณ์ เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆ จึงเกิดความสับสน ขาดแคลนไม่เพียงพอ

“หมอได้พยายามบอกกับรัฐมนตรีมหาดไทยว่า ต้องประเมินให้ทราบสถานการณ์ก่อนว่าสิ้นนามีกระทบจังหวัดอะไรบ้าง ความรุนแรงตรงไหนมากจะได้จัดทีมถูก ใครจะดูแลเรื่องคนป่วย ใครจะดูแลเรื่องศพ ใครจะดูแลเรื่องช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเสียหาย แล้วพอลงไปถึงงานเรื่องศพใครจะดูแลที่เกิดเหตุ ใครจะดูแลเรื่องวัด

สรุปก็คือ ไม่มีนโยบายตรงนี้เลย ไม่มีใครเข้าใจว่าต้องวางแผนก่อน ดังจะเห็นได้จากการให้รัฐมนตรีดูรายจังหวัด อันนี้ผิดทำให้กระทรวงที่ไม่เกี่ยวกับมหาดไทย พอไปดูแลจังหวัดที่หนักที่สุด คือ จังหวัดพังงาหนักที่สุดเป็นรัฐมนตรีกระทรวงอื่นก็จะไม่สัมผัสผล

เรื่องใหญ่ก็คือ การบริหารจัดการกับสถานการณ์แบบนี้ ไม่สมควรที่จะออกมาตำหนิ คนเราทุกคนต้องประเมินตัวเอง จะเห็นได้ชัดว่านอกจากผู้ใหญ่ไม่รู้แล้วก็คือ ระบบการรองรับเวลาที่เจอปัญหา คือ ไม่มีทีมหลักที่ดูแลทั้งหมด ไม่รู้จะรายงานใคร รายงานแล้วก็ไม่แก้”

ปัญหาการประสานงาน

นอกจากนี้ประเทศยังขาดผู้ที่มีความเข้าใจในภาพรวมของการแก้ไขปัญหาหรือช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ ซึ่งระบบราชการที่เป็นอยู่ไม่เอื้อให้ทำเช่นนั้น ส่วนใหญ่แล้วจะให้แต่ละ

กระทรวงคิดแต่เรื่องของตัวเองไม่ก้าวข้ามกระทรวง ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน มีการทำงานที่แยกส่วนกัน ไม่สนับสนุนซึ่งกันและกัน รวมทั้งเกิดปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงานติดตามมา

“ปัญหาความไม่เข้าใจน่าจะมาจากการที่ประเทศเราไม่มีประสบการณ์ในด้านนี้ หรือเพราะว่าไม่มีใครสะท้อนเหตุการณ์ขึ้นมาบ้าง ทำให้เนื้องานไม่ออกว่าจะทำอย่างไร ซึ่งปัญหามี 2 จุด จุดแรกที่รัฐมนตรีไม่เข้าใจยังพอรับได้เพราะเป็นเรื่องเกินคาด แต่ปัญหาระหว่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์กับตำรวจแห่งชาตินั้นเป็นความเข้าใจผิดที่สนใจแต่เรื่องมาตรฐานและมีความแตกต่างในรายละเอียดการดำเนินงานของทั้ง 2 หน่วยงาน อีกทั้งไม่มีคำสั่งที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน จึงก่อให้เกิดปัญหาในเวลาต่อมาในการจัดทำฐานข้อมูลร่วมกัน

ยอมรับว่าในช่วงนั้นรายงานตรงต่อรัฐมนตรีมหาดไทยด้วยเข้าใจว่าท่านจะดูแลทั้งหมด แต่มารู้ในภายหลังว่า จังหวัดนี้เป็นท่าน.ร.ม.ต.สุวิทย์ คุณกิตติ ซึ่งร.ม.ต.สุวิทย์ฯ จะอยู่ที่เกาะพีพีมากกว่า อย่างนี้เป็นต้น คือ คล้ายๆ พังงาเป็นอีกส่วนหนึ่งเหมือนเป็นการทำงานแบบแยกส่วนกันไป

ผู้ใหญ่จากส่วนกลาง จากทุกๆ หน่วยงานขาดความเข้าใจที่จะพยายามเข้าไป แม้แต่กระทั่งวันที่สอง ก็เริ่มรู้แล้วว่า

ตรงยานยาวนี้เป็นฝรั่งทั้งนั้นเลย หมอมองว่าตรงนี้กระทรวงต่างประเทศต้องลงมา แต่พอมาที่พังงาก็ไปอยู่ที่ตัวจังหวัด ถามว่า คุณควรจะไปตั้งศูนย์ในวัดอะไรแบบนี้ ถ้าทุกๆ ส่วนเอางานเป็นที่ตั้ง หมอคิดว่าเขาเข้าใจ แต่เขาฟังคำสั่ง และไปมองว่าไม่ใช่หน้าที่ก็ถอยๆ ออกไป”

แนวทางการแก้ไข : ต้องมีการวางระบบที่ชัดเจน

ดังนั้น เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุดกับแผนงานในอนาคต สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาคือ จะต้องเลือกกระบวนว่า จะเอาระบบอะไร ซึ่งจากศึกษาวิจัยระบบของต่างประเทศหลายๆ ประเทศ เช่น อเมริกัน มี 3 ระบบ คือ ระบบของกรณีที่เกิดจาก nine one one กับ Oklahoma ถล่ม แล้วเป็นกรณีที่เขาตั้งขึ้นใหม่ คือ ฟีมา (Federal Emergency Management Assistance) อีกประเทศก็เป็น อังกฤษ ออสเตรเลีย

โดยระบบเหล่านี้จะมีการวางระบบไว้เลยว่า ศพจะทำอย่างไร คนไข้ทำอย่างไร และในส่วนการตรวจพิสูจน์ศพใครเป็นผู้ดูแลฯ ต้องนำกรณีตัวอย่างต่างๆ ทั้งหมดมารวบรวมไว้เพื่อให้ได้บทเรียน ในการป้องกันแก้ไขครั้งต่อไป

“มีการวางนโยบายในแต่ละงานที่ชัดเจนว่าจะเอาอย่างไร เน้นนอนคนเจ็บกระทรวงสาธารณสุขดูแล เป็นเจ้าภาพ ประสาน ทบวงมหาวิทยาลัยอะไรก็ว่าไป แต่เรื่องศพเนี่ยก ซึ่งจุดแรกของการบริหารจัดการคือ ต้องกำหนดก่อนว่าระบบของศพนี้จะเอาอย่างไร บางแห่งใช้ตำรวจเป็นคนจัดการอย่างเช่นประเทศ อังกฤษ และออสเตรเลีย บางแห่งตั้งใครดูแลก็ได้ อย่างเช่น ประเทศสหรัฐฯ ตั้งใครก็ได้ที่สามารถเข้าใจได้ทั้งหมด บางที่เป็นทหาร เป็นคุณหมอ หรือเป็นคุณหมอมทหาร เป็นต้น”

การประเมินสถานการณ์เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก

เรื่องที่ 2 คือ การประเมินสถานการณ์ให้ถูกต้อง เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะจะช่วยในการวางแผน การบริหารจัดการเป็นอย่างมาก ไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานมาก ซึ่งในกรณีเหตุการณ์สึนามิที่ผ่านมาพบว่า มีการประเมินสถานการณ์ไม่ออก ทำให้การวางแผนการบริหารจัดการไม่ถูก อย่างเช่นถ้าขึ้นเฮลิคอปเตอร์ดูตั้งแต่วันแรกๆ แถวเขาหลักเลย จะทำให้กำลังส่วนใหญ่จะต้องเข้าช่วยเหลือที่พังงาด่วน เพราะมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ไม่ใช่

จะจัดกระจายกันไป

นอกจากนี้ยังต้องมีการประเมินกันว่า จะตั้งศูนย์ชั้นสูงสุด ศพกันที่ไหน ใครจะเป็นผู้บริหารจัดการ กรณี “สึนามิ” การตั้งศูนย์ชั้นสูงสุดศพมีการเลือกผิดที่ เนื่องจากความไม่เข้าใจ โดยไปเลือกที่วัดยานยาว วัดบางม่วง ซึ่งผิดหลักคือสถานที่ไม่เหมาะสม สถานที่ที่ควรเลือกควรเป็นที่ปิด ไม่ใช่ที่เปิด ทำให้ทีมงานฯ ต้องมีการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ากันมาโดยตลอด

ต้องมีการเตรียมบุคคลากร

เรื่องที่ 3 คือ การเตรียมบุคคลากรซึ่งประเทศไทยยัง ไม่มีการเตรียมบุคคลากรในภาครัฐสำหรับการปฏิบัติงานกรณีเกิดพิบัติภัยร้ายแรงต่างๆ ที่มีผู้เสียชีวิตที่ต้องเข้าไปดูแลเป็นจำนวนมากอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพราะประเทศไทยไม่เคยเจอมหันตภัยที่ร้ายแรงมาก่อน ทำให้การช่วยเหลือ แก้ไขสถานการณ์เร่งด่วน ไม่สะดวก รวดเร็วเท่าที่ควร

“มีศพอยู่เป็นจำนวนมาก ต้องมีเวรยาม ต้องมีคนเข้าไปดูแล้ว เจ้าหน้าทีไหนหรือไม่ว่า ที่อยู่อยู่กันอย่างไร จะผลัดเวรยามอย่างไร ช่วงแรกที่เข้าไปเจอศพจำนวนมากอย่างนี้ เกิดข้อขัดข้องจะอย่างไร

ที่เห็นชัดคือ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่นไม่ยอมเข้าวัด ถ้าเจ้าหน้าที่กลัวศพ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการต่างประเทศก็ไม่เข้าวัดเพราะกลัวศพ ทำให้เกิดปัญหาการประสานงานขึ้น

ถ้าไม่มีบุคลากรทำงานเวรยามดูแลศพอย่างทั่วถึง งานจะไม่มีความก้าวหน้าได้ ในความเห็นของหมอเห็นว่า หน่วยงานทหารน่าจะมีความพร้อมมากที่สุดที่จะเข้ามาดูแลบริหารจัดการในเรื่องนี้”

ระบบการป้องกันเชื้อโรคต้องมี

การป้องกัน หรือ Protection หมายถึงการป้องกันเชื้อโรค ไม่มีใครกำหนดเรื่องความสะอาด ความปลอดภัยเลย ประเทศไทยโชคดีที่ไม่ใครเจ็บป่วย ไม่มีการตายจากการเกิดโรคระบาดกัน เนื่องจากได้สาร EM หรือ Effectiveness Microorganism ซึ่งปกติใช้ในเรื่องเกษตรกัน แต่ข้อดีของเชื้อนี้คือ ป้องกันการแพร่และเพิ่มของเชื้อโรคบางตัว แมลงวันไม่วางไข่ กลิ่นไม่เหม็น

อีกเรื่องหนึ่งเรื่อง Dry Ice หรือน้ำแข็งแห้ง ซึ่ง ปตท. ได้นำเอามาให้ใช้ โดยเอาน้ำแข็งแห้งไปวางบนถุงบรรจุศพ เพื่อ

รักษาสภาพศพให้มีความเย็นไว้ ตอนหลังๆนำมาสร้างเป็นปราสาท ทำให้กลายเป็นห้องเย็นที่รักษาสภาพศพได้ดี ผรั่งชอบ 2 เรื่องนี้มากในภูมิปัญญาของไทยที่คิดกันขึ้นมา ซึ่งใช้ในการป้องกันเชื้อโรคได้ดีพอสมควร โดยเฉพาะในสถานการณ์ฉุกเฉินเช่นนี้

นอกจากเรื่องสารป้องกันเชื้อโรคแล้ว**การกำหนดเขตพื้นที่ปลอดภัย**(Safety Zone) ยังเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ที่ผ่านมามีการกำหนดพื้นที่ที่กำหนดได้ยากมากมาก เนื่องจากใช้สถานที่วัดกัน เพราะความไม่เข้าใจ ทำให้การทำงานมีความยากลำบาก ซึ่งควรใช้สถานที่ค่อนข้างไกลจากชุมชนและเป็นพื้นที่ปิด ไม่ให้ใครเข้าออกได้ง่าย สิ่งสุดท้ายของการป้องกันที่ควรคำนึงถึงคือ **อุปกรณ์**สำหรับเจ้าหน้าที่ไม่ว่าจะเป็น เสื้อคลุม หมวก รองเท้า และอื่นๆ สำหรับใส่หรือทำงานป้องกันเชื้อโรคทุกคน

ระบบตรวจและค้นหาสถานที่เกิดเหตุ

สำหรับงานที่ 5 คือ **ระบบตรวจและค้นหาสถานที่เกิดเหตุ** ประเทศไทยขาดการจัดการเรื่องนี้อย่างมาก ในต่างประเทศเขาห้ามอาสาสมัครเข้า เพราะการทำเครื่องหมายศพเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะจะช่วยในการพิสูจน์บุคคลได้ดี

เรื่องนี้รู้ตั้งแต่วันแรกแต่ไม่รู้จะพูดกับใครต้องปล่อยเลยตามเลย อย่างเช่นศพนี้พบใกล้ๆโรงแรมโซฟิเทล ศพนี้ใกล้ๆโรงแรมอะไรก็ว่าไป แต่นี้เป็นลักษณะที่รถมูลนิธิไปพบศพก็ยกขึ้นรถไป มีที่ว่าง 1 ที่ ก็ยกศพ 1 ศพ มีที่ว่าง 3 ที่ ก็ยก 3 ศพ แล้วก็เล่นไป โดยไม่มีการบันทึกว่าพบศพที่ไหน เมื่อไร ไม่เป็นระบบ ไม่มีคนควบคุมระบบ

เพราะฉะนั้นระบบที่เกิดเหตุนี้ต้องใช้ **IT กับระบบ GPRRS เข้ามาช่วย** จะต้องวางระบบเลยว่าเมื่อพบศพที่ 1 ก็ Print เบอร์มาติด ล็อคแขน ล็อคข้อมือ แล้วบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ว่าศพนี้พบที่วัดไหน ระบบต่างประเทศจะมีบริษัทเข้าวางระบบไว้ให้เลย ส่วน GPRRS คือการกำหนดพื้นที่ที่พบศพ เบอร์นี้มาจากที่ใด จะทำให้ตรวจสอบที่มาของศพได้ง่ายขึ้น

งาน IT เป็นงานที่จำเป็นมากๆ การทำงานระยะแรกๆ ภาคเอกชนเช่น ปตท. ทศท. คอร์ปอเรชั่น เอไอเอส แบงค์กรุงเทพ ช่วยเรื่องนี้ได้มาก มาช่วยวางระบบ มาประมวลข้อมูลศพ ข้อมูลวัตถุพยาน ข้อมูลพิน รูปถ่ายต่างๆทำให้อยู่เรื่องเดียวกัน

การตั้งพิสูจน์ศพ : ต้องมีเจ้าภาพที่ชัดเจน

การตั้งศูนย์ชันสูตรศพตรงนี้สำคัญ หลักของการดำเนินงานมี 2 เรื่อง คือ **ไม่ต้องรีบชันสูตรศพ** ไม่ต้องรีบพิสูจน์บุคคล เพราะว่ามีจำนวนมาก สอง คือ ถ้าจะเลือก**ต้องเลือกพื้นที่ปิด** เพื่อให้การพิสูจน์ศพเป็นลักษณะนำศพเข้าหาผู้ตรวจพิสูจน์ จะได้รับการควบคุมต่อเนื่องในการตรวจอย่างเป็นระบบ

แต่ที่ผ่านมาการทำงานมีหลายทีมที่เข้าไปทำ ไม่มีเจ้าภาพที่ชัดเจน ทำให้พอหมดมาตรวจศพนี้เสร็จ เดินไปเดี๋ยวเดี๋ยวก็ลืมว่า เมื่อสักครู่หมดตรวจศพไหน จำไม่ได้ ทำนองเดียวกันประเดี๋ยวก็มีอีกทีมหนึ่ง คือ ทีมพิสูจน์ลายนิ้วมือ เดินเข้ามาแบบสุ่มตรวจเอาเอง เขาไม่ฟังระบบเรา กำหนดเบอร์ของเขาเอง บางทีหมดมาที่หลัง นึกว่าลายนิ้วมือนี่คือพวกตรวจพิสูจน์แล้วเลยไม่ตรวจ ก็ให้ห่อศพไป เลยตรวจแต่ลายนิ้วมือไม่ตรวจศพ ตรวจศพไม่ตรวจพิน ทำให้เกิดความสับสน ยากที่จะควบคุม เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ตามมาภายหลัง เป็นต้น

ศูนย์ตรวจทรัพย์สินสมบัติ ศูนย์ช่วยเหลือครอบครัว ต้องได้รับการพัฒนา

งานช่วยเหลือที่ควรมีการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นคือ **การตั้งศูนย์ตรวจทรัพย์สินสมบัติที่มากับศพ** ซึ่งศพบางคนมีเงินเป็นแสนๆ มีทอง มีแหวน ที่ผ่านมามีการทำตามมีตามเกิด เอาเงินบริจาคมาซื้อตู้เอกสารมาใส่ของมีค่าเหล่านี้ไว้ ต้องตั้งทีมถ่ายรูป โหลดลงไฟล์เป็นข้อมูล เป็นหลักฐาน ศูนย์ตรวจทรัพย์สินสมบัตินี้ จะช่วยเรื่องการพิสูจน์ศพทำงานได้ง่าย สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

“ต่างประเทศไม่ค่อยมีการกล่าวถึงปัญหาการเก็บทรัพย์สิน

สินเงินทองต่างๆจากศพผู้เสียชีวิตกันมากนัก เท่าที่สังเกต การเก็บทรัพย์สินเงินทองและของมีค่าที่ติดมากับศพ เจ้าหน้าที่ไทยและมูลนิธิต่างๆ ก็จะเก็บส่งคืนให้เจ้าของเป็นอย่างดี

ต่อจากเรื่องศูนย์ตรวจทรัพย์สินสมบัติ แล้ว ก็จะเป็นเรื่องการตั้ง**ศูนย์ช่วยเหลือครอบครัว** จุดนี้เป็นจุดที่มีปัญหามากเรื่องหนึ่ง เพราะเป็นจุดรวมที่เกี่ยวข้องกับญาติของผู้เสียชีวิต นับตั้งแต่เรื่องการติดต่อหาญาติ การให้ญาติเดินทางมารับศพ ให้ญาติที่อยู่นอกพื้นที่ที่มีลูกหลานมาทำงานที่ ภูเก็ต พังงา กระบี่จะให้เขาเหล่านั้นไปพักที่ไหนรวมทั้งการได้รับค่าชดเชยต่างๆ ต้องให้ศูนย์ช่วยเหลือครอบครัวนี้เข้ามาบริหารจัดการดูแลเป็นการเฉพาะ

ศูนย์ประสานงานสื่อและโลจิสติกส์ต้องมียางเป็นระบบ

เรื่องถัดมาที่มีความสำคัญพอกันคือ**ศูนย์ประสานงานสื่อ**ในพื้นที่ ซึ่งต้องการโฆษก ต้องการให้มีผู้มารับฟังสถานการณ์ต่างๆในพื้นที่ แล้วนำไปแถลงข่าว ชี้แจงได้อย่างรวดเร็ว ที่ผ่านมามีไม่มีเลย กลายเป็นว่าทุกคนจะวิ่งมาหาหมอต่างชาติบอกว่าพยายามประสานงานผ่านทางการไทย แต่ทางการไทยไม่สามารถให้ข้อมูลที่ชัดเจนได้ ทำให้เขาตอบญาติในต่างประเทศไม่ได้ ญาติต้องบินตรงมาเมืองไทย แล้วภาพที่เห็นคือมาตามหาหมอ ซึ่งอย่างนี้ไม่ถูกต้องใช่ไหม ควรมีคนทำหน้าที่ชี้แจงแทนหมอ ชี้แจงเรื่องต่างๆในพื้นที่ให้กับญาติพี่น้องของเขาเป็นการเฉพาะ

เรื่องสุดท้ายคือเรื่อง**โลจิสติกส์**หรือพลาธิการ สำคัญที่สุดในเรื่องนี้ไม่มีเหมือนกัน การบริจาคของมีมามากมาย แต่การจัดการว่าของเหล่านี้จะไปไหน อะไรไปที่ไหนบ้าง โลงศพมีมากเกินไป ไม่ได้ใช้ ยารักษาโรคก็มาที่วัด ซึ่งไม่ถูกต้องไปที่โรงพยาบาล คนที่มาทำงาน จะบินมาอย่างไร ใครไปรับไปส่ง จะกลับอย่างไรเป็นต้น เรื่องเหล่านี้จะต้องมีคนเข้าดูแลให้เป็นระบบ

น้ำใจและอาสาสมัคร : จุดเด่นของคนไทย

แม้ประเทศไทยจะไม่มีแผน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี แต่ในสถานการณ์วิกฤติที่ผ่านมา การช่วยเหลือ ค้นหาผู้เสียชีวิตและการพิสูจน์ศพของประเทศไทย ก็สามารถดำเนินการ

ให้ผ่านพ้นไปได้เป็นอย่างดี จนได้รับการกล่าวขานชื่นชม ประทับใจจากชาวต่างประเทศกันมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการมี**น้ำใจของชาวบ้าน** ซึ่งชาวต่างชาติบอกว่าประทับใจมากที่เห็นคนไทยปล่อยศพให้ฝรั่งใช้ เพราะตัวเขาแข็งแรงกว่าว่ายน้ำแข็งเป็นน้ำใจที่ช่วยเหลือโดยที่ไม่ได้หวังอะไรเลย หรือเห็นเขาลอยอยู่ในทะเลก็มีคนไปช่วยยกไปอุ้มเขาขึ้นมาจากทะเล เป็นต้น

เรื่องหนึ่งที่ชาวต่างชาติชื่นชมกันมากคือ **การมีน้ำใจเป็นอาสาสมัคร** การอุทิศกำลังกาย กำลังใจ ที่จะช่วยการค้นหาศพ ช่วยกันพิสูจน์ศพ รวมทั้งน้ำใจของคนไทยในเรื่อง**การบริจาค** คือ เมื่อมีผู้ประสบภัยพิบัติคนไทยก็จะช่วยกันในการบริจาคช่วยเหลือทุกด้านทั้งเรื่องเงิน เสื้อผ้า อาหาร และอื่นๆ โดยไม่ต้องใช้เงินจากงบประมาณของรัฐบาล ซึ่งชาวต่างประเทศชมมากเพราะประเทศของเขา การช่วยเหลือจะต้องใช้งบหลวงเท่านั้น

สรุป

ผลจากการเกิดธรณีพิบัติภัย **“สึนามิ”**ครั้งนี้ ทำให้สังคมไทยเห็นบทบาทความสำคัญของการนำ**นิติวิทยาศาสตร์**เข้ามาใช้ในกระบวนการพิสูจน์ศพจำนวนมากได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสะท้อนถึงภาพลักษณ์และเกียรติภูมิของประเทศว่า ประเทศไทยได้ใช้ความพยายามอย่างยิ่งการช่วยเหลือติดตามค้นหาผู้เสียชีวิต พิสูจน์ยืนยันศพ และเร่งรัดคืนให้กับญาติเพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่อไป รวมทั้งลักษณะ**ความมีน้ำใจและการเป็นอาสาสมัครของคนไทย** ซึ่งเป็นที่ชื่นชมและประทับใจแก่ชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก

นอกจากนี้ **แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์** ชี้ว่า ประเทศไทยควรมีการวางแผนและการบริหารจัดการในสถานการณ์เร่งด่วนหรือฉุกเฉิน นับตั้งแต่เรื่องของการวางแผนการประเมินสถานการณ์ การเตรียมบุคลากร การมีระบบป้องกันเชื้อโรค ระบบตรวจค้นหาสถานที่เกิดเหตุ การตั้งพิสูจน์ศพ การมีศูนย์ตรวจทรัพย์สินสมบัติ ศูนย์ช่วยเหลือครอบครัว ศูนย์ประสานงานสื่อในพื้นที่ และโลจิสติกส์ ที่ต้องมีการพัฒนากันอย่างเป็นระบบเพื่อให้ประเทศไทยมีความพร้อมต่อการช่วยเหลือ ค้นหาผู้เสียชีวิต การพิสูจน์ศพ ในสถานการณ์เร่งด่วนได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

♦♦♦♦♦

เดือดร้อนได้เข้าอยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว และเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นระบบ

● **พัฒนากำลังคนด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ (Demand-driven)** โดยการฝึกอบรมบุคลากรทุกระดับให้มีความชำนาญในการให้บริการและด้านภาษาต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีผู้สมัครและหลักสูตรระยะสั้น

● **พัฒนากำลังคนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมันและการผลิตพลังงานไบโอดีเซล** ด้วยการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้านปาล์มน้ำมันทั้งในสถาบันระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา

● **รณรงค์เพื่อสร้างสังคมน่าอยู่** มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีอัธยาศัยดี มีจิตใจโอบอ้อมอารี (Hospitality and Courtesy) มีค่านิยมและพฤติกรรมที่เหมาะสม มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกสาธารณะ

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดพังงา ในวันที่ 5-6 กันยายน 2548 ได้เห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน และเห็นชอบโครงการพัฒนาระยะเร่งด่วนจำนวน 5

โครงการ ได้แก่ โครงการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางบกและทางทะเล รวม 2 โครงการ

โครงการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเกาะพีพี ที่ได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ โครงการวางรากฐานการเป็นศูนย์กลางการพัฒนาปาล์มน้ำมันและศูนย์กลางการผลิตพลังงานไบโอดีเซล รวม 2 โครงการ

และโครงการระยะปานกลาง 3 โครงการประกอบด้วย โครงการพัฒนาอ่าวภูเก็ตซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนในกิจการเสริมด้านบริการท่องเที่ยว เช่น ศูนย์ประชุมนานาชาติ Marina ฯลฯ โครงการพัฒนาถนนช่วงพังงา - กระบี่- ตะกั่วป่า เป็น 4 ช่องทางจราจร และโครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำน้ำจากเขื่อนรัชชประภาหรือแหล่งน้ำอื่นมาใช้ในกลุ่มสามเหลี่ยมอันดามัน

สิ่งที่ต้องทำต่อไป

หน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงบประมาณ เพื่อให้โครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ มีการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานระดับกระทรวง กรม ท้องถิ่น จังหวัด และประชาชนในพื้นที่

ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จะติดตามความก้าวหน้าโครงการ ดังกล่าวเป็นระยะๆ เพื่อผลักดันโครงการให้บังเกิดผลทางปฏิบัติต่อไป

บทสรุป

ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันจะเป็นกรอบในการพัฒนาพื้นที่ทั้งด้านการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ และการพัฒนาเพื่อเสริมศักยภาพของพื้นที่โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาให้พื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดมีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยวระดับโลกอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามในกรอบของยุทธศาสตร์ยังได้วางแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมจุดยืนในด้านอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจ เช่น การเป็นศูนย์กลางธุรกิจ ศูนย์ประชุมนานาชาติ การเป็น ICT City การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ Marina การขยายฐานการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมูลค่าสูง การเป็นฐานการผลิตพลังงานไบโอดีเซลของประเทศ เป็นต้น

ถ้าหากกลุ่มจังหวัดสามารถร่วมกันผลักดันการดำเนินแผนงานโครงการภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้กลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันสามารถพัฒนาสู่สากลเป็นที่ยอมรับในด้านการท่องเที่ยวอย่างครบวงจรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

♦♦♦♦♦

สำเนา...

บาดแผลของคนในกลุ่มจังหวัดอันดามัน

ที่ต้องฟื้นฟู

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยได้ทำลายพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามันได้รับความเสียหายรวม 6 จังหวัด ประกอบด้วย ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล โดยก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตของประชาชนและนักท่องเที่ยวทรัพย์สิน ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันมาก

ผลของเหตุการณ์ดังกล่าว มิได้เพียงก่อให้เกิดความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สินในพื้นที่ประสบภัยเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อด้านสังคมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะด้านจิตใจ ความ

เจ็บปวดและทุกข์ทรมานจากการสูญเสียพ่อแม่ ลูก ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน ไปอย่างกะทันหัน การสูญเสียบ้านที่อยู่อาศัยและทรัพย์สินซึ่งบางคนถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัว

ปัญหาความหวาดกลัวคลื่นยักษ์ที่หลอกหลอนในจิตใจ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน บาดแผลในใจของคนเหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเยียวยา และดูแลให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดเป็นการเร่งด่วนและต่อเนื่องตลอดไป

วารสารเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงขอรวบรวมความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งด้านกายภาพและด้านจิตใจมานำเสนอดังต่อไปนี้

บ้านเรือนเสียหายอย่างหนัก

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีผลทำให้ประชาชนเดือดร้อนถึง 58,550 คน รวม 12,815 ครอบครัว บ้านเรือนราษฎรในพื้นที่ 6 จังหวัดได้รับความเสียหายครอบคลุมพื้นที่ 25 อำเภอ/กิ่งอำเภอ 95 ตำบล 407 หมู่บ้าน จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,806 หลัง แบ่งเป็นความเสียหาย

¹ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

บางส่วน 1,504 หลัง เสียหายทั้งหลัง 3,302 หลัง

โดยแยกเป็นบ้านเรือนในจังหวัด พังงา 2,508 หลัง ภูเก็ต 1,033 หลัง กระบี่ 658 หลัง ระนอง 335 หลัง ตรัง 190 หลัง และสตูล 82 หลัง นอกจากนี้ยังรวมถึงทรัพย์สินและเครื่องมือประกอบอาชีพอื่นๆ มีผลทำให้ราษฎรจำนวนมากไร้ที่อยู่อาศัย ขาดทรัพย์สินและเงินทุนในการดำรงชีพ

ชุมชนล้มละลายเป็นจำนวนมาก

นอกจากคลื่นยักษ์จะถล่มทำให้บ้านเรือนและทรัพย์สินเสียหายแล้ว ถ้าพิจารณาให้ลึกลงไปจะเห็นว่าเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายมากไปถึงการทำลายชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามัน

ซึ่งชุมชนที่ได้รับความเสียหายอย่างมาก คือบ้านเรือนพังเสียหายทั้งหมด ได้แก่ ชุมชนบ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอกะทู้ป่า จังหวัด

พังงา ซึ่งมีผู้อยู่อาศัยทั้งสิ้นประมาณ 1,600 ครอบครัว มีประชากรตามทะเบียนบ้าน 4,100 คน และมีประชากรนอกระบบซึ่งเป็นแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแรงงานชาวพม่าที่เข้ามาเป็นแรงงานในเรือประมงอีกประมาณ 1,500 คน โดยชุมชนบ้านน้ำเค็มได้รับความเสียหายทั้งชุมชน มีผู้เสียชีวิตและสูญหายกว่าครึ่งหนึ่งของชุมชน

นอกจากนี้ ยังมีชุมชนหรือหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมดอีกประมาณ 30 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบางเบน บ้านอ่าวเคย บ้านหน้านอก บ้านทะเลนอก บ้านทบเหนือ บ้านแพก้าพวน จังหวัดระนอง ชุมชน 4 หมู่บ้านบนเกาะระ เกาะพระทอง ชุมชน 4 หมู่บ้านบนเกาะคอเขา บ้านปากเตรียม บ้านน้ำเค็ม ชุมชน 2 หมู่บ้านบริเวณแหลมปะการัง ชุมชนในตำบลทับละมุ จังหวัดพังงา

ชุมชนมอแกนและอุรักลาไวย์ 3 ชุมชน บริเวณหาดราไวย์ สะบ่า และ

สิเหร่ จังหวัดภูเก็ต ชุมชนอุรักลาไวย์ 2 ชุมชนในหมู่เกาะพีพี และบ้านสิงกาฉู บ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ บ้านเกาะมุก จังหวัดตรัง บ้านบ่อเจ็ดลูก และ 2 หมู่บ้านบนเกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล และเป็นชุมชนที่ประสบความเสียหายในระดับรองลงมาอีกประมาณ 124 ชุมชน ในพื้นที่ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นส่งผลให้หลายชีวิตต้องสูญหาย พลัดพรากหลายชีวิตต้องอพยพจากชุมชน

การให้ความช่วยเหลือของทางการในการจัดหาบ้านพักให้ราษฎรที่ประสบภัย เป็นเพียงการช่วยเหลือและแก้ปัญหาทางกายภาพเท่านั้น แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาทางจิตใจของประชาชนซึ่งเกิดจากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ความผูกพันกันของคนในชุมชน เด็กต่างขาดพ่อแม่ การสูญเสียญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยาเพื่อทำให้ความรู้สึกในจิตใจของบุคคลเหล่านี้ดีขึ้น

จำนวนราษฎรที่เดือดร้อนและบ้าน/ที่พักอาศัยได้รับความเสียหาย

ที่	จังหวัด	จำนวนราษฎรที่เดือดร้อน		บ้าน/ที่พักอาศัย (หลัง)		รวมทั้งสิ้น (หลัง)
		คน	ครอบครัว	ทั้งหมด	บางส่วน	
1	พังงา	19,509	4,394	1,904	604	2,508
2	กระบี่	15,812	2,759	396	262	658
3	ภูเก็ต	13,065	2,616	742	291	1,033
4	ระนอง	5,942	1,509	224	111	335
5	ตรัง	1,302	1,123	34	156	190
6	สตูล	2,920	414	2	80	82
รวม		58,550	12,815	3,302	1,504	4,806

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ภัยพิบัติก่อให้เกิดความเสียหายต่ออาชีพของราษฎรหลายด้าน

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยทำให้ราษฎรจำนวนมากขาดรายได้เนื่องจากเครื่องมือและอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพประมง รวมทั้งผลผลิตได้รับความเสียหายจากคลื่นยักษ์สึนามิ ราษฎรหลายรายนอกจากจะต้องสูญเสียคนในครอบครัว ได้รับบาดเจ็บ สูญเสียบ้านพักอาศัยและทรัพย์สินต่างๆ แล้ว ยังไม่มีเงินทุนที่จะประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับตนเอง

กิจการที่ได้รับผลกระทบประกอบด้วย **การจับสัตว์น้ำและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** ได้รับความเสียหายจำนวน 18,686 ราย คิดเป็นมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1,808 ล้านบาท เป็นความเสียหายของเรือประมงขนาดเล็กและขนาดใหญ่ 7,985 ราย กระชัง บ่อเลี้ยง และโรงเพาะเลี้ยง 6,025 ราย ไข่ อวน และลอบ 6,062 ราย

นอกจากนี้ยังมี**กิจการแปรรูป** ได้รับความเสียหาย 60 แห่ง ด้านปศุสัตว์ โค กระบือ สุกร แพะ แกะ

และสัตว์ปีก ล้มตายจำนวนมาก **พื้นที่เกษตรกรรมทั้งนาข้าว พืชไร่ พืชสวน** เสียหายหลายพันไร่

ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีลักษณะของความเสียหายแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละพื้นที่ อาทิ กิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง บริเวณอ่าวสะปำ และเกาะมะพร้าว จ.ภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่สำคัญที่ป้อนให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของภูเก็ต ทั้งโรงแรม ภัตตาคาร และร้านอาหาร มีผลผลิตอาหารทะเลคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 30-40 ที่จำหน่ายอยู่ในตลาดภูเก็ต

โดยมีกิจการอยู่กว่า 100 ราย ในการเลี้ยงปลาและหอยกระชัง ทั้งปลากะพงขาว ปลากะพงแดง ปลาเก๋า กุ้งมังกร หอยแครง หอยแมลงภู่ รวมทั้งกระชังเลี้ยงหอยมุกซึ่งมีความสูญเสียโดยมีหอยสูญหายไปประมาณ 1 แสนตัว และสามารถกู้กระชังกลับมาได้เพียงร้อยละ 10 และบริเวณป่าชายเลน ม.2 ต.เจ๊ะบิลัง อ.เมือง จ.สตูล ได้ถูกคลื่นซัดโคลนเข้ากระชังทำให้หอยแมลงภู่ตายทั้งหมด

ชุมชนประมงบริเวณแหลมตึกแก ต.เกาะสีหัง ต.รัชฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต ซึ่งเป็นชุมชนประมงพื้นบ้านขนาดใหญ่ที่สุดบนเกาะภูเก็ต ประกอบด้วยบ้านเรือนกว่า 200 หลัง ประชากรกว่า 1,000 คน ได้รับความสูญเสียทั้งบ้านเรือนและเรือประมง

รวมทั้งกิจการฟาร์มปลาการ์ตูนและหอยเป๋าฮื้อ นอกจากนี้แถบชายทะเลจังหวัดพังงา ภูเก็ต และกระบี่ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะฟักลูกกุ้งขาวที่สำคัญของประเทศ มีผู้ประกอบการจำนวน 400 รายได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด ทำให้ลูกกุ้งขาดหายออกจากระบบ 400 ล้านตัว/เดือน โดยมีความเสียหายมากอยู่ในบริเวณ ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า ต.โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง จ.พังงา และ ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

ยิ่งไปกว่านั้น หมู่บ้านทับละมุ อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา นอกจากมีบ้านเรือนพังเสียหายแล้ว เรือประมงกว่า 200 ลำจมทะเลและถูกคลื่นซัดเกยตื้นได้รับความเสียหาย และกิจการแปรรูป 5 แห่งต้องหยุดกิจการ

ผู้ประสบภัยอาชีพประมง (ราย)

จังหวัด	เรือประมง		เครื่องมือประมง	ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	อื่นๆ	รวม
	ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่				
1. ระนอง	516	297	124	1,037	404	2,091
2. ภูเก็ต	1,141	140	11	9	824	1,995
3. สตูล	1,031	49	2,523	1,656	6	4,716
4. กระบี่	1,741	42	1,561	1,184	23	3,643
5. ตรัง	852	4	1,608	613	46	2,591
6. พังงา	2,070	102	235	1,526	608	3,650
รวม	7,351	634	6,062	6,025	1,911	18,686

สถานประกอบการได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม

เหตุการณ์คลื่นยักษ์ได้สร้างความเสียหายให้กับผู้ประกอบการจำนวนมาก บางรายนอกจากสถานประกอบการจะได้รับความเสียหายแล้วยังมีหนี้สินที่จะต้องแบกภาระอีกจำนวนมาก จึงไม่มีเงินที่จะลงทุนปรับปรุงกิจการใหม่ โดยเฉพาะผู้ประกอบการกิจการโรงแรมที่เช่าหลักจังหวัดพังงา ส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายเกือบทั้งหมด ซึ่งยากต่อการลงทุนฟื้นฟูกิจการ ทั้งนี้ สามารถสรุปผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมได้ดังนี้

ผลกระทบทางตรง ซึ่งเกิดจากการที่สถานประกอบการได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์โดยตรง ประกอบด้วยกิจการโรงแรม 328 ราย ร้านอาหาร 345 ราย ร้านค้า 258 ราย และแผงลอย 4,301 ราย โดย

จังหวัดพังงามีความเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดภูเก็ต กระบี่ ตรัง ระนอง และสตูล ตามลำดับ

โดยเฉพาะกิจการโรงแรมและภัตตาคารบริเวณเขาหลัก และเกาะพีพีซึ่งส่วนใหญ่ได้รับความเสียหายจนไม่สามารถเปิดดำเนินการได้ ทำให้พนักงานจำนวนมาก ต้องว่างงาน โดยลูกจ้างบนเกาะพีพีว่างงานประมาณ 3,000 คน และโรงแรมบริเวณเขาหลักได้ปิดกิจการและเลิกจ้างพนักงานกว่า 4,000 คน

ผลกระทบทางอ้อม เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับธุรกิจที่ไม่อยู่ในพื้นที่ประสบภัย แต่ได้รับผลกระทบเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ทำให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ ได้แก่ กิจการโรงแรม ภัตตาคาร การขนส่ง มัคคุเทศก์ ร้านค้าต่างๆ ที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ส่งผลให้**สถานประกอบการหลายแห่งต้องลดการจ้างงาน/ปิดกิจการ ทำให้มีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก**

ความเสียหายด้านผู้ประกอบการ

จังหวัด	แผงลอย		ร้านค้า		ร้านอาหาร		โรงแรม		รวมทั้งสิ้น (บาท)
	ราย	บาท	ราย	บาท	ราย	บาท	ราย	บาท	
1. พังงา	643	12,860,000	-	-	215	7,525,000	93	6,435,700,000	6,456,085,000
2. กระบี่	915	2,918,200	50	10,000,000	19	459,880	131	2,670,273,700	2,683,651,780
3. ภูเก็ต	2,605	104,200,000	188	177,426,490	65	85,999,625	100	3,143,223,737	3,510,849,852
4. ระนอง	42	440,000	20	390,000	-	-	-	-	830,000
5. ตรัง	96	1,100,000	-	-	46	1,700,000	4	3,800,000	6,600,000
6. สตูล	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	4,301	121,518,200	258	187,816,490	345	95,684,505	328	12,252,997,437	12,658,016,632

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสียหายทั้งในทะเลและบนบก

เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิและแผ่นดินไหวได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะทรัพยากรทางทะเล ซึ่งมีปะการังเสียหายร้อยละ 15 หรือคิดเป็นพื้นที่ 11.80 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 15 ของพื้นที่ รวม 79 ตารางกิโลเมตร

หญ้าทะเลเสียหายร้อยละ 7.50 หรือคิดเป็นพื้นที่ 5.50 ตารางกิโลเมตร จาก 73 ตารางกิโลเมตร **สัตว์ทะเลหายาก 3 ชนิด** ได้แก่ เต่าทะเล โลมา และพะยูน ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหาร พื้นที่ป่าชายเลนเสียหาย 2,415 ไร่

นอกจากนี้ยังพบว่า เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิทำให้เกิด **หลุมยุบและแผ่นดินแยกตัว** จำนวน 27 แห่ง พื้นที่ถาดุดตัว 3 แห่ง และ **ดินถล่ม** มากกว่า 70 แห่ง โดยเฉพาะบริเวณเกาะระอำเภอคูระบุรี จังหวัดพังงา และมีแนวโน้มจะเกิดดินถล่มของชั้นดินและชั้นหินเพิ่มขึ้น

รวมทั้งเกิด **ตะกอนขุ่นขึ้นในน้ำบาดาล** บริเวณอำเภ่อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ นอกจากนี้ยังพบว่า **บ่อน้ำบาดาลเสียหาย** 149 บ่อ บ่อน้ำตื้นเสียหาย 136 บ่อ **ระบบประปาแบบบาดาลเสียหาย** 50 แห่ง และ **ระบบบำบัดน้ำเสีย** 2 แห่ง

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีความเสียหายที่เกิดขึ้นในเขตอุทยานแห่งชาติประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติทาง

ทะเลที่เสียหายมาก (เสียหายร้อยละ 50-90) 5 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติแหลมสน จังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติสิรินาถ จังหวัดภูเก็ต อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติสิมิลัน จังหวัดพังงา และอุทยานแห่งชาตินพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่

ที่เสียหายเล็กน้อย (เสียหายน้อยกว่าร้อยละ 50) มีจำนวน 9 แห่ง ประกอบด้วย อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพยาม จังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติเขาลำปี หาดท้ายเหมือง จังหวัดพังงา อุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จังหวัดพังงา

อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา

อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี จังหวัดกระบี่ อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จังหวัดตรัง อุทยานแห่งชาติตะรุเตา จังหวัดสตูล อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกดรา จังหวัดสตูล และ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง จังหวัดภูเก็ต

ทั้งนี้ ความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิได้เกิดขึ้นเฉพาะความเสียหายในด้านกายภาพของพื้นที่เท่านั้น แต่มีผลกระทบไปถึงการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่โดยตรงด้วย เนื่องจากอุทยานแห่งชาติหลายแห่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งประกอบอาชีพที่สำคัญของประชาชน

ความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม

จังหวัด	แนวปะการัง	ชายหาด	ป่าชายเลน	ป่าไม้	แหล่งน้ำจืด	พื้นที่ทิ้งขยะ/ระบบบำบัดน้ำเสีย	สภาพพื้นที่เสื่อมโทรม(ดินเค็ม)
พังงา	เสียหายมาก 625 ไร่	เสียหายมาก พื้นที่ 5,000 ไร่	เสียหายเล็กน้อย พื้นที่ 1,900 ไร่	เสียหายเล็กน้อย พื้นที่ 3,500 ไร่	เสียหายมาก ประมาณ 6 ไร่	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 1 ไร่	3,500 ไร่
กระบี่	เสียหายเล็กน้อย (ประมาณ 3,125 ไร่)	เสียหายมาก (17 กม.) เสียหายเล็กน้อย (12 กม.)	ไม่เสียหาย	ไม่เสียหาย	เสียหายมาก บ่อน้ำคั้น 126 บ่อ บ่อน้ำบาดาล 50 บ่อ	ไม่เสียหาย	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 23.5 ไร่
ภูเก็ต	แนวปะการัง น้ำตื้นเสียหาย ร้อยละ 5-20	เสียหายเล็กน้อย	เสียหายเล็กน้อย พื้นที่ 10 ไร่	บริเวณชายหาดมีสภาพเพี้ยนเฒ่า	- แหล่งน้ำจืด 32 แห่ง - บ่อน้ำบาดาล 99 บ่อ - ระบบประปา 50 ระบบ	ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองบ้าตอง และเทศบาลตำบลกะรน ขาดรั่วเสียหาย	เสียหาย 22 ไร่
ระนอง	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 21 ไร่	เสียหายเล็กน้อย	เสียหายมาก ประมาณ 555 ไร่	ไม่เสียหาย	เสียหายมาก ประมาณ 6 ไร่	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 2 ไร่	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 412 ไร่
ศรีลัง	เสียหายเล็กน้อย	ไม่เสียหาย	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 20 ไร่	ไม่เสียหาย	บ่อน้ำคั้น 129 บ่อ	ไม่เสียหาย	ไม่เสียหาย
สตูล	เสียหายมาก พื้นที่ประมาณ 550 ไร่	เสียหายมาก พื้นที่ ประมาณ 1,200 ไร่	เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 10 ไร่	ไม่เสียหาย	เสียหายมาก แหล่งน้ำจืด ประมาณ 90 ไร่	ไม่เสียหาย	ไม่เสียหาย
รวม	แนวปะการัง มีความเสียหายเล็กน้อย ประมาณ 3,145 ไร่ เสียหายมาก 1,175 ไร่	ชายหาด ส่วนใหญ่เสียหายมากมีพื้นที่ ประมาณ 6,200 ไร่	เสียหายมาก ประมาณ 555 ไร่ เสียหายเล็กน้อย ประมาณ 1,860 ไร่	พื้นที่ที่เสียหาย ประมาณ 4,000 ไร่	-บ่อน้ำคั้นเสียหาย 136 บ่อ -บ่อน้ำบาดาล 149 บ่อ -แหล่งน้ำจืด 122 แห่ง -ระบบประปา 50 ระบบ	ระบบบำบัดน้ำเสีย 2 แห่ง	พื้นที่เสื่อมโทรมเนื่องมาจากน้ำเค็ม ประมาณ 3,957.5 ไร่

ที่มา : กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ผลกระทบด้านจิตใจ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย นอกจากจะมีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนแล้วยังก่อให้เกิด**ผลกระทบที่รุนแรงในด้านสภาพจิตใจของคน** จากการประเมินภาวะสุขภาพจิตของผู้ประสบภัยโดยกรมสุขภาพจิตพบว่า ผู้มีอาชีพประมงมีความหวาดกลัวภัยทำให้ไม่กล้าออกเรือไปทำประมงและพบการเกิดโรคซึมเศร้ามากที่สุด ซึ่งเกิดจากการสูญเสียคนในครอบครัวและทรัพย์สิน รองลงมาเป็นโรคเครียด และโรควิตกกังวล

นอกจากนี้ การได้เห็นภาพเหตุการณ์ซ้ำๆ ผ่านสื่อต่างๆ เป็นการกระตุ้นให้ผู้ประสบภัยมีภาวะสุขภาพจิตแย่ลง โดยเฉพาะในกลุ่มที่เป็นเด็กมีความหวาดกลัวว่าจะเกิดคลื่นสึนามิขึ้นอีก ผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตส่งผลให้หลายคนไม่สามารถดำรงชีวิตได้เหมือนเดิม บางคนต้องย้ายที่อยู่ บางคนต้องเปลี่ยนอาชีพ

การช่วยเหลือและการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

หลังเกิดเหตุการณ์ หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ได้ให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนของภาครัฐได้มีการแต่งตั้งกรรมการดำเนินการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาจากธรณีพิบัติในพื้นที่ 6 จังหวัด โดยมีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือและจ่ายเงินชดเชยผู้ประสบภัย

รวมทั้ง ประเมินการให้ความช่วยเหลือรวม 10 คณะ ทั้งนี้เพื่อให้การช่วยเหลือได้เข้าถึงกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง เช่น การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ว่างงาน การจัดหาแหล่งที่พักอาศัยแก่ผู้ประสบภัย การช่วยเหลือผู้ประสบภัยอาชีพประมง การให้การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยรายย่อย เป็นต้น

ในส่วนของภาคเอกชนมีทั้งการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบทรัพย์สินตัวเงิน และการจัดหาที่อยู่อาศัย ซึ่งความร่วมมือร่วมใจในการให้การช่วยเหลือฟื้นฟูจากทุกภาคส่วน ทำให้ความทุกข์ของผู้ประสบภัยได้ผ่อนคลายลง และเป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ประสบภัยสามารถช่วยเหลือตนเองได้ต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

นอกจากนี้ รัฐบาลได้ร่วมมือกับทุกภาคส่วน เร่งติดตั้งหอเตือนภัยในพื้นที่ทั้ง 6 จังหวัด ชายฝั่งทะเลอันดามันแล้วเสร็จในปัจจุบันจำนวน 34 แห่งคงเหลือที่จะต้องดำเนินการต่อไปอีกจำนวน 33 แห่ง และการจัดงานวันครบรอบ 1 ปีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยระหว่างวันที่ 25 ธันวาคม 2548 - 3 มกราคม 2549

โดยรัฐบาลได้เชิญญาติผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศจำนวนมาก มาร่วมงาน และร่วมวางศิลาฤกษ์อนุสรณ์สถานสันติามิบริเวณหาดเล็ก อุทยานแห่งชาติเขาหลัก-ลำรู่ จ.พังงา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สร้าง

ความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวโดยคาดว่าจะทำให้การท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มขึ้นในปีหน้า ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

บทสรุป

ความเสียหายที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิ ทั้งด้านชีวิต ทรัพย์สิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่หลายหน่วยงานทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาสิ่งของอุปโภคบริโภค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ

สิ่งต่างๆ เหล่านี้สามารถแบ่งเบาลดความทุกข์โศกของผู้ประสบภัยได้ในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือเพื่อบรรเทาได้ก็คือ **บาดแผลหรือผลกระทบทางจิตใจของผู้ประสบภัยที่ยากต่อการเยียวยา รักษา** โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน

ซึ่งอาจจะต้องอาศัยเวลาและการให้ความช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องต่อไป

ดังนั้น เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการที่ได้รับความเดือนร้อนสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือช่วยเหลือตนเองได้โดยเร็ว จำเป็นต้อง **อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในการให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูอย่างจริงจังและต่อเนื่อง**

นอกจากนี้ภาครัฐควรใช้วิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวระดับโลกโดยการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่บริเวณชายหาด เช่น บริเวณเขาหลัก เกาะพีพี หาดปาดทอง และหาดกมลา รวมทั้งการติดตั้งระบบเตือนภัยเพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนในพื้นที่ให้แล้วเสร็จสมบูรณ์โดยเร็ว

♦♦♦♦♦

บทบรรณาธิการ

เหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย “**สึนามิ**” ที่เกิดจากแผ่นดินไหวที่มีศูนย์กลางใกล้เกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2547 ได้ส่งผลกระทบต่อ 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย ได้แก่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล เป็นอย่างมาก

โดยก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินในหลายประเทศ ความเสียหายที่เกิดขึ้นบางอย่างไม่สามารถประเมินค่าเป็นตัวเลขได้ โดยเฉพาะความเสียหายต่อชีวิตและจิตใจของประชาชนที่ต้องประสบกับเหตุการณ์ในครั้งนี้ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีค่าของประเทศอีกด้วย

หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชนจึงได้ร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือ พี่น้องอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทั้งการจัดหาสิ่งของอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ รวมทั้งรัฐได้เร่งมาตรการในการช่วยเหลือผู้ประกอบการเพื่อคืนสภาพให้กลับมายังพื้นที่โดยเร็วที่สุด โดยการเร่งสร้างระบบเตือนภัยและประชาสัมพันธ์ในประเทศที่เป็นลูกค้าหลัก เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและดึงดูดผู้ประกอบการให้กลับมาดำเนินธุรกิจได้โดยเร็ว

เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ และความเข้าใจในเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย “**สึนามิ**” ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ วารสารเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงขอนำเสนอข้อเท็จจริงต่างๆ อาทิ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสึนามิ และควรรับมืออย่างไร ความสูญเสียของประเทศที่เกิดจากมหันตภัยสึนามิ บาดแผลของคนในกลุ่มจังหวัดอันดามันที่ต้องฟื้นฟู ความก้าวหน้าการช่วยเหลือฟื้นฟูภัยพิบัติของภาครัฐ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน

รวมทั้งการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบเตือนภัยพิบัติจาก **นายสมิทธิ ธรรมสโรช ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี** และการตรวจพิสูจน์ศพสึนามิจาก **แพทย์หญิงคุณหญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ รักษาการณผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์** ท่านสามารถติดตามอ่านรายละเอียดได้ในวารสารฯ ฉบับนี้ค่ะ

พบกันใหม่ฉบับหน้า.....สวัสดิ์ค่ะ

สารบัญ

สัมภาษณ์พิเศษ

- 19 พิสูจน์ศพสึนามิ : ให้อะไรกับสังคมไทย
- 31 ระบบเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ : ไทยพร้อมเพียงใด
- 51 1 ปีสึนามิกับภูเก็ตในวันนี้

สึนามิและการฟื้นฟู

- 5 มหันตภัยสึนามิ : ความสูญเสียของประเทศ
- 12 สึนามิ.....บาดแผลของคนในกลุ่มจังหวัดอันดามันที่ต้องฟื้นฟู
- 25 1 ปี สึนามิกับการช่วยเหลือ พี่น้องผู้ประสบภัยของภาครัฐ
- 38 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามัน : ยาชุบชีวิตหลังภัยสึนามิ
- 44 ท่องเที่ยวอันดามัน : พ้นตัวหรือยัง
- 57 ภาคเอกชน : ต้องการให้ฟื้นฟูอะไร

เรื่องน่ารู้

- 63 สึนามิเกิดขึ้นได้อย่างไร
- 67 เมื่อเกิดคลื่นสึนามิควรรับมืออย่างไร

บทความพิเศษ

- 71 แผนพัฒนากับสภาพพื้นที่

คอลัมน์ประจำ

- 75 มติบอร์ดสภาพัฒน์ : การพัฒนาที่ยั่งยืน แนวทางการผลักดันสู่การปฏิบัติ
- 79 หลากหลายเรื่องราวจากเลขาธิการสภาพัฒน์ : โรงเรียนชวนากับการจัดการความรู้ชุมชน

อนาคตทุนทางสังคมไทยในระยะ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดการสัมมนาระดับชาติ เรื่อง “อนาคตทุนทางสังคมไทยในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10” เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2548 ณ โรงแรม มิราเคิลแกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ โดย **นายกิตติศักดิ์ สินธุวนิช** รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นประธานเปิดการสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนาประกอบด้วยเครือข่ายที่ทำงานด้านทุนทางสังคม

การสัมมนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน และเผยแพร่บทเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์การพัฒนาทุนทางสังคมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ รวมทั้งระดมความเห็นเกี่ยวกับแนวทางและกิจกรรมด้านการพัฒนาทุนทางสังคมที่จะดำเนินการในอนาคต และความเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมเชิงรุกในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

นายกิตติศักดิ์ สินธุวนิช รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กล่าวว่า เรื่องทุนทางสังคม เป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสนใจและเข้าร่วมผลักดัน ทุนทางสังคมมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ทุนมนุษย์ ทุนทางสถาบัน และ ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

สศช. ได้ร่วมกับภาคีหลายฝ่ายจัดทำยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนทุนทางสังคม ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา ได้ข้อสรุปว่า การทำเรื่องทุนทางสังคมอย่างยั่งยืน ต้องปลูกคนในสังคมให้มีความตระหนักรู้คุณค่าของทุนทางสังคม และร่วมกันอนุรักษ์ พัฒนา ต่อยอด ทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาต่างๆ อย่างเป็นระบบ รวมทั้งพยายามนำทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลการสร้างและจัดการองค์ความรู้ และการหากลไกในการบริหารจัดการให้การเคลื่อนทุนทางสังคมไปได้ในทิศทางที่เราต้องการ

ขณะนี้แนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมได้ถูกขับเคลื่อนไปอยู่ในระดับต่างๆ โดยใน**ระดับนโยบาย** บรรจุอยู่ในแผนการบริหารราชการแผ่นดิน 4 ปี ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ ส่วน**ในระดับพื้นที่** ต้องเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินแปลงไปสู่การปฏิบัติของพื้นที่เช่นเดียวกัน

ผลจากการดำเนินงานในระยะเวลาที่ผ่านมา สามารถสรุปบทเรียนได้ว่า ทุนทางสังคมเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา แต่ต้องเข้าใจตรงกัน และมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จคือ การทำงานเรื่องทุนทางสังคมต้อง**เชื่อมโยงเป็นองค์รวม** และอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน นอกจากนี้ **ภาวะผู้นำ** โดยเฉพาะผู้นำตามธรรมชาติ จะขับเคลื่อนกระแสสังคมที่เกิดจากความไว้น้ำใจเชื่อใจ ความเอื้ออาทร ความไว้วางใจ **การสร้างความรู้ความเข้าใจ**เรื่องทุนทางสังคม และการ**สร้างเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ** โดยเฉพาะสื่อ ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในการถ่ายทอดสิ่งดีๆ ในสังคมที่เป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมในทุกระดับ

ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของความสำเร็จอยู่ที่ ทุนมนุษย์ องค์การ สถาบัน สนับสนุนที่ดี และกระบวนการจัดการความรู้ที่เหมาะสม ที่จะขับเคลื่อนต่อไป และขณะนี้ในช่วงของการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนั้น แนวทางการพัฒนาทุนทางสังคมในช่วงแผนดังกล่าว ต้องเน้นการพัฒนาให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนในมิติต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เมือง ชนบท และการกระจายรายได้ โดยใช้ความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยนำมาเชื่อมโยงเพื่อสร้างความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจกับสังคม และภายในมิติสังคมเองทั้งในระดับปัจเจก ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

